နိုင်ငံတော်ဗုဒ္ဓသာသန

မဟာဗုဒ္ဓဝင်

ပဉ္စမတွဲ (ပထမပိုင်း) အပိုင်း–၇

တိပိဋက ဆရာတော် ဦးဝိစိတ္တသာရာဘိဝံသ
ဦးစီးရေးသားသည်

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ
သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ သာသနာရေးဦးစီးဌာန
ကမ္ဘာအေးစာပုံနှိပ်တိုက်၌ ရိုက်နှိပ်သည်

သာသနာ–၂၅၄၉ ကောဇာ–၁၃၆၇ ၂၀၀၆

မြန်မာကျူးပစ် “သာသနာ့ပါလ”
ဘာသာရေးညီအကိုမောင်နှမများမှ စကန်ဖတ်၍ ဒါနပြုသည်

ဤသို့လျှင် သီလအရာ၌ဖြစ်စေ၊ အခြားအရာ၌ဖြစ်စေ မည်သည့်အရာမှာမဆို အလွယ်ကြိုက်လျှင် အစစ်အမှန်ကိုမရပဲ အတုအပဖြင့်သာ အဟုတ်ထင်မှတ်၍ နေရတတ်သည်ကို အလွယ်ကြိုက်တတ်သူတို့ ဂရုပြု၍ သတိထားသင့်လှပေ၏။

ဆိုအပ်ပြီးသည့် အာဇီဝဋ္ဌမကသီလမှ ကြွင်းသော သီလအလုံးစုံသည် အာဘိသမာစာရိက သီလမည်၏။ ငါးပါးသီလသည်ပင် အာဇီဝဋ္ဌမက သီလထက် လွန်မြတ်သော အကျင့်ဖြစ်၏။ ဤ၌ မေးဖွယ်ရှိပြန်သည်ကား—

"ငါးပါးသီလထဲမှာ ဝစီဒုစရိုက် လေးပါးထဲမှ မုသာဝါဒ တပါးကိုသာ ရှောင်ကြဉ်ရန် ပါရှိပေသည်၊ အာဇီဝဋ္ဌမကသီလထဲမှာကား ဝစီဒုစရိုက် လေးပါးလုံးကိုပင် ရှောင်ကြဉ်ရန် ပါရှိပေသည်၊ ဤအချက်ကို ထောက်ထားလျှင် ငါးပါးသီလသည် အာဇီဝဋ္ဌမကသီလအောက် ယုတ်လျော့နေသေးသည်ဟု ဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော" ဟူ၍ မေးမြန်းဖွယ်ရှိ၏။

အဖြေကား....ဝစီကံ=(ဝစီဒုစရိုက်) လေးပါးတို့တွင် မုသာဝါဒဒုစရိုက်သည် ဒုစရိုက်အားလုံးကို လွန်ကျူးကြောင်းအရင်းခံအကြောင်းဖြစ်ပေသည်၊ မုသာဝါဒကို ကျူးလွန်သောသူသည် မပြုဝံ့သော ဒုစရိုက်ဟူ၍ မရှိကြောင်း ဘုရားဟောထားသည်၊ မုသာဝါဒမှ ရှောင်ကြဉ်နိုင်သောသူသည် ကျန်သော ဝစီဒုစရိုက်သုံးပါးတို့မှ အလွယ်တကူနှင့်ပင် ရှောင်ကြဉ်နိုင်သည်၊ မုသာဝါဒကိုမှ မပြောသောသူသည် အဘယ်မှာ ဂုံးတိုက်စကား ဆဲရေးစကား ပြိန်ဖျင်းစကားတို့ကို ပြောဆိုတော့အံ့နည်း၊ ထို့ကြောင့် ငါးပါးသီလ၌ ဝစီဒုစရိုက် လေးပါးတို့ အနက် မုသာဝါဒမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းကိုသာ အဓိကအားဖြင့် ထည့်သွင်းဟောကြားထားခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ငါးပါးသီလထက် အာဇီဝဋ္ဌမကသီလက သာလွန်သည်ဟု ပြောဆိုဖွယ် မရှိချေ။ တဖန် မေးဖွယ်ရှိပြန်သည်ကား—

"မိစ္ဆာဇီဝမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းအမှုသည် ငါးပါးသီလထဲ၌မပါ၊ အာဇီဝဋ္ဌမကသီလထဲ၌သာ ပါသည်ဖြစ်၍ ဤမိစ္ဆာဇီဝမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းအတွက် ငါးပါးသီလထက် အာဇီဝဋ္ဌမကသီလက မြတ်သည်ဟု ဆိုနိုင်သည် မဟုတ်လော" ဟူ၍ မေးဖွယ်ရှိပြန်သည်။

အဖြေအကျဉ်းချုပ်မှာ....ငါးပါးသီလကို စောင့်ထိန်းသော သူသည် ရှောင်ကြဉ်ဖွယ် မိစ္ဆာဇီဝဟူ၍ အထူးမရှိလှတော့ပြီ၊ မှန်၏....မိစ္ဆာဇီဝ

ဟူသည် ဒုစရိုက်မှုတို့ဖြင့် ရသောပစ္စည်းကို စားသုံး၍ အသက်မွေးခြင်းဖြစ်သည်၊ ဥစ္စာပစ္စည်းကို ရစေနိုင်သော ဒုစရိုက်မှုများမှာ အများအားဖြင့် သူ့ အသက်ကိုသတ်ခြင်း=ပါဏာတိပါတ၊သူ့ ဥစ္စာကိုခိုးယူခြင်း=အဒိန္နာဒါန၊မဟုတ်မမှန်ပြောဆိုခြင်း=မုသာဝါဒ-ဤဒုစရိုက် သုံးပါးတို့ကို ပြု၍ ရှာမှီးမှ လောက၌ အများအားဖြင့် ပစ္စည်းဥစ္စာရနိုင်သည်၊ ငါးပါးသီလကို လုံခြုံစွာ စောင့်ထိန်းနေသောသူမှာ ဤဒုစရိုက်သုံးပါးတို့ကို တိုက်ရိုက်ရှောင်ကြဉ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့်၎င်း မုသာဝါဒမှ ရှောင်ကြဉ်သဖြင့်ပင် ကျန်သောဒုစရိုက်တို့ဖြင့် အသက်မွေးမှုကို မပြုတော့သောကြောင့်၎င်း မိစ္ဆာဇီဝမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းအတွက် ငါးပါးသီလထက် အာဇီဝဋ္ဌမကသီလက မြတ်သည်ဟူ၍ မဆိုသင့်ချေ။ ။(ဤဆိုအပ်ပြီးသည်ကား လူတို့အတွက် ပြဆိုခြင်းဖြစ်သည်။)

ရဟန်းတော်တို့အတွက်ကား....သေးငယ်သောအပြစ် သေးငယ်သည်အောက် သေးငယ်သောအပြစ်တို့မှ ရှောင်ကြဉ်ရသော သိက္ခာပုဒ် သီလအစုသည် အာဘိသမာစာရိကသီလမည်၏။ ကြီးသောအပြစ် (ရှုန့်ကြမ်းသောအပြစ်)တို့မှ ရှောင်ကြဉ်ရသော သိက္ခာပုဒ်သီလအစုသည် အာဒိဗြဟ္မစရိယကသီလမည်၏။ (ဂရုကအာပတ်ဟူ၍ ပညတ်ဟောကြားအပ်သော ပါရာဇိကအာပတ် သံဃာဒိသိသ်အာပတ်တို့ မသင့်အောင် ထိန်းစောင့်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်သီလအစုသည် အာဒိဗြဟ္မစရိယကသီလမည်၏။ လဟုကအာပတ်ဟူ၍ ပညတ်ဟောကြားအပ်သော ကျန်သည့်အာပတ်ငါးပုံတို့ မသင့်အောင်ထိန်းစောင့်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်သီလအစုသည် အာဘိသမာစာရိကသီလမည်၏ဟု ဆိုလိုသည်။)

တနည်း ...ဝိနည်းငါးကျမ်းရှိသည့်အနက် (ဥဘတောဝိဘင်းဟု ခေါ်သော) ရှေ့နှစ်ကျမ်း (ပါရာဇိကနှင့် ပါစိတ္တိယပါဠိ)တို့၌ ပါဝင်သော သိက္ခာပုဒ် သီလအစုသည် အာဒိဗြဟ္မစရိယကသီလမည်၏။ ခန္ဓကဝင်ခေါ်သည့် မဟာဝဂ္ဂပါဠိ စူဠဝဂ္ဂပါဠိတို့၌ အကျုံးဝင်သော သိက္ခာပုဒ်သီလအစုသည် အာဘိသမာစာရိကသီလမည်၏။ (နောက်ဆုံးဖြစ်သော ပရိဝါရပါဠိမှာ ရှေ့ဝိနည်းလေးကျမ်းလာစကားတို့ကို အများအားဖြင့် ချုံး၍ဟောသော ပါဠိဖြစ်သည်။)

(ရဟန်းတော်များအဖို့ အာဘိသမာစာရိက သီလပြည့်စုံမှ အာဒိဗြဟ္မစရိယကသီလပြည့်စုံနိုင်သည်။ မှန်၏....အကြင်ရဟန်းသည် လဟုက အာပတ်=အပြစ်ပေါ့သော အာပတ် အပြစ်နည်းသော အာပတ်တို့ကို သော်မှလည်း ရှောင်ကြဉ်သည်ဖြစ်အံ့၊ ထိုရဟန်းသည် အပြစ်ကြီးလေးလှသည့် ဂရုကအာပတ်တို့ကိုကား ဆိုဖွယ်မရှိ၊ ကေန်ပင် ရှောင်ကြဉ်တော့သည်သာ ဖြစ်၏။)

တနည်းကား....ဝိရတိသီလ, အဝိရတိသီလ ဟူ၍ နှစ်ပါး အပြားရှိ၏၊ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် ရှေးဖြစ်သည့် (၁) အဘယ်တရားကို သီလခေါ်သနည်း ဟူသော စကားရပ်(ဧဝ) မျက်နှာ၌ သီလ၏သရုပ်ကို ဖော်ထုတ်ပြဆိုရာဝယ် ပါဝင်သည့် သမ္မာဝါစာ သမ္မာကမ္မန္တ သမ္မာအာဇီဝတည်းဟူသော ဝိရတီစေတသိက်သုံးပါးသည် ဝိရတီသီလမည်၏။ ကြွင်းကျန်သည့် စေတနာစသော တရားအစုသည် အဝိရတိသီလမည်၏။

တနည်းအားဖြင့် သီလသည် နိဿိတသီလ, အနိဿိတသီလဟူ၍ နှစ်ပါး အပြားရှိ၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် တဏှာကိုဖြစ်စေ ဒိဋ္ဌိကိုဖြစ်စေ အမှီပြု၍ စောင့်သုံးအပ်သောသီလသည် နိဿိတသီလမည်၏။ (ဤသီလကြောင့် ငါသည် နောက်ဘဝတွင် ကောင်းမြတ်သောဘဝ ကောင်းမြတ်သောစည်းစိမ်ချမ်းသာကို ရပါလို၏ဟု ဘဝသမ္ပတ္တိ ဘောဂသမ္ပတ္တိကို တောင့်တ၍ ဖြစ်စေအပ် ကျင့်သုံးအပ်သော သီလသည် တဏှာကိုမှီသောသီလမည်၏။ မိစ္ဆာအယူရှိသောသူတို့၏ မိမိတို့၏ နွားအလေ့အကျင့် ခွေးအလေ့အကျင့်ဖြင့် သံသရာမှစင်ကြယ်လိမ့်မည်ဟု အမြင်မှားကာ ကျင့်သုံးအပ်သော နွားတို့၏အလေ့အကျင့်သီလမျိုး ခွေးတို့၏ အလေ့အကျင့်သီလမျိုးသည် ဒိဋ္ဌိနိဿိတသီလမည်၏။ ဤဒိဋ္ဌိနိဿိတသီလကို ကား ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် သူတော်စင်တို့သည် စောင့်သုံးမိကြမည်မဟုတ်၊ တဏှာနိဿိတသီလကိုသာ စောင့်သုံးမိတတ်ကြသည်။ ဤကဲ့သို့ မစောင့်သုံးမိအောင် သတိပြုကုန်ရာ၏။)ပြဆိုအပ်ပြီးသည့် တဏှာဒိဋ္ဌိနှစ်ပါးကို အမှီမပြုပဲ မြတ်သော အကျင့်ကို ငါကျင့်မည်ဟူ၍သာ နှလုံးသွင်း၍ စောင့်သုံးအပ်သော သီလ (သို့မဟုတ်) မဂ်ဖိုလ်နှင့်ယှဉ်သောသီလ၊ ထိုမဂ်ဖိုလ် သီလ၏ အဆောက်အဦဖြစ်သော လောကီသီလတို့သည် အနိဿိတသီလ မည်ကုန်၏။

တနည်းအားဖြင့် ကာလပရိယန္တသီလ, အာပါဏကောဋိကသီလ ဟူ၍ နှစ်ပါး အပြားရှိ၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် အလိုရှိသလောက် ကာလကို ပိုင်းခြား၍ စောင့်သုံးအပ်သော သီလသည် ကာလပရိယန္တသီလမည်၏။ ကာလကို မပိုင်းခြားပဲ အသက်ထက်ဆုံး စောင့်သုံးအပ်သော သီလသည် အာပါဏကောဋိကသီလ မည်၏။

> ကာလပရိယန္တသီလအကြောင်းကို(ကာလပရိစ္ဆေဒံ ကတွာ သမာဒိန္နံ သီလံ) ကာလအပိုင်းအခြားကိုပြု၍ ဆောက်တည်အပ်သောသီလ ဟူ၍ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ပြရာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာ၌ (ကာလပရိစ္ဆေဒံ ကတွာတိ ဧကမဒ္ဓ ရတ္တိံ ဧကမဒ္ဓ ဒိဝသံ့ အာဒိနာ ဝါယ ကာလဝသေန ပရိစ္ဆေဒံ ကတွာ)ဟူ၍ ဖွင့်ပြသည်၊ အဓိပ္ပါယ်မှာ....ကာလ အပိုင်းအခြားကို ပြု၍ဟု ပြဆိုသော အဋ္ဌကထာ စကားလာ ကာလ

ပိုင်းခြားပုံကို "ဤညဥ့်ပတ်လုံးငင်း ဤနေ့ပတ်လုံးငင်း"ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့် ပိုင်းခြားခြင်းကဲ့သို့ အချိန်ကာလ၏ အစွမ်းဖြင့် ပိုင်းခြားခြင်းကို ပြုရမည်ဟု ဆိုလိုသည်။

ယခုကာလ လူအများ သီလခံယူကြရာ၌ကား ကာလကို ပိုင်းခြားခြင်းမရှိ၊ ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏီသိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ=သူ့အသက်ကို သတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဥ်ကြောင်းဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို ဆောက်တည်ပါ၏ ဟူ၍သာ ဆောက်တည်ကြသဖြင့် တသက်လုံးအတွက်ပင် ဆောက်တည်ထားသကဲ့သို့ ဖြစ်နေသော်လည်း ဆောက်တည်သူ၏ စိတ်ထဲမှာ တနေ့တရက်အတွက်သာ ရည်မှန်းရင်းရှိသောကြောင့် ထိုဆောက်တည်အပ်သောသီလသည် တနေ့တရက် ကာလဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သည့် ကာလပရိယန္တသီလသာ ဖြစ်၏။ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့ ဖွင့်ဆိုပုံကို ထောက်လျှင် ကာလပရိယန္တသီလအတွက် မိမိအလိုရှိအပ်သော အချိန်ကာလပြ စကားကို ထည့်သွင်း၍ ဆောက်တည်သင့်၏၊ ထိုအချိန်ကာလ အပိုင်းအခြားပြသည့် စကားစု မပါသော်လည်း အပြစ်မရှိပေ၊ ကာလပရိယန္တသီလသာ ဖြစ်၏။

ယခုကာလ သီလ ဆောက်တည် ခံယူရာမှာ ပိုင်းခြားချက်စကား မပါသော်လည်း ရည်မှန်းချက်အရ ပာနေ့တရက် ဟူသောသဘောသည် ပြီးစီးနေသဖြင့် "သီလကို တနေ့လုံးတရက်လုံး ညဥ့်နေ့ပတ်လုံး စောင့်သုံးမှ စောင့်သုံးကောင်းသည်"ဟူ၍ ထင်မှတ်တတ်ကြ၏၊ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်အဋ္ဌကထာ သီလမယဉာဏနိဒ္ဒေသအဖွင့်၌—(ကတမော ကာလပရိယန္တော၊ ဥပါသကောပါသိကာ ဒါနံ ဒဒမာနာ ပရိဝေသနပရိယန္တံ သီလံ သမာဒိယန္တိ၊ ဝိဟာရဂတာ ဝိဟာရပရိယန္တံ သီလံ သမာဒိယန္တိ၊ ဧကံ ဝါ ဒွေ ဝါ တယော ဝါ ဘိယျော ဝါ ရတ္တိဒိဝါနိ ပရိစ္ဆေဒံ ကတွာ သီလံ သမာဒိယန္တိ၊ အယံ ကာလပရိယန္တော)ဟူ၍ ပြဆိုထားသည်။

အဓိပ္ပါယ်ကား....ကာလအပိုင်းအခြားရှိသော သီလ(ကာလပရိယန္တသီလ)ဟူသည် အဘယ်နည်းဟူမူကား၊ ရတနာသုံးပါးသို့ ဆည်းကပ်လေ့ရှိသော ယောကျ်ားမိန်းမတို့သည် အလှူလှူဒါန်းကြစဉ် လှူမှုကိစ္စဆုံးသည့်တိုင်အောင် သီလကို ဆောက်တည်ကြကုန်၏၊ (သံဃာကို အိမ်သို့ ပင့်၍ လှူဒါန်းပြုစုနေစဉ်အတွင်း သီလကိုစောင့်သုံးသည်၊ လှူပြီးသောအခါ စောင့်သုံးခြင်းမရှိဟု ဆိုလိုသည်။)ယခုကာလ တထိုင်သီလဟု ပြောကြသော သီလမျိုးတည်း။ ကျောင်းသို့ သွားရောက်ကြသောအခါ ကျောင်း၌ နေသမျှကာလအပိုင်းအခြားရှိသော သီလကို

ဆောက်တည်ကြကုန်၏၊(ကျောင်းသို့ သွားရောက်သောအခါ ကျောင်းကမပြန်မီအတွင်းသာ သီလကို ဆောက်တည်သည်ဟုဆိုလိုသည်)။တရက်သော်၎င်း နှစ်ရက်သော်၎င်း ထို့ထက်အလွန် များ၍သော်၎င်း ညဥ့်နေ့တို့ကို ပိုင်းခြား၍ သီလကို စောင့်သုံးကြကုန်၏၊ ဤသို့ စောင့်သုံးအပ်သော သီလများသည် ကာလပရိယန္တသီလမည်၏ဟု ဆိုလိုသည်။

ဤအဋ္ဌကထာကို ထောက်၍ တနေ့လုံး မဟုတ်ပဲ သံဃာများကို အိမ်သို့ပင့်၍ လှူဒါန်းနေဆဲ အခိုက်မှာပင်ဖြစ်စေ ကျောင်းသို့သွား၍ ကျောင်း၌ နေသမျှကာလ အခိုက်မှာပင်ဖြစ်စေ သီလစောင့်သုံးနိုင်ကြောင်း၊ ထိုသို့ စောင့်သုံးအပ်သော သီလကို ကာလပရိယန္တသီလဟူ၍ ခေါ်ဆိုကြောင်း သိသာထင်ရှားပေ၏၊ ထို့ကြောင့်—ညဥ့်တွင်ပိုင်းခြားသတ်မှတ်၍ ဆောက်တည်လိုက ဆောက်တည်နိုင်၏၊ နေ့တွင်ပိုင်းခြားသတ်မှတ်၍ ဆောက်တည်လိုက ဆောက်တည်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့်ပင် "ဥပုသ်နေ့များမှာ ညစာစားခြင်းမှ မရှောင်နိုင်သေးသော ကလေးသူငယ်တို့ကို နံနက်ပိုင်းအတွက် ကာလသတ်မှတ်ကာ ဥပုသ်သီလ ဆောက်တည်စေကောင်း၏" ဟူ၍ ဆရာတို့ မိန့်ဆိုတော်မူကြသည်၊ မိန့်ဆိုကြသည့်အတိုင်း သဘောယုတ္တိအားဖြင့်လည်း သင့်လျော်သည်၊ အကြောင်းမှာ....မြတ်သောအကျင့်ကို တနေ့လုံးကျင့်မှ ကုသိုလ်ရမည်၊ တစိတ်တပိုင်း ကျင့်လျှင် ကုသိုလ်မရဟု ဆိုဖွယ်မရှိ၊ ကျင့်နိုင်သမျှပင် ကုသိုလ်ရသောကြောင့်တည်း။

ထောက်ထားဖွယ်မှာ....ပေတဝတ္ထုပါဠိတော် (၃) စူဠဝဂ် (၇) မိဂလုဒ္ဒကပေတဝတ္ထုနှင့် (၈) မိဂလုဒ္ဒကပေတဝတ္ထု တို့ကို ထောက်ထားရာ၏၊ ထိုဝတ္ထုနှစ်ပါး အကျဉ်းချုပ်မှာ....

မြတ်စွာဘုရား လက်ထက်တော်အခါက ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ တယောက်သော မုဆိုးသည် နေ့ရောညဥ့်ပါ သားသမင်တို့ကို သတ်ဖြတ်နှိပ်စက်၍ အသက်မွေးမှုကို ပြုလေသည်၊ ထိုမုဆိုး၏ တယောက်သော မိတ်ဆွေသည် ရတနာသုံးရပ်ကို ဆည်းကပ်သူ ဥပါသကာ ဖြစ်သည်၊ ထိုဥပါသကာမိတ်ဆွေသည် မုဆိုးသူငယ်ချင်းကို လုံးလုံးလျားလျား သားသတ်ခြင်း ဒုစရိုက်မကောင်းမှုမှ ရှောင်ကြဉ်ရန် ပြောဆိုတားမြစ်ပါသော်လည်း မတတ်နိုင်သည့်အဆုံးဝယ် "မိတ်ဆွေ လာပါ၊ တနေ့လုံး မရှောင်နိုင်လျှင် ညဥ့်အခါ၌ ပါဏာတိပါတ ဒုစရိုက်မှု ပြုခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ပါလော့" ဟူ၍ ပြောဆိုဖြောင်းဖြကာ ညဥ့်အခါဝယ် ကုသိုလ်

တရား၌ ဆောက်တည် ကျင့်သုံးစေသည်၊ ထိုမှုဆိုးသည် မိတ်ဆွေ ဥပါသကာ ညွှန်ကြားဆောက်တည်စေသည့်အတိုင်း ညဥ့်အခါ (မြားကို ပြင်ဆင်ခြင်း ကျော့ကွင်းကိုပြင်ဆင်ခြင်း အစရှိသည့်) ပြုလုပ်နေကျ ဒုစရိုက်မှုများကို မပြုမလုပ် ရှောင်ကြဉ်၍ နေ့အခါ၌သာ သားသတ်အမှု ကိုပြုလေသည်။

ထိုမုဆိုးသည် နောက်အခါ သေလွန်၍ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၏ အနီး၌ ဝေမာနိကပြိတ္တာ (တချိန်မှာစံ တချိန်ခံ ဗိမာန်ရှိသည့်ပြိတ္တာ)ဖြစ်ပြီး လျှင် နေ့အခါ ဆင်းရဲဒုက္ခ ကြီးစွာခံစား၍ ညဥ့်အခါ ကာမဂုဏ်ငါးပါး တို့နှင့် ပြည့်စုံစွာ ကာမချမ်းသာကို ခံစားရလေသည်။

ထိုပြိတ္တာကို အရှင်နာရဒမထေရ် မြင်တော်မူ၍ ရှေးကုသိုလ်ကံ အကြောင်းကို မေးမြန်းသည်တွင် ရှေးဘဝက သားသတ်မုဆိုးဖြစ်ခဲ့ဘူး ကြောင်း၊ သဒ္ဓါတရားကောင်းလှသူ သူငယ်ချင်း ဥပါသကာက မကောင်း မှုကိုမပြုရန် တားမြစ်ပါသော်လည်း အချိန်ကြာမြင့်စွာ မကောင်းမှု၌ လေ့လာပျော်ပိုက်ခဲ့သူဖြစ်သဖြင့် သူငယ်ချင်း၏ အဆုံးအမကို အပြည့် အစုံမလိုက်နာခဲ့ပဲ (မဆန့်ကျင်ရုံ တဝက်ကိုသာ လိုက်နာသောအားဖြင့်) နေ့အခါ ပါဏာတိပါတ ဒုစရိုက်မှုကို ပြုမြဲတိုင်းပြု၍ ညဥ့်အခါ၌ သာ သီလကို ဆောက်တည် ကျင့်သုံးခဲ့သော ကောင်းမှုကုသိုလ်ကံ ကြောင့် ယခု ဝေမာနိကပြိတ္တာဖြစ်၍ နေ့ပြုခဲ့သော ဒုစရိုက် အကုသိုလ် ကံကြောင့် နေ့အခါ ဆင်းရဲဒုက္ခ ကြီးစွာ ရောက်ရကြောင်း၊ ညဥ့်အခါ ဆောက်တည်ကျင့်သုံးခဲ့သော သီလကောင်းမှုကြောင့် ညဥ့်အခါ၌ နတ် စည်းစိမ်တို့ကို ခံစံရကြောင်း ပြန်ကြား လျှောက်ထားလေသည်။ ။ (ဤကား (၇)မိဂလုဒ္ဒကပေတ=သားသတ်မုဆိုး ပြိတ္တာဝတ္ထု အကျဉ်း ချုပ်တည်း။)(၈)ခုမြောက်ဖြစ်သော သားသတ်မုဆိုးပြိတ္တာ ဝတ္ထု၌ကား သူငယ်ချင်း ဥပါသကာက တားမြစ်ဆုံးမသော်လည်း မရပဲ ထိုဥပါသကာ ၏အိမ်၌ ဆွမ်းခံကြွသည့် ရဟန္တာအရှင်မြတ် ဆုံးမမှသာ ညဥ့်အခါ သီလစောင့်သောမုဆိုး ဝတ္ထုဖြစ်သည်။

ဤသားသတ်မုဆိုး ပြိတ္တာဝတ္ထုတို့ကိုထောက်၍ သီလကို နေ့အခါ၌ မစောင့်ထိန်းနိုင်ပဲ ညဥ့်အခါမှသာ စောင့်ထိန်းလာခဲ့ရသော်လည်း ထိုသီလသည် ညဥ့်အခါမှာ ကောင်းကျိုးပေးနိုင်ကြောင်း ထင်ရှားပေ၏၊ ထို့ကြောင့် မိမိစွမ်းနိုင်သမျှ အချိန်ကာလအတွင်းမှာပင် သီလကို စောင့်သုံးကြဖို့ သင့်လျော်လှပေသည်။

တနည်းအားဖြင့် (၁) သပရိယန္တသီလ (၂) အပရိယန္တသီလ ဟူ၍ နှစ်ပါး အပြားရှိ၏။ အချုပ်အားဖြင့်ကား အဆုံးရှိသောသီလနှင့် အဆုံးမရှိသောသီလ ဟူ၍ ဆိုလိုသည်။

(၁) တနေ့လုံးအတွက် ရည်သန်၍ ဥပုသ်သီလ ဆောက်တည်ထားသော သူကို တစုံတယောက်သောသူက "အမောင်....သီလကို ယခု ချိုးဖျက်လိုက်ပါ၊ အမောင့်အား ငါငွေတထောင်ပေးမည်"ဟု ဆိုသဖြင့် ဖျက်လိုက်သောသီလ သည် အဆုံးရှိသော(သပရိယန္တ)သီလမည်၏၊ (ဥစ္စာကြောင့် ရည်မှန်းထားသည့် အတိုင်း တနေ့လုံးမခံတော့ပဲ ထိုဖျက်လိုက်သောခဏမှာပင် ပြီးဆုံးသွားခြင်း ရှိသောသီလဟု ဆိုလိုသည်။) ဤအတူ....သင့်သီလကို ဖျက်လိုက်လျှင် အခြံအရံ ပေးမည်ဟု ဆို၍သော်၎င်း သီလကိုမဖျက်လျှင် သင့်ဆွေမျိုးတွေကို သတ်ဖြတ် ဖျက်ဆီးပစ်မည်ဟု ဆို၍သော်၎င်း သင့်ခြေလက်အင်္ဂါတို့ကို ဖြတ်တောက် ဖျက် ဆီးပစ်မည်ဟု ဆို၍သော်၎င်း သင့်အသက်ကို သတ်ပစ်မည်ဟု ဆို၍သော်၎င်း ဖျက်လိုက်ရသောသီလသည် အဆုံးရှိသော (သပရိယန္တ) သီလမည်၏။ အချုပ် အားဖြင့်—ဥစ္စာ အခြံအရံ ဆွေမျိုး အင်္ဂါ အသက် ဤငါးပါးတို့တွင် တပါးပါး ကြောင့် ချိုးဖျက်လိုက်ရသောသီလကို အဆုံးရှိသော (သပရိယန္တ) သီလဟူ၍ ခေါ်သည်။

(၂) ဤနည်းငါးမျိုးဖြင့် ဖျက်၍မရပဲ ရည်မှန်းထားရင်းအတိုင်း ကောင်းစွာ စောင့်သုံးအပ်သောသီလသည် အဆုံးမရှိသော (အပရိယန္တ) သီလမည်၏၊ (အနှောက်အရှက်ကြောင့် ရည်မှန်းရင်း အချိန်သို့မရောက်မီ ပျက်စီးပြီးဆုံး သွားခြင်းမရှိသော သီလဟု ဆိုလိုသည်။)

(ရှေးသပရိယန္တသီလ၌ လာဘ်ပေးခြင်း စသည်ကြောင့် ပျက်စီး သွားသော်လည်း မပျက်စီးမီ ရှေးအဖို့က စောင့်သုံးထားခဲ့သော သီလ မှာ ကောင်းကျိုးပေးနိုင်သည့် သီလကုသိုလ်ပင်ဖြစ်ပေသည်၊ သီလ မဟုတ်ဟု မဆိုရ။ ဤသို့ တနေ့လုံး စောင့်သုံးရန် ဆောက်တည်အပ် သောသီလကိုပင် နောက်ပိုင်း၌ ဖျက်လိုက်ရစေကာမူ ရှေ့ပိုင်းအတွက် ကောင်းကျိုးပေးနိုင်သည့် သီလဖြစ်သည်ကိုထောက်၍ ဆောက်တည်စဉ် အခါကပင် တတ်အားသမျှ အချိန်အတွင်း ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ဆောက် တည်အပ်သော သီလသည် ကောင်းမြတ်သော သီလဖြစ်သည်ဟု ယုံမှား မရှိ မှတ်ယူရာ၏။)

တနည်းအားဖြင့် လောကိယသီလ, လောကုတ္တရသီလ ဟူ၍ နှစ်ပါး အပြား ရှိ၏၊ အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်သော (အာသဝေါတရားတို့က အာရုံအပြု

ခံရသော) သီလသည် လောကိယသီလမည်၏။ အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံ မဟုတ်သော (အာသဝေါတရားတို့က အာရုံအပြု မခံရသော) သီလသည် လောကုတ္တရာသီလမည်၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် လောကိယသီလသည် ဘဝအထူး (လူ့ဘဝ နတ်ဘဝ) ကို ရွက်ဆောင်နိုင်၏၊ ဘဝမှလွတ်မြောက်နိုင်ခြင်း၏ အဆောက်အဦအကြောင်းလည်း ဖြစ်နိုင်၏ (ဝိ ၅၊ ၂၈၈)။ လောကုတ္တရာသီလ သည်ကား ဘဝမှလွတ်မြောက်ခြင်းကို ရွက်ဆောင်နိုင်၏၊ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်၏ အာရုံပြုရာ ဘုံလည်း ဖြစ်ပေ၏။ ။ဤသို့လျှင် သီလသည် နှစ်ပါးစီ အပြားရှိ၏။

နှစ်ပါးတွဲ သီလစု ပြီး၏။

သုံးပါးတွဲ သီလစု

တနည်းကား....သီလသည် (၁) ဟီနသီလ (၂) မဇ္ဈိမသီလ (၃) ပဏီတသီလ ဟူ၍ သုံးပါး အပြားရှိ၏၊ ထိုသုံးပါးတို့တွင် ရှေးဒါနခန်း၌ပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အညံ့စားဖြစ်သော ဆန္ဒ ဝီရိယ စိတ္တ ဝီမံသာတို့ဖြင့် ဆောက်တည် ကျင့်သုံး အပ်သောသီလသည် ဟီနသီလမည်၏။ အလတ်စားဖြစ်သော ဆန္ဒ ဝီရိယ စိတ္တ ဝီမံသာတို့ဖြင့် ဆောက်တည် ကျင့်သုံးအပ်သောသီလသည် မဇ္ဈိမသီလမည်၏။ မြင့်မြတ်သော ဆန္ဒ ဝီရိယ စိတ္တ ဝီမံသာတို့ဖြင့် ဆောက်တည် ကျင့်သုံးအပ် သောသီလသည် ပဏီတသီလမည်၏။

တနည်း....(၁) အကျော်အစော ဂုဏ်သတင်းကို လိုလားသဖြင့် ဆောက် တည်ကျင့်သုံးအပ်သော သီလသည် ဟီနသီလမည်၏။ (၂) ကောင်းမှု၏ ဘဝ ချမ်းသာကို လိုလားတောင့်တ၍ ဆောက်တည် ကျင့်သုံးအပ်သော သီလသည် မဇ္ဈိမသီလမည်၏။

> (ဤသီလကို ဆောက်တည်ကျင့်သုံးသဖြင့် နောက်အခါ မြတ်သော ဘဝချမ်းသာကို ရပေမည် စသည်ဖြင့် နောက်အခါ ရရှိမည့်အကျိုးကို လိုလားတောင့်တခြင်းသည် လောဘစိတ်ပင် ဖြစ်၏၊ ဤလောဘစိတ်နှင့် မကင်းမူ၍ ဆောက်တည်ကျင့်သုံးအပ်သော သီလဖြစ်သောကြောင့် အလတ်စားမျှ (မဇ္ဈိမ)သာ ဖြစ်ရသည်။ နောက်အခါ ဘဝချမ်းသာကို လိုလားမှုသည် (မိမိပြုသောကောင်းမှု၏ ရသင့်ရထိုက်သော အကျိုးကို လိုလားမှုသည်) ယခုဘဝ ဂုဏ်ပကာသန အရှိန်အဝါ အကျော်အစော အခြံအရံကို လိုလားမှုလောက် အောက်တန်းမကျ မယုတ်ညံ့ပေ။ လောက၌ ဂုဏ်ပကာသနကို စေတနာသဒ္ဓါတရားမပါရှိပဲ ဟန်ဆောင်ပြု

လုပ်ရုံမျှဖြင့် ရရှိနိုင်သည်။ ကောင်းမှု၏အကျိုးကိုမူကား စေတနာ သဒ္ဓါတရား မပါရှိပဲ ဟန်ဆောင်ပြုလုပ်ကာမျှဖြင့် မရနိုင်၊ စေတနာ ကောင်းမှ ကောင်းကျိုးကိုရနိုင်သည်၊ ကောင်းကျိုးကို များများ လိုလေလေ စေတနာကို ကောင်းကောင်း ထားလေလေ ထားရမည် ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဂုဏ်ပကာသနကို လိုလားမှုထက် ကောင်းမှု၏ အကျိုးကို လိုလားမှုက ပိုမိုမြင့်မြတ်ပေသည်။ ဤသို့ ကောင်းမှုအကျိုး များများရရန် ရည်သန်ထားရှိအပ်သော စေတနာသည် ကုသိုလ်စင်စစ် ဖြစ်သော်လည်း ခံစံရမည့် ကောင်းကျိုးကို လိုလားတပ်မက်သည့် လောဘဇောနှင့် တွဲဖက်နေသောကြောင့် အမြတ်စား မဖြစ်နိုင်ပဲ အလတ်စားသာ ဖြစ်ရလေသည်။)

(၃) ဂုဏ်ပကာသနကိုလည်း မလိုလား နောက်အခါ ခံစားရမည့် အကျိုးကိုလည်း မလိုလားပဲ "ဤသီလတရား ဟူသည် မြတ်သောအကျင့်တရားဖြစ်၏၊ ဤမြတ်သောအကျင့်ကို ငါကျင့်အပ်သည်သာတည်း" ဟု တရား၏ မြင့်မြတ်မှုကို သာ နှလုံးသွင်းကာ ဆောက်တည်ကျင့်သုံးအပ်သော သီလသည် အမြတ်စား ဖြစ်သော (ပဏီတ)သီလမည်၏။ လောဘနှင့်မတွဲမဖက် သက်သက် စင်ကြယ် သော ကုသိုလ်စိတ်ဖြင့်သာ ဆောက်တည်ကျင့်သုံးအပ်သည့် သီလဖြစ်သော ကြောင့်တည်း၊ ဤသီလမျိုးကိုမှ သီလပါရမီအစစ် ဟူ၍ မှတ်ယူအပ်၏။

(အောက်ဒါနပါရမီမှာ ပြခဲ့သောအတိုင်း စမ္ပေယျနဂါးမင်း ဘူရိဒတ္တ နဂါးမင်းတို့မှာ ဤအမြတ်စားသီလကို မစောင့်ထိန်းနိုင်ကြပဲ လူ့ဘဝ တည်းဟူသော ကောင်းမှုအကျိုးကို လိုလားတောင့်တ၍ စောင့်ထိန်း အပ်ရကား မဇ္ဈိမသီလမျှကိုသာ စောင့်ထိန်းအပ်သည် မည်သော်လည်း ထိုနဂါးမင်းတို့ စောင့်ထိန်းအပ်သောသီလမှာ အသက်ကိုပင်စွန့်၍ သီလ ကို အပျက်မခံ စောင့်ထိန်းအပ်သည် ဖြစ်သောကြောင့် ထိုနဂါးမင်းတို့ စောင့်ထိန်းအပ်သော သီလသည် သီလပါရမီပင် ဖြစ်သည်ကိုလည်း သတိပြုရာ၏။)

တနည်း....(၁) ငါသည် သီလနှင့်ပြည့်စုံသောသူဖြစ်၏၊ ငါမှတပါးသော သူတို့သည် သီလမရှိကြကုန်၊ ယုတ်ညံ့သော သဘောသာရှိကုန်၏ ဟူ၍ မိမိ ကိုယ်ကို ချီးမြှောက်ခြင်း သူတပါးတို့ကို ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချခြင်း အစရှိသော အကုသိုလ် တရားတို့ဖြင့် ညစ်ညူးလူးပေသောသီလသည် ဟီနသီလမည်၏။ (၂) ဤကဲ့သို့ မညစ်ညူးစေပဲ စောင့်ထိန်းအပ်သော လောကီသီလသည် မဇ္ဈိမသီလမည်၏။ (၃) လောကုတ္တရာ မဂ်ဖိုလ်နှင့်ယှဉ်သော သီလသည် ပဏီတသီလမည်၏။

တနည်း....(၁) နောက်အခါ ကောင်းသောဘဝ၌ ကောင်းသောစည်းစိမ်ချမ်းသာကို ရရှိခံစံဖို့ရန် ဆောက်တည်ကျင့်သုံးအပ်သော သီလသည် ဟီနသီလ မည်၏။ (၂) မိမိ၏ သံသရာဝဋ္ဋဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်ရန် ရည်သန်ကျင့်သုံးအပ်သော သာဝကဗောဓိလောင်း ပစ္စေကဗောဓိလောင်းတို့၏ သီလသည် မဇ္ဈိမသီလမည်၏။ (၃) အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့ကို သံသရာဝဋ္ဋမှ ကျွတ်မြောက်စေရန် ကယ်တင်နိုင်ဖို့ရန် ရည်သန်ကျင့်သုံးအပ်သော ဘုရားအလောင်းတော်တို့၏ သီလသည်(ပါရမီမြောက်သည့်) ပဏီတသီလမည်၏။ ။(ဤ၌ ပဏီတသီလကိုမှ ပါရမီမြောက်သည့် သီလအနေဖြင့် အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ဆိုခြင်းသည် အမြင့်မြတ်ဆုံးသော သီလကို ရည်ရွယ်၍သာ ဖွင့်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်၊ (ထိုကဲ့သို့ ဖွင့်ဆိုခြင်းမျိုးကို ကျမ်းဂန်တို့၌ ဥက္ကဋ္ဌနည်းဟူ၍ ခေါ်ဆိုသည်၊) ထို့ကြောင့် မိမိ၏သံသရာဝဋ္ဋမှ လွတ်မြောက်ရန် ကျင့်ကြံကြသော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအလောင်း သာဝကအလောင်းတော်တို့၏ သီလများသည်လည်း အမြင့်မြတ်ဆုံး မဟုတ်စေကာမူ ပါရမီသီလပင် ဖြစ်ကြသည်ဟု မှတ်ယူအပ်၏။)

တနည်းကား....အတ္တာဓိပတေယျသီလ, လောကာဓိပတေယျသီလ, ဓမ္မာဓိပတေယျသီလ ဟူ၍ သုံးပါးအပြားရှိ၏။ (၁) မိမိအား မသင့်မလျော်သော အကျင့်အကြံများကို ပယ်စွန့်လိုသဖြင့် မိမိကိုယ်ကို အလေးဂရုပြု၍ ဆောက်တည်ကျင့်သုံးအပ်သော သီလသည် အတ္တာဓိပတေယျသီလ မည်၏။ (၂)လူအများက ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချမည်ကို ပယ်ရှားလို သဖြင့် လူအများကို အလေးဂရုပြု၍ ဆောက်တည်ကျင့်သုံးအပ်သော သီလသည် လောကာဓိပတေယျသီလ မည်၏။ (၃) မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူအပ်သော မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်တရားတော်သည် ကြီးမြတ်သော အာနုဘော်ရှိပေ၏၊ သံသရာဝဋ္ဋမှ ထွက်မြောက်စေနိုင်သောတရားလည်း မှန်၏၊ ထိုတရားတော်ကို ပဋိပတ်အကျင့်ဖြင့်သာ ပူဇော်သင့်လှပေ၏၊ ထို့ကြောင့် ငါသည် ထိုမဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်တရားကို သီလအကျင့်ဖြင့် ပူဇော်ပေအံ့ဟူ၍ တရားတော်၏ မြင့်မြတ်သောဂုဏ်ကျေးဇူးကို ပူဇော်လိုသဖြင့် တရားတော်ကို အလေးဂရုပြု၍ ဆောက်တည်ကျင့်သုံးအပ်သော သီလသည် ဓမ္မာဓိပတေယျသီလ မည်၏။

တနည်းကား....ပရာမဋ္ဌသီလ, အပရာမဋ္ဌသီလ, ပဋိပ္ပဿဒ္ဓသီလ ဟူ၍ သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင်—

(၁) နှစ်ပါးတွဲ သီလစု၌ နိဿိတသီလဟူ၍ ပြဆိုခဲ့သောသီလသည် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် အလွဲလွဲအမှားမှား သုံးသပ်အပ်သောကြောင့် ပရာမဋ္ဌသီလ မည်၏။ သီလကို စောင့်သုံးကာ “ငါ၏သီလသည် ငါတောင့်တသည့် ဘဝချမ်းသာကို

ကောန်ပေးနိုင်သည့် အလွန်မြင့်မြတ်သော သီလဖြစ်သည်၊ ငါ၏သီလမျိုး အခြားသူများ မကျင့်သုံးနိုင်”အစရှိသည်ဖြင့် မိမိ၏သီလကို သာယာခြင်း တည်းဟူသော တဏှာလောဘ၊ “သီလကိုပင် အတ္တလိပ်ပြာ အနှစ်သာရ”ဟူ၍ ထင်မှားသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အစွဲအလမ်းဖြင့် မှားမှားယွင်းယွင်း နှလုံးသွင်း အပ်လျှင်လည်း ထိုသီလသည် ပရာမဋ္ဌသီလပင်မည်၏။

(ထိုပရာမဋ္ဌသီလမှာ တဏှာဒိဋ္ဌိမီး စွဲငြိအပ်သော သီလပင်ဖြစ်သည်၊ ဤတဏှာဒိဋ္ဌိမီးကြီးကား လောကီအာရုံ ကာမဂုဏ်တို့ကို မဆိုထားဘိ၊ ဒါနသီလတရားဘို့ကိုပင် စွဲလောင်တတ်လေသည်။ ဘာဝနာ အစစ်သို့ ရောက်မှသာ ဒိဋ္ဌိမီး မစွဲမလောင်နိုင် ရှိသည်။ ဘာဝနာစစ်စစ်ကို ပွါးများလိုသောသူသည် မပွါးများမီက ကြိုတင်ကာ “ငါဟူ၍ မရှိ ဘောင်း၊ ရုပ်နာမ်အစုမျှသာ ဖြစ်သည်”ဟူ၍ ထင်ထင်မြင်မြင် နှလုံး သွင်းကာ အတ္တဒိဋ္ဌိကို ခွါပြီး ပွါးများနိုင်မှ ဘာဝနာစစ်စစ် ဖြစ်နိုင်ပေ သည်။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိမီး အလောင်မခံရသည့် ဘာဝနာစစ်စစ်ကို ပွါး များမိအောင် နှလုံးသွင်း စဉ်းစား ကြိုးစားသင့်လှပေသည်။)

(၂) ကလျာဏပုထုဇန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ ဆောက်တည်ကျင့်သုံးအပ်သည့် မဂ်၏ အဆောက်အဦ အကြောင်းစစ်ဖြစ်သော သီလသည်၎င်း သေက္ခအရိယာပုဂ္ဂိုလ် တို့၏ မဂ်ခဏာ၌ဖြစ်သော သီလသည်၎င်း အပရာမဋ္ဌသီလမည်၏။ (၃) ဖိုလ်စိတ် လေးပါး၌ရှိသော သီလသည် ပဋိပ္ပဿဒ္ဓသီလမည်၏။

တနည်းကား....ဝိသုဒ္ဓသီလ, အဝိသုဒ္ဓသီလ, ဝေမတိကသီလ ဟူ၍ သုံးပါး အပြားရှိ၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင်—(၁) စင်ကြယ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ သီလသည် ဝိသုဒ္ဓ သီလမည်၏၊ (အာပတ်မသင့်စေပဲ ဖြည့်ကျင့်အပ်သော သီလသည်၎င်း၊ အာ ပတ်သင့်သော်လည်း အာပတ်ကို ကုစားပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သီလသည်၎င်း ဝိသုဒ္ဓသီလမည်၏။) (၂) မစင်ကြယ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သီလသည် အဝိသုဒ္ဓသီလ မည်၏၊ (အာပတ်သင့်ပြီးနောက် မကုစားပဲထားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သီလသည် အဝိသုဒ္ဓသီလမည်၏။) (၃) ဝံသားလေလော ဝက်သားလေလော ဤသို့စသည် ဖြင့် ပစ္စည်းဝတ္ထု၌ဖြစ်စေ ပါစိတ်အာပတ် သင့်လေသလော ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့် လေသလော ဤသို့စသည်ဖြင့် အာပတ်၌ ဖြစ်စေ ငါသည် ထိုဝတ္ထုကို လွန်ကျူး မိလေသလော မလွန်ကျူးမိပဲ ရှိလေသလော ဤသို့စသည်ဖြင့် လွန်ကျူးမှု၌ ဖြစ်စေ ယုံမှားမှုရှိနေသော ပုဂ္ဂိုလ်၏သီလသည် ဝေမတိကသီလ မည်၏။

(ထိုသုံးပါးတို့အနက် ကမ္မဋ္ဌာန်းအလုပ် အားထုတ်သော ယောဂီ သူမြတ်သည် မစင်ကြယ်သော သီလကို စင်ကြယ်အောင် ပြုလုပ်အပ်၏၊

မိမိ၌ လဟုကအာပတ်သင့်လျှင် ဒေသနာကြား၍ သီလစင်ကြယ်အောင် ပြုလုပ်ရသည်။ ဂရုက သံဃာဒိသိသ်အာပတ်သင့်လျှင် ပရိဝါသ်မာနတ် ကျင့်သုံး၍ သီလစင်ကြယ်အောင် ပြုလုပ်ရသည်။ ယုံမှားမှုရှိနေလျှင်လည်း ကိုယ်ကိုင်ဝတ္တုကို စိစစ်၍ဖြစ်စေ ဝိနည်းဓိုရ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို မေးမြန်း၍ဖြစ်စေ ထိုယုံမှားမှုကို ပယ်ဖျောက်ရာ၏၊ ယုံမှားကင်းပြီးသော် အပ်စပ်လျှင် ပြုလုပ်၍ မအပ်စပ်လျှင် ပယ်စွန့်ရာ၏။)

တနည်းကား...သေက္ခသီလ, အသေက္ခသီလ, နေဝသေက္ခနာသေက္ခသီလ ဟူ၍ သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ (၁) မဂ်တရားလေးပါး အောက်ဖိုလ်တရားသုံးပါးတို့နှင့် ယှဉ်သော သီလသည် သေက္ခသီလ မည်၏။ (၂) အရဟတ္တဖိုလ်နှင့် ယှဉ်သော သီလသည် အသေက္ခသီလ မည်၏။ (၃) ထိုမှကြွင်းသော လောကီ သီလစုသည် နေဝသေက္ခနာသေက္ခသီလ မည်၏။ ပုထုဇန်တို့၏ သီလပင်တည်း။

သုံးပါးတွဲ သီလစု ပြီး၏။

လေးပါးတွဲ သီလစု

တနည်းကား....

ဟာနဘာဂိယသီလ၊
ဌိတိဘာဂိယသီလ၊
ဝိသေသဘာဂိယသီလ၊
နိဗ္ဗေဓဘာဂိယသီလ—

ဟူ၍ လေးပါး အပြားရှိ၏။ ထိုလေးပါးတို့တွင်....(၁) ယုတ်လျော့ခြင်း အဖို့ရှိသော(သို့မဟုတ် ယုတ်လျော့သွားမည်သာဖြစ်သော)သီလသည် **ဟာနဘာဂိယ သီလ** မည်၏။ ။(အကြင်ရဟန်းသည် သီလမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုသာ ပေါင်းသင်း၍ သီလရှိသောပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို မဆည်းကပ် မပေါင်းသင်း၊ **အာပတ်၏** အကြောင်း မကောင်းသောအရာဝတ္ထုကို လွန်ကျူးခြင်း၌ အပြစ်ကိုမမြင်၊ သိလည်း မသိ၊ မကောင်းသောအရာတို့ကိုသာ များစွာကြံစည်စိတ်ကူးလေ့ရှိပြီးလျှင် စက္ခုစသော ဣန္ဒြေတို့ကိုလည်း စောင့်ထိန်းခြင်းမရှိ၊ ဤသို့သောရဟန်း၏ သီလသည် ရှေ့သို့မတိုးတက်ပဲ တနေ့ထက်တနေ့ ယုတ်လျော့ ယုတ်လျော့၍သာ သွားတော့၏။)

(၂) တည်တံ့ခြင်းအဖို့ရှိသော (သို့မဟုတ် မတိုးမယုတ် တည်တံ့နေမည်သာ ဖြစ်သော) သီလသည် **ဌိတိဘာဂိယသီလ** မည်၏။ ။(အကြင်ရဟန်းသည်

သီလနှင့်ပြည့်စုံခြင်းကို နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်သောစိတ်ရှိ၍သာ နေ၏၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းအလုပ် တိုးတက်အားထုတ်ရန်ကား စိတ်မရှိပေ၊ သီလမျှဖြင့်သာ တင်းတိမ်ကျေနပ်၍ သီလမှအထက် တစုံတရာတိုးတက်အားထုတ်ခြင်းမရှိသော ထိုရဟန်း၏ သီလသည် ရှေ့သို့လည်း မတိုးတက် အောက်သို့လည်း ပြန်၍မလျှောကျပဲ တည်တံ့၍သာနေတော့၏။)

(၃) ထူးသောအဖို့ရှိသော (သို့မဟုတ် ထူးမြတ်မည်သာဖြစ်သော) သီလသည် **ဝိသေသဘာဂိယသီလ** မည်၏။ ။(အကြင်ရဟန်းသည် သီလနှင့်ပြည့်စုံပြီးနောက် သီလမျှဖြင့် ရောင့်ရဲတင်းတိမ်၍ မနေပဲ သမာဓိဖြစ်ဖို့ရန်လည်း ကြိုးစားအားထုတ်၏၊ ထိုရဟန်း၏သီလသည် သမာဓိတရားတည်းဟူသော ထူးသောအဖို့ရှိသော သီလမည်၏။ သမာဓိအကျိုးထူးကို ရရှိသောသီလဟု ဆိုလိုသည်။)

(၄) ကိလေသာမှောင်ထုကို ဖောက်ထွင်းဖြိုခွဲခြင်း အဖို့ရှိသော (အကျိုးရသော) သီလသည် **နိဗ္ဗေဓဘာဂိယသီလ** မည်၏။ ။(အကြင်ရဟန်းသည် သီလမျှဖြင့် ရောင့်ရဲတင်းတိမ်၍မနေပဲ သင်္ခါရဒုက္ခတို့မှ ငြီးငွေ့ အားသန်သည့် ဗလဝဝိပဿနာဉာဏ်ကို ရရန်ကြိုးကုတ် အားထုတ်ပေ၏၊ ထိုရဟန်း၏ သီလသည် မဂ်ဖိုလ်ကိုရ၍ ကိလေသာမှောင်ထုကို ဖောက်ထွင်းဖြိုခွဲခြင်း အဖို့ရှိသော အကျိုးရသော သီလမည်၏။)

တနည်းကား....

ဘိက္ခုသီလ၊
ဘိက္ခုနီသီလ၊
အနုပသမ္ပန္နသီလ၊
ဂဟဋ္ဌသီလ—

ဟူ၍ လေးပါးအပြားရှိ၏။

(၁) ရဟန်းယောကျ်ားများအတွက် မြတ်စွာဘုရား ပညတ်တော်မူအပ်သော သိက္ခာပုဒ်စုနှင့် ရဟန်းမိန်းမ (ဘိက္ခုနီ)တို့အတွက် ပညတ်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်များထဲမှ ရဟန်းယောကျ်ားများလည်း စောင့်ရှောက်ထိန်းသိမ်းထိုက်သော သီလစုသည် **ဘိက္ခုသီလ** မည်၏။

(၂) ရဟန်းမိန်းမတို့အတွက် ပညတ်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်စုနှင့် ရဟန်းယောကျ်ားများအတွက် ပညတ်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်များထဲမှ ရဟန်းမိန်းမများလည်း စောင့်ရှောက်ထိန်းသိမ်းထိုက်သော သီလစုသည် **ဘိက္ခုနီသီလ** မည်၏။

(၃) သာမဏေယောကျ်ား သာမဏေမိန်းမများ စောင့်ထိန်းကျင့်သုံးအပ်သော ဆယ်ပါးသီလသည် အနုပသမ္ပန္နသီလ မည်၏။ ။(ရဟန်းမဟုတ်သောသူများကို အနုပသမ္ပန္နဟူ၍ ခေါ်၏၊ လူဝတ်ကြောင်များလည်း အနုပသမ္ပန္နပင် ဖြစ်သော်လည်း ဂဟဋ္ဌဟူ၍ သီးခြားပြဆိုလတ္တံ့ ဖြစ်သောကြောင့် အနုပသမ္ပန္နအရ လူဝတ်ကြောင်တို့ကို မယူပဲ သာမဏေယောကျ်ား သာမဏေမိန်းမတို့ကိုသာ အဋ္ဌကထာဆရာယူတော်မူသည်။ သိက္ခမာန်ဟူ၍လည်း တမျိုးရှိသေး၏၊ သို့ရာတွင် ထိုသိက္ခမာန်ဟူသည်မှာ ဘိက္ခုနီမ ပြုလုပ်ရန် ကျင့်ဝတ်တရားတို့ကို အထူးကျင့်ကြံနေသော သာမဏေမ အကြီးစားများဖြစ်၍ ၎င်းတို့ကို သီးခြားမဆိုတော့ပဲ သာမဏေမိန်းမထဲ၌ ထည့်သွင်းရေတွက်ထားသည်ဟု မှတ်ယူရာ၏။)

(၄) ဥပါသကာယောကျ်ား ဥပါသိကာမိန်းမတို့ ကျင့်သုံးအပ်သောသီလသည် ဂဟဋ္ဌသီလ မည်၏။

ဤဂဟဋ္ဌသီလအရကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ၌ “ဥပါသကဥပါသိကာနံ နိစ္စသီလဝသေန ပဉ္စ သိက္ခာပဒါနိ သတိ ဝါ ဥဿာဟေ ဒသ ဥပေါသထင်္ဂဝသေန အဋ္ဌာတိ ဣဒံ ဂဟဋ္ဌသီလံ=ဥပါသကာယောကျ်ား ဥပါသိကာမိန်းမတို့မှာ အမြဲစောင့်ရှောက်အပ်သော ငါးပါးသော သိက္ခာပုဒ်များ၊ စွမ်းနိုင်လျှင် ဆယ်ပါးသော သိက္ခာပုဒ်များ၊ ဥပုသ်အင်္ဂါ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ရှစ်ပါးသော သိက္ခာပုဒ်များ ဤသီလစုသည် လူတို့ ကျင့်သုံးအပ်သော ဂဟဋ္ဌသီလ မည်၏”ဟူ၍ ဖွင့်ပြသည်၊ (အမြဲ စောင့်သုံးသင့်သော ငါးပါးသီလ စွမ်းနိုင်လျှင် ဆယ်ပါးသီလ ရှစ်ပါးသီလ ဤသီလစုသည် ဂဟဋ္ဌသီလ မည်၏ဟူ၍ ရှေးဦးစွာ ရှင်းလင်းမှတ်သားထားရာ၏။)

ဤ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာစကားတွင် (သတိ ဝါ ဥဿာဟေ)ဟူသော စာပုဒ်၌ အဓိပ္ပါယ်အယူအဆ ကွဲလွဲငြင်းခုံကြ၏။ ကွဲလွဲပုံမှာ....အချို့ဆရာတို့က “လူတို့မှာ ငါးပါးသီလသာမဟုတ်၊ ဆယ်ပါးသီလလည်း နိစ္စသီလပင်ဖြစ်သည်၊ အမြဲဆောက်တည်ရမည့်သီလ ဖြစ်သည်”ဟူ၍ (ငါးပါးသီလအတွက်သာ ပြဆိုအပ်သည့် နိစ္စသီလဝသေန ဟူသော ပါဌ်ကို ဒသ ဟူသော နောက်စကားနှင့်ပါ တွဲ၍) အဓိပ္ပါယ်ပြန်ဆိုကြ၏။

“ငါးပါးသီလမှာ စွမ်းရည်သတ္တိရှိသည်ဖြစ်စေ မရှိသည်ဖြစ်စေ စွမ်းရည်သတ္တိ ရှိ-မရှိကို ရွေးချယ်ရန်မလို၊ အမြဲသာ စောင့်ရှောက်အပ်သောသီလဖြစ်၏၊ ဆယ်ပါးသီလမှာကား အမြဲစောင့်ရှောက်အပ်သော သီလဆိုသော်လည်း စွမ်း

ရည်သတ္တိရှိသောသူမှ စောင့်ရှောက်ရမည်။ စွမ်းရည်သတ္တိဆိုသည်ကား ရွှေငွေတို့ကို မိမိသိမ်းထားမှု ကိုင်တွယ်မှု ရောင်းဝယ်ပေးယူမှု တစုံတရာမပြုပဲ အာလယပြတ် ပယ်ရှားစွန့်ပစ်နိုင်သော စွမ်းရည်ကို ဆိုလိုသည်၊ ဤသို့ စွန့်ပယ်နိုင်သောသူဖြစ်လျှင် ဆယ်ပါးသီလကို တသက်လုံး အမြဲစောင့်ရှောက်ရမည်။ ရက်ပိုင်း လပိုင်းနှင့် မစောင့်ရှောက်ရ။ ရွှေငွေကို သီလစောင့်ထိန်းစဉ် အတွင်းမှာသာ ရှောင်ကြဉ်မည်၊ သီလမှထွက်သောအခါ သုံးစွဲဦးမည်ဟူသော သဘောထား ရွှေငွေပေါ်၌ တပ်မက်ငဲ့ကွက်မှု ရှိနေလျှင် မစောင့်ရှောက်ရ” ဟူ၍ ထိုဆရာတို့က ဆိုကြသည်။

လူများမှာ ဤကဲ့သို့ မိမိပိုင် ရွှေငွေကို အာလယပြတ် စွန့်ပစ်ရန်ခဲယဉ်းလှသည့်အတွက် လူဝတ်ကြောင်များသည် ဆယ်ပါးသီလကိုပင် ကျင့်သုံးရန် မသင့်လျော် ဟူ၍ ထင်မှတ်ပြောဆိုနေသူတွေလည်း ရှိကြ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ၌လည်း)....ဒသာတိ သာမဏေရေဟိ ရက္ခိတဗ္ဗသီလမာဟ ဃဋီကာရာဒီနံ ဝိယ= အဋ္ဌကထာလာ သတိ ဝါ ဥဿာဟေ ဒသ-ဟူသော စကား၌ ဒသ-အရ သာမဏေတို့ စောင့်ထိန်းအပ်သော ဆယ်ပါးသီလကို ယူရမည်၊ ဃဋီကာရအိုးထိန်းသည် စသည်တို့ စောင့်ထိန်းအပ်သည့် သီလကဲ့သို့သော သီလကိုဆိုလိုသည်....ဟူ၍ ဖွင့်ပြထားသည့်အတွက် အထင်မှားသောသူတို့ တိုး၍တဖန် အထင်မှားရပြန်လေသည်။ အထင်မှားပုံမှာ....မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသပါဠိ (၄) ရာဇဝဂ်၊ (၁) ဃဋီကာရသုတ်၌ ဃဋီကာရအိုးထိန်းသည်သည် ရွှေငွေစသော ရတနာတို့ကို တသက်လုံး ကိုင်ယူသုံးစွဲခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်သကဲ့သို့ အခြားသူများလည်း အသစ်ဖြစ်သော ရွှေငွေတို့ကို ခံယူခြင်း ကင်းစေရုံမျှဖြင့် မလုံလောက်သေး၊ မိမိမှာ ရှိနေရင်းဖြစ်သည့် ရွှေငွေရတနာ အလုံးစုံတို့ကို စွန့်ပစ်နိုင်ပြီးလျှင် ဃဋီကာရ အိုးထိန်းသည်နှင့် အလားတူညီမှ ဆယ်ပါးသီလ ပြည့်စုံနိုင်မည်ဟူ၍ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာဆရာ ပြဆိုတော်မူသည်ဟု အလွန်အကဲ ယူဆကြကုန်၏။

ထိုယူဆချက်များအတွက် ရှင်းလင်းပြဆိုရသော်....

ပြဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း “ရွှေငွေတို့ကို အာလယပြတ် စွန့်ပစ်နိုင်မှ ဆယ်ပါးသီလကို စောင့်ရမည်”ဟူသော အယူဝါဒသည် ဆယ်ပါးသီလတွင် ပါဝင်သော ဇာတရူပသိက္ခာပုဒ်ကို အစွဲပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုဆရာတို့ ယူဆပုံမှာ.... ဇာတရူပသိက္ခာပုဒ်သဘောမှာ ရွှေငွေရတနာကို ခံယူကိုင်တွယ် သုံးစွဲခြင်း ကင်းအောင် မိမိမှာရှိသမျှ ရတနာတို့ကို အာလယပြတ် စွန့်နိုင်မှသာ ဤသိက္ခာပုဒ် လုံခြုံမည်၊ ဃဋီကာရ အိုးထိန်းသည်မှာမူ ရွှေငွေရတနာတို့ကို အာလယပြတ် စွန့်ပစ်ထားသော အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးဖြစ်၏၊ ယခုကာလ လူတို့မှာ သီလစောင့်ထိန်းသည့်နေ့တွင် အသစ်ခံယူကိုင်တွယ်သုံးစွဲခြင်း မပြုသော်လည်း ရှေးက

ရှိဟောင်း ရတနာတွေမှာ မိမိအိမ်စသည်၌ ရှိနေလျက် ဖြစ်သောကြောင့် ဇာတရူပသိက္ခာပုဒ်နှင့် ဆန့်ကျင်၏၊ သို့ဖြစ်၍ ရွှေငွေတို့ကို အာလယပြတ် မစွန့်နိုင်ပဲ ဆယ်ပါးသီလကို မဆောက်တည်ကောင်း၊ ဆောက်တည်သော်လည်း သီလမရနိုင်... ဟူ၍ ယူဆကြခြင်းဖြစ်၏။

ဤသို့ မယူဆထိုက်ပေ၊ အကြောင်းကား....ရဟန်းတော်များမှာ လူတို့၏ ဇာတရူပသိက္ခာပုဒ်ထက် သိမ်မွေ့မြင့်မြတ်သော ရွှေငွေခံယူခြင်းနှင့် ပတ်သက်သည့် ရူပိယသိက္ခာပုဒ်ကြီးရှိနေသည်။ ထိုသိက္ခာပုဒ်အရ ရွှေငွေတို့ကို လှူလာလျှင် ကိုယ်တိုင်လည်း လက်မခံရ၊ သူတပါးကိုလည်း လက်မခံစေရ၊ လက်ခံမည့်သူမရှိ၍ အနီးအပါးမှာ ချထားခဲ့လျှင်လည်း စိတ်က ကျေနပ်အားရ၍ မနေရ၊ 'ငါတို့ရဟန်းများနှင့် မအပ်စပ်၊ ငါတို့အလှူမခံလို'ဟူ၍ ငြင်းပယ်ရမည်၊ မငြင်းပယ်ခဲ့လျှင် အာပတ်သင့်သည့်ပြင် ထိုရွှေငွေကိုလည်း စွန့်ပစ်ရမည်ဟု ဟောကြား ပညတ်ထားသည်။ သို့ရာတွင်....

ဒါယကာတဦးသည် ရဟန်းတပါးထံလာ၍ ငွေကို လှူငြားအံ့၊ ရဟန်းက ဝိနည်းတရားတော်အရ အာပတ်လွတ်ကင်းအောင် တားမြစ်ပယ်ရှားပါသော်လည်း ဒါယကာက ဇွတ်အတင်းထားခဲ့၍ပြန်သွားရာ အခြားဒါယကာတယောက် ရောက်လာ၍ ဤငွေအကြောင်းကို ရဟန်းပြောပြ၍ သိသောအခါ ရောက်လာသော ဒါယကာက "သို့ဖြစ်လျှင် ငွေထားရန် လုံခြုံမည့်နေရာကို ပြတော်မူပါ" ဟု လျှောက်ထားသော် ဘုံခုနစ်ဆင့်ရှိသော ပြာသာဒ်သို့ပင် တက်၍ ဒါယကာကို ခေါ်ပြီးလျှင် "ဤနေရာသည် လုံခြုံသောနေရာဖြစ်သည်"ဟု ပြောနိုင်ခွင့်ရှိ၏။ "ဤနေရာ၌ ထားလော့"ဟူ၍ကား မပြောကောင်း။ ဒါယကာက ရဟန်းပြသည့် နေရာတွင် ကောင်းစွာထား၍ ပြန်သွားသောအခါ ရဟန်းသည် အခန်းတံခါးကို လုံခြုံအောင်ပိတ်၍ စောင့်နေနိုင်သည်၊ ဤသို့ နေသည့်အတွက် အာပတ်မသင့်ကြောင်းကို ရူပိယသိက္ခာပုဒ်အဖွင့် အဋ္ဌကထာ၌ ထင်ရှားဖွင့်ပြချက်ရှိသည်။ (ဝိ-ဋ္ဌ ၂၊ ၂၇၀-မျက်နှာ။)

လူများမှာ ဇာတရူပသိက္ခာပုဒ်ကို ဆောက်တည်သည့်အတွက် မိမိပိုင်ရွှေငွေ မရှိကောင်းသည် ဖြစ်ခဲ့လျှင် (လူ့ထက်သိမ်မွေ့ရသည့်) ပြခဲ့ပြီးသောရဟန်းသည် မည်သည့်နည်းဖြင့်မျှ ရွှေငွေကို စောင့်ရှောက်ကောင်းမည် မဟုတ်ပေ၊ ထိုရဟန်းမှာ ဒါယကာက ကောင်းစွာ သိမ်းထားခဲ့သော ရွှေငွေကို စောင့်ရှောက်သော်လည်း အာပတ်ကင်းလွတ်သကဲ့သို့၊ လူများမှာလည်း ဇာတရူပသိက္ခာပုဒ်ကို ဆောက်တည်ကာ ဆယ်ပါးသီလ စောင့်သုံးနေသော်လည်း မိမိသင့်လျော်ရာတွင် ထားရှိသော ရွှေငွေရတနာတို့အတွက် သီလကို တစုံတရာ အနှောက်အရှက်မရှိဟူ၍ မှတ်ယူအပ်၏။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ၌ ဃဋီကာရ အိုးထိန်းသည်၏ ဆယ်ပါးသီလကို ဥပမာ အဖြစ် ထုတ်ပြခြင်းသည် "ဆယ်ပါးသီလ စောင့်သုံးလိုသော လူသည် ဃဋီကာရ အိုးထိန်းသည်နှင့်မခြား အလားတူစွာ ရွှေငွေတို့ကို အာလယပြတ် စွန့်ပယ်နိုင်မှ စောင့်သုံးရမည်" ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို ပြလို၍ မဟုတ်၊ စင်စစ်သော်ကား "ဆယ်ပါးသီလကို စောင့်ထိန်းသော လူသည် ဆယ်ပါးသီလမည်ကာမျှ ပြည့်စုံ ရုံမျှဖြင့် ကျေနပ်အားရ၍ မနေပဲ အထက်တန်းစား ဆယ်ပါးသီလရှိသူ ဖြစ်အောင် အားထုတ်စေရန်" အထက်တန်းအကျဆုံးသော ဆယ်ပါးသီလရှင် ဃဋီကာရအိုးထိန်းသည်ကို ပုံစံထုတ်ပြခြင်းမျှသာ ဖြစ်သည်။ ဃဋီကာရ အိုးထိန်း သည်ကို မမှီနိုင်သော်လည်း မှီတန်သမျှ မှီအောင် ကြိုးစားအားထုတ်စေလို သည့်အတွက် ဤသို့ ဥပမာ ထုတ်ပြတော်မူခြင်းဖြစ်သည်ဟူ၍သာ မှတ်ယူ အပ်၏။

ဤသို့ မှတ်ယူသင့်သော အထောက်အထားကား....ဣတိဝုတ္တကအဋ္ဌကထာ၊ (၂) ဝဂ်၊ (၁)သုတ်အဖွင့်၌ "သီလမယန္တိ နိစ္စသီလဥပေါသထနိယမာဒိဝသေန ပဉ္စ အဋ္ဌ ဒသ ဝါ သီလာနိ သမာဒိယန္တဿ" ဟူ၍ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာဆရာ အရှင်ဓမ္မပါလမထေရ်မြတ်ကိုယ်တိုင်ပင် ဖွင့်ပြရေးသားတော်မူခဲ့သည်။ ဤရေး သားချက်တွင် သီလဆောက်တည်ရာ၌ (၁) နိစ္စသီလဖြစ်သော ငါးပါးသီလ (၂)ဥပုသ်သီလဖြစ်သော ရှစ်ပါးသီလ၊ (၃)နိယမသီလဖြစ်သော ဆယ်ပါးသီလ ဟူ၍ သုံးမျိုးရှိကြောင်းကို သိစေတော်မူသည်။ ဤအဋ္ဌကထာအရမှာ ဆယ်ပါး သီလသည် နိစ္စသီလ မဟုတ်ဘော့ပဲ နိယမသီလ ဖြစ်၍နေကြောင်း သိသာ ထင်ရှားပေသည်။

ဤအတူ သဂါထာဝဂ္ဂ သံယုတ်ပါဠိတော်၊ သက္ကသံယုတ်၊ (၂) ဝဂ်၊ (၈) သုတ်၌....သိကြားမင်းသည် ဥယျာဉ်တော်သို့ ထွက်ရန် ဝေဇယန္တာနန်းပြာသာဒ် မှ ဆင်းသက်ပြီးလျှင် ရထားဖေါ်သို့ တက်ခါနီး၌ အရပ်ရှစ်မျက်နှာတို့ကို ရှိခိုး သောအခါ မာတလိနတ်သားက အဘယ်သူများကို ရှိခိုးပါသနည်းဟု မေးမြန်း သည်တွင် သိကြားမင်းက....

ယေ ဂဟဋ္ဌာ ပုညကရာ၊ သီလဝန္တော ဥပါသကာ။
ဓမ္မေန ဒါရံ ပေါသေန္တိ၊ တေ နမဿာမိ မာတလိ။

အချင်း မာတလိ....အကြင်လူတို့သည် ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြုလေ့ရှိကြကုန်၏၊ သီလနှင့်လည်း ပြည့်စုံကြကုန်၏၊ ရတနာသုံးရပ်ကိုလည်း ဆည်းကပ်ကြကုန်၏၊ တရားသဖြင့် သားမယားတို့ကိုလည်း မွေးမြူကြကုန်၏၊ ထိုလူတို့ကို ငါရှိခိုး သည်....ဟု ဖြေဆိုလေသည်။

ဤသိကြားမင်း၏ အဖြေစကားတွင် ပါဝင်သော (သီလဝန္တော)ဟူသော ပုဒ်ကို အဋ္ဌကထာ၌...."သီလဝန္တောတိ ဥပါသကတ္တေ ပတိဋ္ဌာယ ပဉ္စဟိပိ ဒသဟိပိ သီလေဟိ သမန္နာဂတာ=သီလရှိသောသူတို့ဟူသည် ဥပါသကာ၏ အဖြစ်၌တည်လျက် ငါးပါးသီလတို့နှင့်ဇင်း ဆယ်ပါးသီလတို့နှင့်ဇင်း ပြည့်စုံသော သူတို့တည်း"ဟူ၍ ဖွင့်ပြသည်။(ဤအဋ္ဌကထာအရ သိကြားမင်း ရှိခိုးအပ်သော လူတို့သည် သားမယားနှင့်နေလျက်ပင် ငါးပါးသီလ ဆယ်ပါးသီလ စောင့်သုံးကြသည့်လူများဖြစ်ကြောင်း သိသာပေ၏။)

ထိုသုတ်၏အဖွင့် သံယုတ်ဋီကာ၌လည်း....နိစ္စသီလဝသေန ပဉ္စဟိ နိယမ-ဝသေန ဒသဟိ=အဋ္ဌကထာလာ ငါးပါးသီလအရ နိစ္စသီလကို ယူရမည် ဆယ်ပါးသီလအရ နိယမသီလကို ယူရမည်....ဟု ဖွင့်ပြသည်။ ဤဋီကာ၌လည်း ဆယ်ပါးသီလကို နိစ္စသီလဟု မခေါ်ပဲ နိယမသီလဟူ၍သာ ခေါ်ဝေါ်လေသည်။

နိယမသီလ

နိယမသီလဟူသော စကား၏ အဓိပ္ပါယ်ကို မဂဓအဘိဓာန်ကျမ်း ဂါထာ နံပါတ် (၄၄၄)၌....အမြဲစောင့်အပ်သော သီလသည် (ယမ)သီလမည်၏၊ အမြဲ မဟုတ်ပဲ ရံခါ ရံခါ စောင့်အပ်သော သီလသည် (နိယမ) သီလမည်၏....ဟူ၍ အကျဉ်းချုပ်ပြဆိုသည်။ ။ထိုယမသီလ နိယမသီလ ဟူသော အသုံးမှာ.... ဗြာဟ္မဏတို့၏ အယူဝါဒမှ ဆင်းသက်လာသော အသုံးဖြစ်သည်။ ထိုအကြောင်း ကို....(မညှဉ်းဆဲခြင်း အမှန်ကိုပြောခြင်း မခိုးယူခြင်း မေထုန်မှရှောင်ကြဉ်ခြင်း အလှူမခံခြင်း ဤငါးပါးကား အမြဲစောင့်ရှောက်အပ်သော ယမသီလမည်၏။ စင်ကြယ်အောင်ပြုခြင်း ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း ခြိုးခြံခြင်း ဗေဒကိုသရဇ္ဈာယ်ခြင်း ဗြဟ္မာမင်းကို အောက်မေ့ခြင်း ဤငါးပါးကား ရံခါ စောင့်ရှောက်အပ်သော နိယမသီလမည်၏)....အမရကောသအဘိဓာန်၊(၁၇)ဗြာဟ္မဏဝဂ်၊(၄၉)ဂါထာ၌ လာသည်ကို ထောက်၍ သိရာ၏။

ပြခဲ့ပြီးသော သံယုတ်ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာတို့အရ သားမယားကို တရား သဖြင့် မွေးမြူလျက်ရှိသော လူတို့သည်ပင် ဆယ်ပါးသီလစောင့်သုံးနိုင်ကြောင်း ထင်ရှားစွာ သိရသဖြင့် "ဃဋီကာရ အိုးထိန်းသည်ကဲ့သို့ ရွှေငွေတို့ကို အာလယ ပြတ် အရှင်း စွန့်ပစ်နိုင်မှ ဆယ်ပါးသီလကို လူများစောင့်သုံးကောင်းသည်" ဟူသော အယူသည် မှန်ကန်သော အယူမဟုတ် လွန်ကဲသော အယူသာဖြစ် ကြောင်း သိသာထင်ရှားပေ၏။

ထိုမှတပါးလည်း အသီတိနိပါတ် မဟာဟံသဇာတ်လာ မင်းကျင့်တရား ဆယ်ပါးတို့အနက် **သီလ**၏အရကို အဋ္ဌကထာ၌ ငါးပါးသီလ ဆယ်ပါးသီလ

နှစ်မျိုးလုံးကိုပင် ဖွင့်ပြထားသောကြောင့် ဘုရင်မင်းမြတ်တို့သည် မင်းကျင့်တရားအရ ဆယ်ပါးသီလကိုလည်း စောင့်သုံးကြကြောင်း ထင်ရှားပေ၏။ အကယ်၍ ဆယ်ပါးသီလကို အမြဲတမ်းစောင့်သုံးနိုင်မှ စောင့်သုံးကောင်းသည်မှန်လျှင် အဗြဟ္မစရိယသိက္ခာပုဒ်ဆိုင်ရာ မိဖုရား မောင်းမမိဿံတို့နှင့်တကွ ဇာတရူပသိက္ခာပုဒ်ဆိုင်ရာ ရွှေငွေများ ဘဏ္ဍာတော်တိုက်နှင့် အပြည့်အနှက်ရှိနေသော ဘုရင်မင်းမြတ်တို့သည် ဒသသီလ=(ဆယ်ပါးသီလ) စောင့်သုံး၍ မဖြစ်နိုင်လေရာ။ ဘုရင်မင်းမြတ်များ စောင့်သုံး၍ မဖြစ်နိုင်က မင်းကျင့်တရား ဆယ်ပါးအဝင် သီလအရ ဆယ်ပါးသီလကို ထည့်သွင်း၍ အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ပြမည်မဟုတ်ပေ။ မင်းကျင့်တရား ဆယ်ပါးအဝင် သီလအရ အဋ္ဌကထာ၌ ဆယ်ပါးသီလကို သေချာစွာ ထည့်သွင်းဖွင့်ပြထားသောကြောင့် ဆယ်ပါးသီလသည် နိစ္စသီလ မဟုတ်၊ ရံခါ ရံခါ စွမ်းနိုင်မှ စောင့်သုံးရသော သီလသာ ဖြစ်ကြောင်း ယုံမှားမရှိ မှတ်ယူရာ၏။

ထိုမှတပါးလည်း....ခုဒ္ဒကပါဌပါဠိတော်၌—ဒသ သိက္ခာပဒါနိ-ဟု အစချီကာ သိက္ခာပုဒ်ဆယ်ပါးကို ဟောကြားထားတော်မူရာ ခုဒ္ဒကပါဌ အဋ္ဌကထာ၌.... "ဤသိက္ခာပုဒ်ဆယ်ပါးတို့တွင် အစဖြစ်သော ပါဏာတိပါတ သိက္ခာပုဒ်နှင့် အဒိန္နာဒါနသိက္ခာပုဒ် နှစ်ပါးတို့သည်၎င်း လေးခုမြောက်ဖြစ်သော မုသာဝါဒ သိက္ခာပုဒ် ငါးခုမြောက်ဖြစ်သော သုရာမေရယသိက္ခာပုဒ်တို့သည်၎င်း ဥပါသကာတို့အားဖြစ်စေ သာမဏေတို့အား ဖြစ်စေ နိစ္စသီလ အစွမ်းအားဖြင့် ဆက်ဆံကြကုန်၏။ (သုံးခုမြောက်ဖြစ်သည့် အဗြဟ္မစရိယသိက္ခာပုဒ်မှာ လူတို့အား နိစ္စသီလ မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် နိစ္စသီလကို ပြဆိုသော ဤအရာ၌ ချင်းချန်ထားသည်၊ စွမ်းနိုင်သည့်အခါမှသာ စောင့်ရမည့် သိက္ခာပုဒ် ဖြစ်သည်။) ဥပုသ်သီလအစွမ်းအားဖြင့်ကား လူများမှာ ဆယ်ပါးသော သိက္ခာပုဒ်တို့တွင် ခုနစ်ခုမြောက်ဖြစ်သော နစ္စဂီတသိက္ခာပုဒ် ရှစ်ခုမြောက်ဖြစ်သော မာလာဂန္ဓ သိက္ခာပုဒ် နှစ်ပါးတို့ကို အင်္ဂါတပါးတည်းပြု၍ နောက်ဆုံးဖြစ်သည့် ဇာတရူပ သိက္ခာပုဒ်ကို ကြဉ်၍ အလုံးစုံသော သိက္ခာပုဒ်တို့သည် သာမဏေတို့နှင့် ဆက်ဆံကုန်၏။ (လူတို့ကျင့်သုံးအပ်သည့် ရှစ်ပါးသီလ သိက္ခာပုဒ် အလုံးစုံပင် သာမဏေတို့နှင့် ဆက်ဆံကုန်၏ဟု ဆိုလိုသည်။) နောက်ဆုံးဖြစ်သော ဇာတရူပသိက္ခာပုဒ်သည် သာမဏေတို့အတွက် အထူးဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ဖြစ်သည်" ဟူ၍ ပြဆိုထား၏။

ဤအဋ္ဌကထာ ဖွင့်ပြပုံကို ထောက်ပြန်လျှင်လည်း လူများမှာ ဆယ်ပါးသီလထဲမှ အမြဲရှောင်ကြဉ်ရမည့် သိက္ခာပုဒ်သည် ပါဏာတိပါတ အဒိန္နာဒါန မုသာဝါဒ သုရာမေရယ ဤလေးပါးတို့ဖြစ်သည်၊ အဗြဟ္မစရိယကို လူများ အမြဲ

ရှောင်ကြဉ်နိုင်ကြမည် မဟုတ်၊ ဝိကာလဘောဇန နစ္စဂီတစသော နောက်သိက္ခာပုဒ်များကိုလည်း အမြဲရှောင်ကြဉ်နိုင်ကြမည် မဟုတ် ဟူ၍ အဓိပ္ပါယ်ရသဖြင့် ဤဆယ်ပါးလုံးပင် စွမ်းနိုင်မှသာ စောင့်ရှောက်ရမည့် နိယမသီလမျိုး ဖြစ်ကြောင်း သိသာထင်ရှားပေ၏။

ခုဒ္ဒကပါဌအဋ္ဌကထာ၌ "ဇာတရူပသိက္ခာပုဒ်သည် သာမဏေများ၏သာ အထူး သိက္ခာပုဒ်ဖြစ်၏" ဟူ၍ ပြဆိုထားသော်လည်း သာမဏေများသည် ဇာတရူပသိက္ခာပုဒ်ကို လွန်ကျူးသော်လည်း သာမဏေအဖြစ် ပျက်စီးရွေ့လျောခြင်းမရှိ၊ အကြောင်းကား....ဝိနယ မဟာဝဂ္ဂပါဠိ မဟာခန္ဓက၌ သာမဏေများ၏ သာမဏေအဖြစ်မှ ရွေ့လျောပျက်စီးစေနိုင်သည့် အင်္ဂါဆယ်ပါး (လိင်ဆယ်ပါး)ကို ဟောတော်မူရာတွင် ဆယ်ပါးသီလထဲမှ ရှေ့ငါးပါးသာ ပါဝင်သည်၊ နောက်ငါးပါး မပါဝင်။ သို့ဖြစ်၍ နောက်ငါးပါးတို့မှ တပါးပါးကို လွန်ကျူးသော်လည်း သာမဏေအဖြစ် မပျက်စီးပဲ ဒဏ်ထိုက်သော သာမဏေသာ ဖြစ်၍ နေသည်၊ ဆရာသမားတို့က ချပေးသောသဲဒဏ် ရေဒဏ်စသော အပြစ်ဒဏ်ကို ထမ်းဆောင်လိုက်လျှင် သာမဏေကောင်းပင် ဖြစ်ပြန်တော့သည်။

ဤသို့လျှင် ဆယ်ပါးသီလနှင့် မကင်းစကောင်းသော သာမဏေများပင် ဇာတရူပသိက္ခာပုဒ်ကို လွန်ကျူးမိသော်လည်း သာမဏေအဖြစ် မပျက်စီးသည်ကို ထောက်လျှင် သာမဏေတို့မှာ ဆယ်ပါးသီလအနက် နောက်ငါးပါးသည် ရှေ့ငါးပါးလောက် အရေးမကြီးကြောင်း ထင်ရှား၏။ ဤသို့ သာမဏေများမှာပင် အရေးမကြီးလှသော ဇာတရူပသိက္ခာပုဒ်ကို လူများအတွက်ကျမှ အရေးတကြီး အကြပ်အတည်း ပြုလုပ်ပြောဆိုရေးသားကြခြင်းငှါ မသင့်လျော်ပေ။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာကိုလည်း အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသပင် ရေးသားတော်မူသည်၊ ခုဒ္ဒကပါဌအဋ္ဌကထာကိုလည်း အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသပင် ရေးသားတော်မူ၏ဟု အသိအမှတ်ပြုထားသည်၊ ဆရာတပါးတည်း ရေးသားသောကျမ်းနှစ်စောင်ဖြစ်၍ အဓိပ္ပါယ်မကွဲမပြားနိုင်။ (ဥပါသကာနံ နိစ္စသီလဝသေန ပဉ္စသိက္ခာပဒါနိ သတိ ဝါ ဥဿာဟေ ဒသ) ဟူသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အဋ္ဌကထာ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ခုဒ္ဒကပါဌအဋ္ဌကထာ ဋီကာ ဂူဠတ်ဝုတ်အဋ္ဌကထာတို့နှင့်အညီ "ဆယ်ပါးသီလသည် လူတို့၏အတွက် နိစ္စသီလ မဟုတ်၊ စွမ်းနိုင်သည့် အခါမှာသာ စောင့်သုံးရသော နိယမသီလဖြစ်သည်" ဟူ၍သာ ယုံမှားမရှိ မှတ်ယူရာ၏။ (ငါးပါးသီလကို စွမ်းနိုင်သည်ဖြစ်စေ မစွမ်းနိုင်သည်ဖြစ်စေ အမြဲ စောင့်သုံးရမည်၊ ဆယ်ပါးသီလကို စွမ်းနိုင်လျှင် အမြဲစောင့်သုံးရမည်)ဟူ၍ ဆယ်ပါးသီလဘက်မှာ အမြဲဟူသောစကားကို ထည့်သွင်းပြောဆိုကြခြင်းသည် ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ခုဒ္ဒကပါဌအဋ္ဌကထာ ဂူဠတ်ဝုတ်အဋ္ဌကထာတို့နှင့် ဆန့်ကျင်၍နေ၏။

ထိုမှတပါးလည်း....သီလပျက်ပုံကိုပြရာ၌ ခုဒ္ဒကပါဌအဋ္ဌကထာမှာ"သာမဏေတို့အား သိက္ခာပုဒ်တပါးပျက်လျှင် အားလုံးကုန် ပျက်စီး၏၊ မှန်၏....သာမဏေတို့အား ဆယ်ပါးသီလသည် ရဟန်းတော်တို့၏ ပါရာဇိကအရာ၌ တည်၏၊ သို့သော် အကြင်သိက္ခာပုဒ်ကို လွန်ကျူး၏၊ထိုလွန်ကျူးသည့် သိက္ခာပုဒ်အတွက်သာ အကုသိုလ်ကံဖြင့် ဖွဲ့မိသည် (ကံထိုက်သည်)။ လူတို့မှာကား ငါးပါးသီလကို ဆောက်တည်ပြီးနောက် သိက္ခာပုဒ်တပါးကို ကျူးလွန်လျှင် ထိုကျူးလွန်သည့် သိက္ခာပုဒ်သာပျက်၏၊ထိုပျက်သောသိက္ခာပုဒ်ကို တဖန်ထပ်၍ဆောက်တည်လျှင် ငါးပါးသီလပြည့်စုံပြန်၏။ အပရေဆရာတို့ကမူ (ငါးပါးသီလကို အသီးသီး သိက္ခာပုဒ် တပါးစီ တပါးစီ ဆောက်တည်ထားက တပါးပျက်လျှင် ထိုတပါးသာပျက်၍ ကျန်သောသိက္ခာပုဒ်များ မပျက်။ ဆောက်တည်စဉ်အခါက "ပဉ္စင်္ဂသမန္နာဂတံ သီလံ သမာဒိယာမိ=အင်္ဂါငါးပါးနှင့်ပြည့်စုံသောသီလကို ဆောက်တည်ပါ၏"ဟု ဆို၍ တပေါင်းတစည်းတည်း ဆောက်တည်ထားလျှင် တပါးပျက်သော် အားလုံးကုန်ပျက်စီးသွား၏၊ အကြောင်းကား ဆောက်တည်စဉ်က တပေါင်းတစည်းတည်း ဆောက်တည်သောကြောင့်တည်း။ ကံထိုက်ရာမှာကား လွန်ကျူးသောသိက္ခာပုဒ် အတွက်သာ ကံထိုက်သည်၊ ကြွင်းသောသိက္ခာပုဒ်များအတွက် ကံမထိုက်)ဟု ပြဆိုကြသည် ဟူ၍ ဖွင့်ပြထားသည်။

အချို့ ဆရာကြီးများအယူမှာလည်း "တပေါင်းတည်း ဆောက်တည်ရာ၌ တပါးပျက်က အကုန်လုံးပျက်သည်"ဟု အကြွင်းမရှိဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို ပြဆိုသော်လည်း ကြွင်းကျန်သော သိက္ခာပုဒ်တို့မှာ လွန်ကျူးမှုမရှိပဲနှင့် ပျက်စီးနိုင်မည်မဟုတ်၊ သို့ဖြစ်၍ ပျက်စီးသည်ဟုဆိုရာမှာ ခံယူစဉ်က "အင်္ဂါငါးပါးနှင့်ပြည့်စုံသောသီလ"ဟု ဆို၍ ခံယူထားရာ တပါးပျက်လျှင် အင်္ဂါငါးပါး မရှိတော့ပြီ၊ လေးပါးနှင့်ပြည့်စုံသော သီလသာရှိနေတော့၏။ ဤသို့လျှင် ခံယူရင်း ငါးပါးသီလ ပျက်သွားသည်ကိုသာ ရည်ရွယ်၍ အပရေဆရာတို့ ပြဆိုခြင်းဖြစ်သည်ဟုယူလျှင် ဝါဒကွဲပြားတော့မည်မဟုတ်။ သာမဏေတို့မှာကား ဤကဲ့သို့ မဟုတ်ပေ၊ တပါးပျက်လျှင် အလုံးစုံပျက်တော့၏၊ အကြောင်းကား သာမဏေတို့မှာ ဆယ်ပါးသီလသည် အမြဲစောင့်ထိန်းရမည့် သီလ ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

ဤသီလပျက်ပုံ စကားရပ်များကို ထောက်လျှင်လည်း လူတို့မှာ တပါးကို လွန်ကျူးက တပါးသာပျက်သည်ဖြစ်သောကြောင့် နိစ္စသီလဟူ၍ပင် သာမဏေများကဲ့သို့ စင်စစ်မရှိကြောင်း သိသာ၏။ အကြောင်းကား သာမဏေတို့မှာ ဆယ်ပါးသီလရှိမှ သာမဏေဖြစ်သည်၊ ဆယ်ပါးသီလမရှိလျှင် သာမဏေ မဟုတ်သကဲ့သို့၊ မည်သည့်သီလရှိမှ လူဖြစ်သည်၊ ဤသီလမျိုးမရှိလျှင် လူမဟုတ်ဟု မဆိုနိုင်ကောင်းသောကြောင့်တည်း။ သို့ဖြစ်၍ သမ္မောဟဝိနောဒနီအဋ္ဌကထာ သိက္ခာပဒဝိဘင်းအဖွင့်၌....

ဂဟဋ္ဌာ ယံ ယံ ဝီတိက္ကမန္တိ၊ တံ တဒေဝ ခဏ္ဍံ ဟောတိ ဘိန္နတိ၊ အဝသေသံ န ဘိန္နတိ၊ ကသ္မာ ဂဟဋ္ဌာ ဟိ အနိဗဒ္ဓသီလာ ဟောန္တိ၊ ယံ ယံ သက္ကောန္တိ၊ တံ တဒေဝ ဂေါပေန္တိ=လူတို့မှာ သီလခံယူပြီးနောက် အကြင်အကြင်သိက္ခာပုဒ်ကို လွန်ကျူး၏၊ ထိုထိုလွန်ကျူးအပ်သော သိက္ခာပုဒ်သာ ပျက်စီး၏၊ ကြွင်းသောသိက္ခာပုဒ်စုမှာ မပျက်စီး၊ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် လူတို့မှာ မမြဲသောသီလ ရှိကြကုန်၏၊ အမြဲစောင့်နိုင်မှ စောင့်အပ်သောသီလဟူ၍ မရှိကြကုန်။ အကြင်အကြင်သိက္ခာပုဒ်ကို စောင့်ထိန်းခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်ကုန်၏၊ ထိုထို စွမ်းနိုင်သည့်သိက္ခာပုဒ်စုကိုသာ စောင့်ထိန်းကြကုန်၏....ဟူ၍ ဖွင့်ပြသည်။

ဤသမ္မောဟဝိနောဒနီအဋ္ဌကထာ၌ ဆိုလိုရင်းမှာ....သာမဏေတို့သည် ဆယ်ပါးသီလကို အမြဲစောင့်ထိန်းရမည်၊ တပါးဖြစ်စေ နှစ်ပါးဖြစ်စေ လွန်ကျူးမိလျှင် သိက္ခာပုဒ်အကုန်ပျက်၍ သာမဏေပင် မဟုတ်တော့ပြီ၊ ဤသို့ သာမဏေတို့မှာ ဆယ်ပါးသီလ အမြဲရှိရသကဲ့သို့၊ လူတို့မှာ ဤသီလရှိမှ လူဖြစ်မည်၊ မရှိလျှင် လူမဖြစ်ဟု အမြဲစောင့်ထိန်းရမည့်သီလမရှိ....ဟူ၍ ဆိုလိုရင်းဖြစ်သည်။ ဤစကားကိုထောက်လျှင် လူတို့မှာ ဆယ်ပါးသီလကို မဆိုထားဘိ၊ ငါးပါးသီလကိုပင် စောင့်နိုင်သမျှ စောင့်ရမည်၊ ငါးပါးလုံးကို မစောင့်နိုင်ပဲ တပါးနှစ်ပါးသာ စောင့်နိုင်လျှင်လည်း "ငါးပါးမပြည့်သောကြောင့် မစောင့်ကောင်း၊ စောင့်သော်လည်း ကုသိုလ်မရ သီလမဖြစ်" ဟူ၍ မဆိုနိုင်ပေ။

"ငါးပါးအပြည့်မဟုတ်ပဲ စောင့်နိုင်သမျှ စောင့်ရာမှာ ကုသိုလ်လည်းရ၏၊ သီလအစစ်လည်းဖြစ်၏" ဟူ၍ မှတ်ယူရာ၏။ ထောက်ထားဖွယ်မှာ ပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိသီလ (ဤသီလအဓိပ္ပါယ် အထက်၌ ထင်ရှားလတ္တံ့)အဖွင့် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်အဋ္ဌကထာ ပဌမအုပ် မျက်နှာ (၁၇၇)၌ "ပိုင်းခြားဆောက်တည်၍ စင်ကြယ်သော သီလ၏ အပိုင်းအခြားသည် သိက္ခာပုဒ် အပိုင်းအခြား အချိန်ကာလ အပိုင်းအခြားဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိရာ သိက္ခာပုဒ်အပိုင်းအခြားဟူသည်မှာ ဥပါသကာယောကျ်ား ဥပါသိကာမိန်းမတို့မှာ ဆောက်တည်နေကျအတိုင်း သိက္ခာပုဒ် တပါးသော်ရင်း နှစ်ပါးသော်ရင်း သုံးပါးသော်ရင်း လေးပါးသော်ရင်း ငါးပါးသော်ရင်း ရှစ်ပါးသော်ရင်း ဆယ်ပါးသော်ရင်း သိက္ခာပုဒ်များ ရှိကြ၏။ သိက္ခမာန် သာမဏေယောကျ်ား သာမဏေမိန်းမတို့မှာ ဆယ်ပါးသော သိက္ခာပုဒ်တို့ ရှိကြ၏။ ဤဆိုအပ်ပြီးသည်ကား သိက္ခာပုဒ်အပိုင်းအခြားတည်း" ဟူ၍ ဖွင့်ပြထားသည်။

ဤအဋ္ဌကထာ၌ ဆိုလိုရင်းမှာ....လူတို့မှာ သိက္ခာပုဒ် တပါးကိုဖြစ်စေ နှစ်ပါး သုံးပါး လေးပါး ငါးပါး ရှစ်ပါး ဆယ်ပါးကိုဖြစ်စေ ဆောက်တည်၍

လုံခြုံစွာ စောင့်ထိန်းလျှင် သိက္ခာပဒပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိသီလ=သိက္ခာပုဒ် အပိုင်းအခြားရှိ၍ စင်ကြယ်သော သီလဖြစ်သည်....ဟု ဆိုလိုရင်းဖြစ်ပေ၏။ သို့ဖြစ်၍ လောက၌ တပါးသီလ နှစ်ပါးသီလ သုံးပါးသီလ လေးပါးသီလ ဟူ၍ မရှိ ငါးပါးသီလသာ ထင်ရှားရှိစေကာမူ ငါးပါးလုံး ဆောက်တည်ထိန်းစောင့်နိုင်မှ ဆောက်တည် ထိန်းစောင့်ကောင်းသည်မဟုတ်၊ တပါးတည်းတတ်နိုင်လျှင် တပါးတည်း စောင့်ရှောက်နိုင်သည်၊ နှစ်ပါး တတ်နိုင်လျှင်နှစ်ပါး သုံးပါးတတ်နိုင်လျှင် သုံးပါး လေးပါး တတ်နိုင်လျှင် လေးပါး ဆောက်တည်ကျင့်သုံးနိုင်ကြောင်း ထင်ရှားသိသာပေ၏။

မေးဖွယ်ရှိပြန်သည်မှာ..."ဤသို့ တပါးမှ လေးပါးအထိ သီလကို စောင့်သုံးနိုင်ခွင့်ရှိပါလျက် ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အဋ္ဌကထာ၌ (ဥပါသကောပါသိကာနံ နိစ္စသီလဝသေန ပဥ္စသိက္ခာပဒါနိ)ဟူ၍ ငါးပါးသီလကိုသာ အဘယ့်ကြောင့် ပြဆိုပါသနည်း"ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။

အဖြေမှာ....ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ၌ စောင့်ထိန်းကြမည့် လူတို့ကို ပဓာနမထားပဲ စောင့်ထိန်းအပ်သော သီလ၏ သဘောရင်းကိုသာ ပဓာနထား၍ ပြဆိုတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။ သီလ၏သဘောရင်းမှာ ငါးပါးလုံးကိုပင် အမြဲစောင့်ထိန်းရမည့်အရာမျိုး ဖြစ်၏၊ ဤသိက္ခာပုဒ် ငါးပါးထဲမှ မည်သည့်သိက္ခာပုဒ်ကို မစောင့်ထိန်းပဲ နေလိုက နေနိုင်သည်ဟု ဆိုဖွယ်မရှိ၊ မစောင့်ထိန်းရင် အပြစ်ဖြစ်မည်သာ ဖြစ်၏၊ ဤကဲ့သို့ သိက္ခာပုဒ်၏ သဘောရင်းအားဖြင့် အမြဲစောင့်ထိန်းအပ်သည့် သဘောကို ပဓာနထားကာ (နိစ္စသီလဝသေန ပဥ္စ သိက္ခာပဒါနိ)ဟူသော စကားကို မိန့်ဆိုတော်မူသည်။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာတွင်မက အခြား ကျမ်းဂန်များကလည်း ဤသဘောရင်းအတိုင်းပင် ငါးပါးသီလကိုသာ နိစ္စသီလဟု ပြဆိုကြ၏။

ဤသို့ ကျမ်းဂန်များက သီလ၏သဘောရင်းကို ပဓာနထားကာ အမြဲစောင့်ထိန်းအပ်သော သီလဖြစ်သည်ဟု ပြဆိုအပ်သောစကားကို အခြေခံထားကာ "ဤသီလငါးပါးကို အမြဲစောင့်နိုင်မှ စောင့်ရမည်၊ အမြဲမစောင့်နိုင်က မစောင့်ရ၊ တဝက်တပျက် မစောင့်ကောင်း"ဟူ၍ စောင့်ရှောက်ရမည့် လူဖက်သို့ အဓိပ္ပါယ် လွှဲပြောင်းကာ မမှတ်သားသင့်ပေ။ (ငါးပါးသီလ၏ သဘောရင်းမှာ ငါးပါးလုံးကိုပင် အမြဲစောင့်ထိန်းရမည့် သဘောဖြစ်သည်၊ လူတို့၏ သဘောကား' ဖော်ပြရာပါ သမ္မောဟဝိနောဒနီအဋ္ဌကထာ ပဋ္ဌိသမ္ဘိဒါမဂ်အဋ္ဌကထာတို့အတိုင်း တပါးဖြစ်စေ နှစ်ပါးဖြစ်စေ စောင့်ထိန်းနိုင်သမျှ စောင့်ထိန်းကြခြင်း သဘောဖြစ်သည်၊ သီလ၏ သဘောရင်းကို ယူ၍ လူတို့၏ သဘောရင်း၌ မဆုံးဖြတ်ထိုက် မမှတ်ယူထိုက်ဟု ဆိုလိုသည်။)

ဗြဟ္မစရိယပဉ္စမသီလ

လူတို့ကျင့်သုံးအပ်သော သီလအဖြစ်ဖြင့် ငါးပါးသီလ ရှစ်ပါးသီလ ဆယ်ပါးသီလတို့အပြင် ဗြဟ္မစရိယပဉ္စမသီလလည်း ရှိသေး၏။ ထိုဗြဟ္မစရိယပဉ္စမသီလ ဟူသည် ငါးပါးသီလပင် ဖြစ်၏၊ ပကတိ ငါးပါးသီလမှာ တတိယ သိက္ခာပုဒ် အဖြစ်ဖြင့် (ကာမေသု မိစ္ဆာစာရာ ဝေရမဏီသိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ) ဟူ၍ ဆောက်တည်ရ၏၊ ထိုကာမေသုမိစ္ဆာစာရ သိက္ခာပုဒ်၏ အစား (အဗြဟ္မစရိယာ ဝေရမဏီသိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ)ဟူ၍ ဆောက်တည်လိုက်လျှင် ဗြဟ္မစရိယ ပဉ္စမသီလ ဖြစ်၏။ (ဤဗြဟ္မစရိယပဉ္စမသီလ ဟူသောအမည်မှာ....မေထုန်အမှုမှ လုံးဝရှောင်ကြဉ်ခြင်းလျှင် ငါးခုမြောက်ရှိသော သီလဟူ၍ အနက်ထွက်သည်။ ဤအနက်ထွက်ပုံကို ထောက်က အဗြဟ္မစရိယသိက္ခာပုဒ်ကို နောက်ဆုံးထား၍ ဆောက်တည်ရမည်ကဲ့သို့ ဖြစ်သော်လည်း ထိုသို့နောက်ဆုံးထား၍ ဆောက် တည်ရန်မလို၊ ပကတိ ငါးပါးသီလကို ခံယူသည့်အတိုင်း ကာမေသု မိစ္ဆာစာရ သိက္ခာပုဒ်၏နေရာ၌ အဗြဟ္မစရိယာ ဝေရမဏီသိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ ဟူ၍ ဆောက်တည်ရန်သာ ဖြစ်သည်။)

ဤ ဗြဟ္မစရိယပဉ္စမသီလကို မြတ်စွာဘုရားရှင်လက်ထက်က ဝေသာလီ ပြည်သား ဥဂ္ဂသူကြွယ်နှင့် ဝဇ္ဇီတိုင်း ဟတ္ထိဂါမရွာနေ ဥဂ္ဂသူကြွယ်တို့ ဆောက် တည်ကြောင်း အင်္ဂုတ္တရပါဠိ၊ အဋ္ဌကနိပါတ၊ ၃-ဂဟပတိဝဂ်၊ ၁-သုတ်၊ ၂-သုတ် တို့၌ လာရှိသည်။ ထိုအင်္ဂုတ္တရပါဠိ၊ ပဉ္စကနိပါတ၊ ၃-ဥပါသကဝဂ်၊ ၁၀-ဂဝေသီ သုတ် (၁၈၀)မျက်နှာ၌ ကဿပမြတ်စွာဘုရား လက်ထက်တော်အခါက ဂဝေသီ ဥပါသကာ စောင့်ထိန်းကြောင်း လာရှိသည်။

ဤအင်္ဂုတ္တရပါဠိ အဋ္ဌကနိပါတ်လာ ဥဂ္ဂသူကြွယ် နှစ်ဦးလုံးပင် မြတ်စွာဘုရား ထံမှာ ဗြဟ္မစရိယပဉ္စမသီလကို ခံယူဆောက်တည်လာသည့်အတိုင်း အိမ်၌ရှိမယား လေးဦးအနက် အကြီးဆုံးမယားကို သူမအလိုရှိသည့် ယောကျ်ားနှင့် ထိမ်းမြား ပေးလိုက်ပြီးလျှင် ကျန်မယားများကိုလည်း စွန့်လွှတ်ကာ တသက်လုံး သား မယား မယူပဲနေသွားကြသည့် အနာဂါမ်ဥပါသကာများ ဖြစ်ကြ၏။ ယခုကာလ ထိုဗြဟ္မစရိယပဉ္စမသီလကို ကျင့်သုံးလိုသူတို့သည် ထိုဥဂ္ဂသူကြွယ်တို့ကဲ့သို့ မိမိမှာ သားမယား ရှိနေလျှင် ထိုသားမယားတို့ကို အာလယပြတ် စွန့်ပြီးမှ ထိုဗြဟ္မ စရိယပဉ္စမသီလကို ဆောက်တည်ကျင့်သုံးကောင်းသည်ဟု အလွဲလွဲ မမှတ်ယူ အပ်၊ သားမယားကို အာလယပြတ် မစွန့်နိုင်သူများ စောင့်သုံး၍မရ ဟူ၍လည်း မမှတ်ယူအပ်။ အကြောင်းကား ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ခုဒ္ဒကပါဌအဋ္ဌကထာစကား၌ သိက္ခာပုဒ် ဆယ်ပါးအနက် "ပါဏာတိပါတ အဒိန္နာဒါန မုသာဝါဒ သုရာမေရယ လေးပါးတို့သာ နိစ္စသီလဖြစ်ကြောင်း ပြဆိုတော်မူသဖြင့် အဗြဟ္မစရိယသိက္ခာ

ပုဒ်နှင့်တကွ ဝိကာလဘောဇန စသော နောက်သိက္ခာပုဒ်စုမှာ နိစ္စသီလမဟုတ်၊ ရံခါ ဆောက်တည်အပ်သည့် နိယမသီလဖြစ်ကြောင်း ကောင်းစွာထင်ရှားပေ၏။ ဃဋီကာရအိုးထိန်းသည်နှင့် ထပ်တူထပ်မျှ မကျင့်သုံးနိုင်ကြစေကာမူ တတ်အားသမျှ ဆယ်ပါးသီလကို နိယမသီလအဖြစ်ဖြင့် စောင့်ထိန်းနိုင်ကြောင်း ကျမ်းဂန်အစုံအလင်တို့ဖြင့် အောက်က ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ယခု ဗြဟ္မစရိယပဥ္စမသီလမှာလည်း ဥဂ္ဂသူကြွယ်နှစ်ဦးတို့သည် အနာဂါမ်အရိယာဖြစ်ကြသည့်အတိုင်း မိမိတို့၏လက်ရှိသားမယားတို့ကို အာလယပြတ် စွန့်ပယ်ကာ တသက်ပတ်လုံး စောင့်သုံးကြစေကာမူ အခြားသူတို့မှာ ဥဂ္ဂသူကြွယ်နှစ်ဦးတို့နှင့် ထပ်တူထပ်မျှ ဖြစ်အောင်လိုက်နာကျင့်သုံးနိုင်ပါလျှင် အလွန်ပင် ကောင်းမွန်မည်မှန်သော်လည်း ထပ်တူထပ်မျှ မလိုက်နိုင်ပါက မိမိတို့စွမ်းနိုင်သမျှပင် စောင့်သုံးနိုင်ကြောင်းကို ကောင်းစွာ သိမှတ်အပ်၏။

ဗြဟ္မစရိယပဥ္စမကောဘတ္တိကသီလ

ထိုမှတပါးလည်း ဗြဟ္မစရိယပဥ္စမကောဘတ္တိကသီလ (တနည်း ကောဘတ္တိကသီလ)ဟူ၍ ရှိသေးသည်။ ကောဘတ္တိကဟူသည် နံနက်စာ ထမင်းတထပ်ကိုသာ စားခြင်းသဘောဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်၍ ထို ဗြဟ္မစရိယပဥ္စမကောဘတ္တိက သီလကို စောင့်သုံးလိုလျှင် ဗြဟ္မစရိယပဥ္စမသီလ စောင့်သုံးခံယူနည်းတွင် အဆုံး၌ (ဝိကာလဘောဇနာ ဝေရမဏိသိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ)ဟု သိက္ခာပုဒ်တခုတိုး၍ဆောက်တည်လိုက်လျှင် ဗြဟ္မစရိယပဥ္စမကောဘတ္တိကသီလဖြစ်သွားတော့၏။ သို့မဟုတ် တပေါင်းတည်း ဆောက်တည်လိုလျှင်လည်း (ဗြဟ္မစရိယပဥ္စမကောဘတ္တိကသီလံ သမာဒိယာမိ)ဟူ၍ ဆောက်တည်နိုင်၏။ ဤဗြဟ္မစရိယပဥ္စမကောဘတ္တိကသီလကို မြတ်စွာဘုရား လက်ထက်တော်အခါက ဓမ္မိကသီတင်းသည် နန္ဒမာတာ ဥပါသိကာမ အစရှိသည်တို့ စောင့်ထိန်းကြောင်း သုတ္တနိပါတအဋ္ဌကထာ ပဉ္စမ အုပ် ဓမ္မိကသုတ်အဖွင့်၌ လာရှိ၏။ ကဿပမြတ်စွာဘုရား လက်ထက်တော်က ဂဝေသီဥပါသကာနှင့် ဥပါသကာငါးရာတို့ စောင့်ထိန်းကြကြောင်း အင်္ဂုတ္တရနိကာယ ပဥ္စကနိပါတ၊ ၃-ဥပါသကဝဂ်၊ ၁၀-ဂဝေသီသုတ်၌ မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူသည်။

အဋ္ဌင်္ဂဥပုသ်သီလ

ငါးပါးသီလကိုပြဆိုရာ၌ ပဉ္စဟူ၍သာ ပြဆိုသကဲ့သို့ရင်း ဆယ်ပါးသီလကို ပြဆိုရာ၌ ဒသဟူ၍သာ ပြဆိုသကဲ့သို့ရင်း ရှစ်ပါးသီလကို ပြဆိုရာ၌ကား အဋ္ဌဟူ၍သာ မဆိုပဲ (ဥပေါသထင်္ဂသေန=ဥပုသ်အင်္ဂါ၏အစွမ်းဖြင့်) ဟူ၍ အဘယ့်ကြောင့် အထူးထည့်သွင်းပြဆိုပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။

ဤအရာ၌ ဥပေါသထသဒ္ဒါက....

(၁) ရဟန်းတို့၏ ပါတိမောက် ရွတ်ဆိုခြင်းအနက်၊
(၂) ခေါ်ဝေါ်လွယ်ရန်မှည့်ထားသောအမည်ဟူသော အနက်၊
(၃) ကျင့်သုံးခြင်းဟူသောအနက်၊
(၄) ကျင့်သုံးအပ်သည့် သီလဟူသောအနက်၊
(၅) သီလကျင့်သုံးရာ နေ့ဟူသောအနက်–

ဤအနက်ငါးပါးတို့၌ ဖြစ်ရှိရာ ပဌမအနက်မှာ ရဟန်းတော်များနှင့်သာ သက်ဆိုင်၍ ဒုတိယအနက်မှာ ဥပေါသထမင်းသား ဥပေါသထဆင်မင်းစသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ရန် အမည်ကို ပြခြင်းမျှဖြစ်၍ ဤသီလအခန်းနှင့် မသက်ဆိုင်။ နောက်အနက်သုံးပါးသာ ဤသီလခန်းနှင့် သက်ဆိုင်၏။

ထိုနောက်အနက်သုံးပါးတို့တွင် (ပါဠိလို)ဥပဝါသ=(မြန်မာလို) ကျင့်သုံးခြင်းဟူသော အနက်မှာ ပြည့်စုံစေ၍ နေခြင်းပင်ဖြစ်၏၊ သိက္ခာပုဒ်တို့ကို ပြည့်စုံစေ၍ နေခြင်းဟု ဆိုလိုသည်။ ကျင့်သုံးအပ်သောသီလဟူသော စတုတ္ထအနက်မှာလည်း ပြည့်စုံစေ၍ နေအပ်သော သီလဟု ဆိုလိုသည်။ သီလကျင့်သုံးရာနေ့ဟူသော ပဥ္စမအနက်မှာလည်း သီလနှင့်ပြည့်စုံစေ၍ နေရာနေ့ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထိုနေ့ကိုပင် ဥပေါသထနေ့ (ဥပုသ်နေ့)ဟူ၍ ခေါ်သည်။

ငါးပါးသီလနှင့် ဆယ်ပါးသီလတို့မှာ ရှေးရှေးသူတော်ကောင်းတို့က နေ့အထူးသတ်မှတ်ပိုင်းခြား၍ ကျင့်သုံးလေ့ မရှိကြပဲ ဤရှစ်ပါးသီလကိုသာ နေ့အထူးသတ်မှတ်ပိုင်းခြား၍ ကျင့်သုံးလေ့ရှိကြသောကြောင့် ဤရှစ်ပါးသီလ၌သာ (ဥပေါသထင်္ဂသေန=ဥပုသ်အင်္ဂါ၏အစွမ်းဖြင့်)ဟူ၍ အထူးထည့်သွင်း ပြဆိုသည်ဟု မှတ်ယူရာ၏။

စဉ်းစားဖွယ်ရှိပြန်သည်မှာ.... ငါးပါးသီလမှာ သိက္ခာပုဒ်အရေအတွက်အားဖြင့် ရှစ်ပါးသီလကို မမှီပဲ နေ့စဉ်အမြဲကျင့်သုံးအပ်သော သီလဖြစ်၍ ရှေးသူတော်ကောင်းများက နေ့အထူးသတ်မှတ်မှု မပြုယော် သင့်တန်စေ၊ ဆယ်ပါးသီလမှာကား ရှစ်ပါးသီလထက် မြင့်သည်ဖြစ်၍ ရှေးသူတော်ကောင်းတို့ နေ့ထူးသတ်မှတ်သင့်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် မသတ်မှတ်ကြပါသနည်းဟု စဉ်းစားဖွယ်ရှိပြန်၏။ သင့်လျော်သောအကြောင်းကို ရှာသော်ကား ရှစ်ပါးသီလသည် လူတို့နှင့် အထူးသင်လျော်သော သီလဖြစ်၏။ ဆယ်ပါးသီလမှာ လူတို့နှင့် အထူးသင့်လျော်သက်ဆိုင်သော သီလမဟုတ်ချေ၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ၌.... ဆယ်ပါးသီလသည် သာမဏေယောကျ်ား သာမဏေမိန်းမတို့၏ သီလဖြစ်ကြောင်း ပြဆိုချက်နှင့် ခုဒ္ဒကပါဌအဋ္ဌကထာ၌....ဆယ်ပါးသီလတွင် ဇနာက်ဆုံး

ဖြစ်သော ဇာတရူပသိက္ခာပုဒ်သည် သာမဏေတို့၏သာ ထူးခြားသော သိက္ခာပုဒ်ဖြစ်ကြောင်း ဖွင့်ပြချက်တို့ကို ထောက်ဆသဖြင့် ဆယ်ပါးသီလသည် အထူးသဖြင့် သာမဏေတို့၏ သီလဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားလှပေ၏။

သို့ဖြစ်၍ ရှေးပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့သည် မိမိတို့နှင့် အထူးသက်ဆိုင်သော သီလနှစ်မျိုးတို့အနက် အထက်တန်းဖြစ်၍ နေ့ရက်အထူး သတ်မှတ်ကာ စောင့်သုံးအပ်သော ရှစ်ပါးသီလကိုသာ ဥပေါသထဟု ခေါ်ဆိုရ၍ ထိုရှစ်ပါးသီလကိုသာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ၌ (ဥပေါသထင်္ဂဝသေန=ဥပုသ်အင်္ဂါ၏အစွမ်းဖြင့်)ဟု အထူး မိန့်ဆိုတော်မူသည်။

သူတော်ကောင်းတို့သည် သီလမှု တခုတည်းဖြင့်သာ တင်းတိမ်အားရ၍ မနေကြပဲ ဒါနကောင်းမှုကိုလည်း ပြုလိုကြသဖြင့် ထိုဒါနမှုကို ကောင်းစွာပြုနိုင်ရန် ဇာတရူပသိက္ခာပုဒ်ကို မစောင့်သုံးနိုင်ပဲ ရှိကြရလေသည်၊ ဇာတရူပသိက္ခာပုဒ်ကို စောင့်သုံးပါက လှူဘွယ်ဝတ္ထုကို ရှာမှီးခြင်း ဝယ်ယူခြင်းကိစ္စများကို ပြည့်စုံအောင် မပြုနိုင်ပေ။ ထို့ကြောင့် ရှေးသူတောင်းတို့သည် ရှစ်ပါးသီလကိုသာ နေ့ရက်အထူး သတ်မှတ်ကာ စောင့်သုံးကြကြောင်း ကောင်းစွာမှတ်ယူရာ၏။

နဝင်္ဂဥပုသ်

ဤနဝင်္ဂဥပုသ်သီလကို အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်၊ နဝကနိပါတ်၊ ၂-သီဟနာဒဝဂ်၊ ဂ-ခုမြောက်သုတ်၌...."အင်္ဂါကိုးပါးနှင့် ပြည့်စုံအောင် ကျင့်သုံးအပ်သော နဝင်္ဂဥပုသ်သည် အကျိုးများ၏၊ အာနိသင်များ၏၊ တန်းခိုးအာနုဘော်ကြီး၏" ဟု နိဒါန်းပျိုးပြီးလျှင် ထိုအင်္ဂါကိုးပါး၏ သရုပ်ကို ထုတ်ဖော်ရာမှာ ပါဏာတိပါတသိက္ခာပုဒ်မှစ၍ ဥစ္စာသယန မဟာသယနသိက္ခာပုဒ်တိုင်အောင် ရှစ်ပါးသီလအတူ ထုတ်ပြတော်မူပြီးလျှင် အဆုံး၌ (မေတ္တာသဟဂတေန စေတသာ ဧကံ ဒိသံ ဖရိတွာ ဝိဟရတိ=မေတ္တာနှင့်တကွဖြစ်သောစိတ်ဖြင့် အရပ်မျက်နှာတခုရှိသတ္တဝါတို့ကို ပြန့်နှံ့စေပြီးလျှင် နေ၏)ဟူ၍ ဟောကြားတော်မူသည်။

ဟောတော်မူလိုရင်း အဓိပ္ပါယ်ချုပ်မှာ....ရိုးရိုးရှစ်ပါးသီလကို ဆောက်တည်ပြီးလျှင် မေတ္တာတရားကို ပွါးများနေရမည်ဟု ဟောတော်မူလိုရင်းဖြစ်သည်။ ရှစ်ပါးသီလကို လုံခြုံအောင်ထိန်းစောင့်၍ မေတ္တာတရားကို ပွါးများနေလျှင် ထိုသူသည် နဝင်္ဂဥပုသ်သီလကို ကျင့်သုံးနေသူ ဖြစ်တော့၏။ မေတ္တာပွါးသည် ဘာဝနာဖြစ်၏၊ သီလကိုသာ ဆောက်တည်ဖွယ်ရှိသည်၊ ဘာဝနာဟူသည် မပြတ်ပွါးများရသော တရားမျိုးဖြစ်၏၊ သို့ဖြစ်၍ နဝင်္ဂဥပုသ်ကို ကျင့်သုံးလိုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မေတ္တာအတွက် သိက္ခာပုဒ်တခု ပြုလုပ်ဆောက်တည်ရန်မလို၊ ရိုးရိုးရှစ်ပါးသီလကိုခံယူပြီးနောက် မေတ္တာတရားကို စွမ်းနိုင်သမျှ ပွါးများအားထုတ်

နေလျှင် အင်္ဂါကိုးပါးရှိသော နဝင်္ဂဥပုသ်ကို ကျင့်သုံးသည်မည်ကြောင်း ကောင်းစွာမှတ်ယူအပ်၏။

ထိုနဝင်္ဂဥပုသ်ကို ဟောတော်မူရာ မေတ္တာနှင့်ပတ်သက်၍(ကေဒိသံ) ဟူသော စကားကို ထည့်သွင်းဟောတော်မူသဖြင့် မေတ္တာပွါးများရာမှာ အရပ်မျက်နှာကို မမှတ်ပဲ ပွါးများခြင်းထက် အရပ်မျက်နှာကိုမှတ်၍ ပွါးများခြင်းက သာလွန်ထိရောက်မည်ဖြစ်သည့်အတွက် အရပ်ဆယ်မျက်နှာကို မေတ္တာပွါးများလိုသောအခါ မိမိစလိုသော အရပ်မျက်နှာမှစ၍ တရပ်စီ တရပ်စီ ဆယ်မျက်နှာ ပြည့်စုံအောင် သတ်မှတ်အာရုံပြုကာ ပွါးများသင့်ကြောင်း အထူးမှတ်ယူရာ၏။

ဗြဟ္မစိုရ်တရား လေးပါးရှိပါလျက် မေတ္တာကိုသာ အထူးထုတ်၍ ရှစ်ပါးသီလနှင့် တွဲစပ်ကာ နဝင်္ဂဥပုသ်အနေဖြင့် ဟောတော်မူခြင်းမှာ မေတ္တာတရားက အာနိသင်ကြီးသောကြောင့် ဟောတော်မူသည်ဟု မှတ်ယူသင့်၏။ ထိုကြောင့်ပင် မြတ်စွာဘုရားသည် မေတ္တာသုတ်ဒေသနာကို ဟောကြားတော်မူခဲ့သဖြင့် ထိုမေတ္တာသုတ် ဒေသနာတော်သည် ခုဒ္ဒကပါဌပါဠိတော်နှင့် သုတ္တနိပါတ်ပါဠိတော်တို့၌ ထင်ရှားရှိနေသည်တကြောင်း....

အင်္ဂုတ္တရပါဠိတော် ဧကာဒသကနိပါတ၊ ၂-အနုဿတိဝဂ်၊ ၅-ခုမြောက်သုတ်မှာ မေတ္တာတရားကို အဖန်ဖန်ပွါးများလျှင်....

၁။ ချမ်းသာစွာ အိပ်ပျော်ခြင်း၊
၂။ ချမ်းသာစွာ နိုးကြားရခြင်း၊
၃။ မကောင်းသောအိပ်မက်ကို မမြင်မက်ခြင်း၊
၄။ လူအများချစ်ခင်ခြင်း၊
၅။ နတ်ဘီလူး ပြိတ္တာများ ချစ်ခင်ခြင်း၊
၆။ နတ်များစောင့်ရှောက်ခြင်း၊
၇။ မီးလောင်မှု အဆိပ်သင့်မှု လက်နက်စူးဝင်မှု မရှိခြင်း၊
၈။ စိတ်တည်ကြည်လွယ်ခြင်း၊
၉။ မျက်နှာအဆင်း ကြည်ကြည်လင်လင်ရှိခြင်း၊
၁၀။ သေခါနီးကျသောအခါ မတွေမဝေ သေရခြင်း၊
၁၁။ ယခုဘဝ အထက်မဂ်ဖိုလ်ပေါက် ထိုးထွင်း၍ မသိနိုင်သေးလျှင် ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့လားရခြင်း—

အားဖြင့် ဆယ့်တပါးသော အကျိုးတို့ကို ရရှိနိုင်စေသည်ဟု ဟောကြားတော်မူသည်တကြောင်း....တို့ကြောင့် မေတ္တာတရားက ပိုမို၍ တန်းခိုးအာနိသင်ကြီးမားကြောင်း သိသာထင်ရှားပေ၏။

ဥပုသ်သုံးမျိုး

ဥပေါသထသီလသည်....

(၁) ဂေါပါလဥပုသ်=နွားကျောင်းသားဥပုသ်၊

(၂) နိဂဏ္ဌဥပုသ်=တက္ကတွန်းတို့၏ဥပုသ်၊

(၃) အရိယဥပုသ်=စင်ကြယ်သောဥပုသ်—

ဟူ၍ သုံးမျိုးရှိကြောင်း အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်၊ တိကနိပါတ၊ ၂-မဟာဝဂ်၊၁၀-ဝိသာခုပေါသထသုတ်၌ ဟောကြားတော်မူသည်။ အဓိပ္ပါယ်ဆိုလိုရင်းမှာ....

(၁) ဥပုသ်ကျင့်သုံးရာမှာ နွားကျောင်းသားများ နှလုံးသွင်းပုံနှင့်တူသော နှလုံးသွင်းမျိုးဖြင့် စောင့်သုံးအပ်သော ဥပုသ်သည် ဂေါပါလဥပုသ် (နွားကျောင်းသားဥပုသ်) မည်၏။ နွားကျောင်းသားများသည် နွားကျောင်းပြီး၍ ညနေချိန်ရောက်သောအခါ နွားများကို နွားရှင်ထံမှာအပ်၍ မိမိအိမ်သို့ ရောက်လျှင် "ယနေ့ ငါသည် နွားများကို ဤမည်သောအရပ်မှာ အစာကျွေး၍ ဤမည်သောအရပ်မှာ ရေတိုက်ခဲ့သည်၊ နက်ဖန်ကျလျှင် ဤမည်သောအရပ်မှာ အစာကျွေး၍ ဤမည်သောအရပ်မှာ ရေတိုက်မည်" ဟူ၍သာ စဉ်းစားလေ့ရှိ၏။ ဤအတူ ဥပုသ်စောင့်သောသူသည်လည်း "ငါသည် ယနေ့ မည်သည့် ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်မျိုးကို စားသုံးသည်၊ နက်ဖန်ကျလျှင် မည်သည့် ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်မျိုးကို စားသုံးမည်" ဟူ၍ အစာကိုသာ မက်မောသော လောဘဖြင့် နေ့ကိုကုန်စေသည်ရှိသော် နွားကျောင်းသား၏ နှလုံးသွင်းပုံနှင့်တူသော နှလုံးသွင်းခြင်းရှိရကား ထိုဥပုသ်ကို ဂေါပါလဥပုသ်(နွားကျောင်းသားဥပုသ်) ဟူ၍ မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူသည်။

(၂) တက္ကတွန်းတို့ ကျင့်သုံးသော ဥပုသ်မျိုးသည် နိဂဏ္ဌဥပုသ်မည်၏။ (အဝတ်မလွှမ်း မိစ္ဆာအယူကို ယူသူကို တက္ကတွန်း ဟူ၍ ခေါ်သည်။) ထိုတက္ကတွန်းတို့သည် (ဥပမာ) ပါဏာတိပါတအမှုနှင့်စပ်၍ အရှေ့-အနောက်-တောင်-မြောက် လေးမျက်နှာမှာပင် ယူဇနာတရာ အပြင်ဖက်မှာ တည်ရှိသော သတ္တဝါတို့ကို မသတ်ရဟူ၍ (သေချာစွာ စဉ်းစားလေ၊ ယူဇနာတရာ အပြင်ဖက်မှာ တည်သောသတ္တဝါကို သတ်၍ ဖြစ်နိုင်အံ့လော) သူ့အသက်သတ်မှုနှင့်စပ်၍ အရပ်ဒေသဖြင့် သတ်မှတ်ပြီးလျှင် မည်သည့်အရပ်အတွင်းမှာတော့ သတ်ကောင်းသည်၊ မည်သည့် အရပ်သို့ ရောက်သွားလျှင် မသတ်ကောင်း စသည်ဖြင့် ဒုစရိုက်မှုကို ပြုနိုင်ခွင့်ရှိအောင် ကြံဆောင်ပြီးလျှင် ဒုစရိုက်မှု ပြုကောင်းသည့်အရပ် မပြုကောင်းသည့်အရပ် ခွဲခြား၍ ကျင့်သုံးသော ဥပုသ်မျိုးကို ကျင့်သုံးကြကုန်၏။ ဤနည်းသို့လိုက်၍ ကျင့်သုံးသော သူတို့၏ ဥပုသ်ကို နိဂဏ္ဌဥပုသ် ဟူ၍ မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူသည်။

(၃) ဘုရားဂုဏ်တော် စသည်တို့ကို အဖန်ဖန် နှလုံးသွင်းသဖြင့် စိတ်၌ ငြိကပ်တတ်သော ကိလေသာ အညစ်အကြေးတို့ကို စင်ကြယ်စေ၍ စောင့်သုံး အပ်သော ဥပုသ်သည် **အရိယဥပုသ်** မည်၏။ ဤအရိယဥပုသ်သည်လည်း တဖန်....

(က) ဗြဟ္မုပေါသထ=ဗြဟ္မဥပုသ်၊

(ခ) ဓမ္မုပေါသထ=ဓမ္မဥပုသ်၊

(ဂ) သံဃုပေါသထ=သံဃဥပုသ်၊

(ဃ) သီလုပေါသထ=သီလဥပုသ်၊

(င) ဒေဝတုပေါသထ=ဒေဝတာဥပုသ်၊

(စ) အဋ္ဌင်္ဂုပေါသထ=အင်္ဂါရှစ်ပါးရှိသောဥပုသ်—

ဟူ၍ ခြောက်ပါး အပြားရှိပြန်သည်။ ထိုခြောက်ပါးတို့တွင်....

(က) ရှစ်ပါးသီလကို ခံယူကာ မြတ်စွာဘုရား၏ အရဟံ**အစရှိသော** ဂုဏ်တော်တို့ကို အဖန်ဖန် နှလုံးသွင်း၍ ကျင့်သုံးအပ်သော ဥပုသ်သည် **ဗြဟ္မုပေါသထ**=ဗြဟ္မဥပုသ် မည်၏။

(ခ) ရှစ်ပါးသီလကို ခံယူကာ တရားဂုဏ်တော်တို့ကို အဖန်ဖန် နှလုံးသွင်း၍ ကျင့်သုံးအပ်သော ဥပုသ်သည် ဓမ္မုပေါသထ=ဓမ္မဥပုသ် မည်၏။

(ဂ) ရှစ်ပါးသီလကို ခံယူကာ သံဃဂုဏ်တော်တို့ကို အဖန်ဖန် နှလုံးသွင်း၍ ကျင့်သုံးအပ်သော ဥပုသ်သည် **သံဃုပေါသထ=သံဃဥပုသ်** မည်၏။

(ဃ) ရှစ်ပါးသီလကို ခံယူကာ ထိုသီလကို မကျိုးမပေါက် မပြောက် မကျားရအောင် ကျင့်သုံးလျက် ထိုသီလ၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ကို အဖန်ဖန် နှလုံး သွင်း၍ ကျင့်သုံးအပ်သော သီလသည် **သီလုပေါသထ=သီလဥပုသ်** မည်၏။

(င) လောက၌ နတ်ဗြဟ္မာများရှိကြရာ ထိုနတ်ဗြဟ္မာတို့သည် ရှေးရှေး သော ဘဝတို့က စင်ကြယ် မွန်မြတ်သော သဒ္ဓါ၊ သီလ၊ သုတ၊ စာဂ၊ ပညာ-တည်းဟူသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတရားတို့နှင့် ပြည့်စုံကြသောကြောင့် ထိုနတ်ပြည် ဗြဟ္မာ့ပြည်မှာ ဖြစ်ကြကုန်၏၊ ငါ့မှာလည်း ဤစင်ကြယ်မွန်မြတ်သော ဂုဏ် ကျေးဇူးတရားတို့ ထင်ရှားရှိပေသည်ဟူ၍ နတ်ဗြဟ္မာများကို **စံထားကာ** ကျင့်သုံးအပ်သော ဥပုသ်သည် **ဒေဝတုပေါသထ=ဒေဝတာဥပုသ် မည်၏။** (ဤအရာ၌ နတ်နှင့်ဗြဟ္မာ နှစ်မျိုးလုံးကိုပင် ဒေဝတာဟူ၍ ခေါ်သည်။)

(စ) ရှစ်ပါးသီလကို ခံယူကာ "ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်များသည် သတ္တဝါတို့ကို သတ်ဖြတ်ညှဉ်းဆဲခြင်း အလျဉ်းမရှိပဲ အမြဲကြင်နာ သနားတော်မူကြသကဲ့သို့၊ ငါသည်လည်း သတ်ဖြတ်ညှဉ်းဆဲခြင်း မရှိပဲ ကြင်နာသနားမှု ပြုရပေပြီ၊ ဤကျင့်ဝတ်ဖြင့် ရဟန္တာတို့ကို အတုလိုက်ကာ ကျင့်သုံးရပေပြီ "ဤသို့ အစ ရှိသည်ဖြင့် အင်္ဂါရှစ်ပါးလုံးကို ဆင်ခြင်အောက်မေ့၍ စောင့်သုံးအပ်သော သီလသည် အဋ္ဌင်္ဂုပေါသထ=အင်္ဂါရှစ်ပါးကို ဆင်ခြင်ခြင်းရှိသောဥပုသ် မည်၏ဟူ၍ မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူအပ်သည်။

ဤသို့ ဥပုသ်သုံးပါး ခြောက်ပါး ပြားပုံတို့သည် ကျင့်သုံးပုံ အခြင်းအရာသို့ လိုက်၍ ဟောပြအပ်သော ဥပုသ်များ ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူရာ၏။ ကျင့်သုံး အပ်သော သီလ၏အစွမ်းအားဖြင့်ကား ပြခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း အဋ္ဌင်္ဂဥပုသ် နဝင်္ဂဥပုသ်ဟူ၍ နှစ်ပါးပင် ဖြစ်ပေသည်။

ဥပုသ်နေ့သုံးမျိုး

စောင့်သုံးရာဖြစ်သော နေ့သို့လိုက်၍ ဥပုသ်သည် သုံးမျိုးရှိသည်၊ သုံးမျိုး ဟူသည်ကား....

(၁) ပကတိဥပုသ်၊

(၂) ပဋိဇာဂရဥပုသ်၊

(၃) ပါဋိဟာရိယဥပုသ်....ဤသုံးမျိုးတို့တည်း။

ဤသို့ ဥပုသ်သုံးပါး အပြားရှိသင့်ကြောင်းကို အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်၊ တိက-နိပါတ်၊ ၄-ဒေဝဒူတဝဂ်၊ ၇-ရာဇသုတ်စသည်တို့၌ လာရှိသော.... (ဥပေါသထံ ဥပဝသန္တိ ပဋိဇာဂရေန္တိ)ဟူသော ပါဠိတော်၊

စာတုဒ္ဒသိံ ပဉ္စဒ္ဒသိံ၊ ယာ စ ပက္ခဿ အဋ္ဌမီ။

ပါဋိဟာရိယပက္ခဉ္စ၊ အဋ္ဌင်္ဂသုသမာဂတံ။—

ဟူသော ပါဠိတော်တို့ကို ထောက်၍ သိရာ၏။ ထိုဥပုသ်သုံးမျိုးတို့တွင်....

(၁) ပကတိဥပုသ်=ရိုးရိုးဥပုသ်နေ့

ဖော်ပြရာပါ ပါဠိတော်၌ စာတုဒ္ဒသိံ ပဉ္စဒ္ဒသိံ၊ ယာ စ ပက္ခဿ အဋ္ဌမီ-ဟူသော စကားရပ်ဖြင့် ပကတိဥပုသ်နေ့ (ရိုးရိုးဥပုသ်နေ့) ကို ပြတော်မူသည်။ ဤပါဠိတော်အရ ပကတိဥပုသ်ဟူသည်မှာ....လဆန်း လဆုတ် တပက္ခ တပက္ခ လျှင် ရှစ်ရက်နေ့ တဆယ့်လေးရက်နေ့ တဆယ့်ငါးရက်နေ့အားဖြင့် သုံးသီတင်း

(သုံးဥပုသ်) စီဖြစ်ရကား တလတွင် ခြောက်သီတင်း (ခြောက်ဥပုသ်)သည် ပကတိဥပုသ်ဖြစ်သည်ဟု သိမှတ်အပ်၏။ အဋ္ဌကထာအလိုအားဖြင့်....လဆန်း ငါးရက် လဆန်းရှစ်ရက် လဆန်းတဆယ့်လေးရက် လဆန်း တဆယ့်ငါးရက် အားဖြင့် လဆန်းပက္ခမှာ လေးသီတင်း (လေးဥပုသ်)၊ လဆုတ်ပက္ခမှာလည်း လဆုတ်ငါးရက် လဆုတ်ရှစ်ရက် လဆုတ်တဆယ့်လေးရက် လဆုတ်တဆယ့်ငါး ရက်အားဖြင့် လေးသီတင်း (လေးဥပုသ်) ပေါင်းလျှင် တလတွင် ရှစ်သီတင်း (ရှစ်ဥပုသ်)သည် ပကတိဥပုသ်=ရိုးရိုး ကျင့်သုံးရိုးဥပုသ်များ ဖြစ်၏။

(ယခုကာလမှာမူ တလတလတွင် လေးသီတင်း (လေးဥပုသ်) သည် ပကတိ ဥပုသ်ဖြစ်သည်ဟု ပြောဆိုမှတ်ယူ ကျင့်သုံးနေကြ၏၊ လေးဥပုသ်ဟူသည်မှာ လဆန်းရှစ်ရက် လပြည့် လပြည့်ကျော်ရှစ်ရက် လကွယ်တို့ပင် ဖြစ်၏။)

(၂) ပဋိဇာဂရဥပုသ်=အကြိုအပို့ဥပုသ်

ပဋိဇာဂရဥပုသ်ဟူသည်မှာ အဋ္ဌကထာ၌ ပြအပ်သော ပကတိဥပုသ် ရှစ် သီတင်းကိုပင် အကြိုတရက် အပို့တရက်စီ ထပ်လောင်း၍ ကျင့်သုံးအပ်သော ဥပုသ်ဖြစ်၏။ (ပဋိ=အဖန်ဖန်၊ ဇာဂရ=နိုးကြားခြင်း=ကိလေသာဘည်းဟူ သော အိပ်ပျော်ခြင်းမှ အဖန်ဖန်နိုးကြားသော သီလဟု ဆိုလိုသည်။) ရက် အားဖြင့် ရေတွက်လျှင်....လဆန်းငါးရက် ပကတိဥပုသ်ကို ကြိုသောအားဖြင့် လဆန်းလေးရက်နေ့၊ အပို့အားဖြင့် လဆန်းခြောက်ရက်နေ့။ လဆန်းရှစ်ရက် ပကတိဥပုသ်ကို ကြိုသောအားဖြင့် လဆန်းခုနစ်ရက်နေ့၊ ပို့သောအားဖြင့် လဆန်းကိုးရက်နေ့။ လဆန်းတဆယ့်လေးရက် ပကတိဥပုသ်နေ့ကို ကြိုသော အားဖြင့် လဆန်းတဆယ့်သုံးရက်နေ့၊ (အပို့မရှိတော့ပြီ)။ လပြည့် ပကတိဥပုသ် နေ့အတွက် (အကြိုမရှိ) ပို့သောအားဖြင့် လပြည့်ကျော်တရက်နေ့။ ဤသို့ ရက်များကို အစဉ်အတိုင်း ရေတွက်ခဲ့လျှင် လဆန်း လေးရက် ငါးရက် ခြောက်ရက် ခုနစ်ရက် ရှစ်ရက် ကိုးရက် တဆယ့်သုံးရက် တဆယ့်လေးရက် လပြည့် လပြည့်ကျော်တရက်ဟူ၍ လဆန်းအတွက် ဆယ်ရက်။ လဆုတ် အတွက်လည်း ဤနည်းအတူ ဆယ်ရက်အားဖြင့် တလတလတွင် ပကတိဥပုသ် နေ့ပေါင်း ရှစ်ရက်၊ ပဋိဇာဂရ ဥပုသ်နေ့ပေါင်း တဆယ့်နှစ်ရက် ရှိကြောင်း ကောင်းစွာ မှတ်ယူအပ်၏။

(၃) ပါဋိဟာရိယဥပုသ်

ဤပဋိဇာဂရဥပုသ်ထက် ကဲလွန်တန်းခိုးထက်မြက်သော ဥပုသ်ကို ပါဋိဟာ- ရိယဥပုသ်ဟူ၍ ခေါ်သည်။ ပဋိဇာဂရဥပုသ်မှာ လဆန်းပက္ခ လဆုတ်ပက္ခတို့၌ သီးသီး သီလလွတ်လပ်သော ကြားပြတ်ရက်ရှိသေး၏၊ ပါဋိဟာရိယဥပုသ်မှာ

ကား သီလလွတ်လပ်သော ကြားပြတ်ရက်မရှိ၊ ရက်စဉ်အတိုင်း သီလကို ကျင့်သုံးရသည်။

ဤပါဠိဟာရိယဥပုသ်ကို စောင့်သုံးလိုလျှင် ဝါတွင်းသုံးလပတ်လုံး ရက်အအား အလပ်မရှိ စောင့်သုံးရသည်။ ဝါတွင်းသုံးလပတ်လုံး မစောင့်သုံးနိုင်ခဲ့လျှင် သီတင်းကျွတ်လပြည့်နေ့မှ တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နေ့အထိ တလပတ်လုံး စောင့်သုံးရသည်။ ဤတလပတ်လုံး မစောင့်သုံးနိုင်ခဲ့လျှင် သီတင်းကျွတ်လပြည့်နေ့မှ သီတင်းကျွတ်လကွယ်နေ့အထိ တဆယ့်ငါးရက်ပတ်လုံး စောင့်သုံးရသည်။ ။ ဤကား အင်္ဂုတ္တရနိကာယအဋ္ဌကထာ၌ ပြဆိုချက်တည်း။ (အံ-ဋ္ဌ ၂၊ ၁၂၂-၁၂၃-မျက်နှာတို့မှ။)

(သုတ္တနိပါတ-ဋ္ဌ ၂-၁၀၈) သုတ္တနိပါတ်အဋ္ဌကထာ ၂-စူဠဝဂ်၊ ဓမ္မိကသုတ်အဖွင့်၌ကား....ဝါဆိုလ ဝါခေါင်လ တော်သလင်းလ သီတင်းကျွတ်လ တန်ဆောင်မုန်းလ အားဖြင့် ငါးလပတ်လုံး ရက်အလွတ်အလပ်မရှိ စောင့်သုံးအပ်သော ဥပုသ်သည် ပါဠိဟာရိယဥပုသ်မည်၏။ တပါးသောဆရာများကမူကား....ဝါဆိုလ တန်ဆောင်မုန်းလ တပေါင်းလ ပေါင်းသုံးလ ရက်လပ်မရှိ စောင့်သုံးအပ်သော ဥပုသ်သည် ပါဠိဟာရိယဥပုသ်မည်၏ဟူ၍ ဆိုကြ၏။ တပါးသောဆရာတို့ကမူ ပါဠိတော်လာ တပက္ခ တပက္ခလျှင် ရှစ်ရက် တဆယ့်လေးရက် တဆယ့်ငါးရက်အားဖြင့် ပကတိ ဥပုသ်သုံးရက်ရှိရာ ရှစ်ရက်နေ့၏ အကြိုခုနစ်ရက် အပိုကိုးရက်၊ တဆယ့်လေးရက်နေ့၏ အကြိုတဆယ့်သုံးရက် (အပိုမရှိ)၊ တဆယ့်ငါးရက်နေ့၏ (အကြိုမရှိ) အပို လဆန်းတရက်အားဖြင့် ပကတိဥပုသ်သုံးရက်အပေါ်မှာ အကြို အပို လေးရက် ထပ်ဖြည့်၍ စောင့်သုံးအပ်သော ဥပုသ်သည် ပါဠိဟာရိယဥပုသ်မည်၏ဟူ၍ ဆိုကြ၏။ ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို လိုလားကြသော အမျိုးကောင်းသား အမျိုးကောင်းသမီးတို့အား အလုံးစုံကိုပင် အလိုရှိရာ စောင့်သုံးနိုင်ရန် ဖော်ပြရမည်....ဟူ၍ ဖွင့်ပြသည်။

ဤသုတ္တနိပါတအဋ္ဌကထာလာ သုံးဝါဒတို့တွင် မိမိ၏ အယူဝါဒအဖြစ်ဖြင့် ပဌမပြဆိုအပ်သော "ငါးလတိုင်တိုင် စောင့်သုံးအပ်သော ဥပုသ်သည် ပါဠိဟာရိယဥပုသ်မည်၏" ဟူသောစကားမှာ အင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာနှင့် သဘောသွားတူညီ၏။ အင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာ၌ သုံးလတဆက်တည်းပြသည်၊ သုတ္တနိပါတအဋ္ဌကထာ၌ ငါးလတဆက်တည်းပြသည်၊ ဤမျှသာထူး၏။

သုတ္တနိပါတအဋ္ဌကထာလာ တတိယဝါဒသည် နေမိဇာတ်အဋ္ဌကထာနှင့်၎င်း ဝိမာနဝတ္ထုအဋ္ဌကထာ ဥတ္တရဝိမာနဝတ္ထုအဖွင့်နှင့်၎င်း ထေရဂါထာအဋ္ဌကထာ ပကိဏ္ဏကနိပါတ် သုရုစိဇာတ်အဋ္ဌကထာတို့နှင့်၎င်း တူညီ၏။

သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ် အဋ္ဌကထာ ဣန္ဒကဝဂ်၊ ၅-သုတ်အဖွင့်၌ကား....ရှစ်ရက် ဥပုသ်နေ့၏ အကြို ခုနစ်ရက်၊ အပို ကိုးရက်။ ဆယ့်လေးရက် ဆယ့်ငါးရက်တို့၏ အကြို ဆယ့်သုံးရက်၊ အပို လဆုတ်တရက် (သို့မဟုတ် လဆန်းတရက်)တို့၌ စောင့်သုံးအပ်သော ဥပုသ်သည်ရှင်း၊ ဝါတွင်းသုံးလ၏ နောက်လိုက်အပိုအဖြစ် ဖြင့် သီတင်းကျွတ်လပြည့်ကျော် တရက်နေ့မှ လကွယ်နေ့တိုင်အောင် လဝက် ပတ်လုံး စောင့်သုံးအပ်သော ဥပုသ်သည်ရှင်း ပါဋိဟာရိယ ဥပုသ်မည်၏ ဟူ၍ ဖွင့်ပြသည်။(သံ-ဋ္ဌ ၁၊ ၂ဂ၁-မျက်နှာ)

ဤ၌ စဉ်းစားဖွယ် ရှိပြန်သည်မှာ ...အင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာ သုတ္တနိပါတ် အဋ္ဌ-ကထာ ဇာတ်အဋ္ဌကထာ သံယုတ်အဋ္ဌကထာတို့မှာ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသ တပါးတည်း ရေးသားအပ်သည့် ကျမ်းများဖြစ်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် အဋ္ဌကထာ တစောင်နှင့်တစောင်မတူပဲ ကွဲပြားရသနည်းဟု စဉ်းစားဖွယ်ရှိ၏။ သဘောယုတ္တိသင့်ရာကို စဉ်းစားဆင်ခြင်သည်ရှိသော်....

ဝိသာခုပေါသထသုတ်၌ ဥပုသ်သုံးမျိုးရှိကြောင်း ဟောပြတော်မူရာမှာ ဝိသာခါ၏ ကျင့်သုံးပုံကိုစွဲ၍ ဥပုသ်သုံးပါး ဟောပြခြင်းမဟုတ်၊ ဥပုသ်စောင့်သုံး သူများ၏ အခြင်းအရာသုံးပါး ပြားသည်ကိုသာစွဲ၍ ဟောတော်မူခြင်းဖြစ်သည်။ ဝိသာခါတဦးတည်းအတွက်မှာမူ အရိယာဥပုသ်တမျိုးတည်းသာဖြစ်၏။ သုံးမျိုး ဟောခြင်းမှာ ဥပုသ်စောင့်သုံးသူအများ၏ အခြင်းအရာသုံးပါး ပြားသည်ကို သာစွဲ၍ ဟောတော်မူသည်ဟု သိရာ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုဝိသာခုပေါသထသုတ် လာ ဥပုသ်သုံးပါးသည် ဘုရားဟောဖြစ်ကြောင်း သိသာပေ၏။

ဥပုသ်နေ့ကိုမူကား သုံးနေ့ရှိသည်ဟူ၍ရှင်း, ခြောက်နေ့ ရှိသည်ဟူ၍ရှင်း နေ့ဖြင့်သတ်မှတ်ကာ ဘုရားအလိုတော်ကျ ဟောပြချက်မရှိချေ။ရှေးဖော်ပြရာပါ တဆယ့်လေးရက်ဥပုသ် တဆယ့်ငါးရက်ဥပုသ် ရှစ်ရက်ဥပုသ် ပါဋိဟာရိယပက္ခ ဥပုသ်တို့မှာလည်း မြတ်စွာဘုရားက ဤရက်များတွင် ဥပုသ်စောင့်ရမည်ဟု ဟောပြခြင်းမဟုတ်၊ စင်စစ်ကား ရှေးအခါက သိကြားမင်းသည် လူ့ပြည်သို့ လှည့်လည်ကာ သူတော်ကောင်းစာရင်း ကောက်ယူကြသော စတုမဟာရာဇ် နတ်မင်းကြီးများ၏ လျှောက်ထားချက်အရ တာဝတိံသာနတ်တို့အား "လူများ သည် တဆယ့်လေးရက်နေ့ တဆယ့်ငါးရက်နေ့ ရှစ်ရက်နေ့တို့မှာလည်း ဥပုသ် သီတင်း စောင့်သုံးကြသည်၊ ပါဋိဟာရိယခေါ် နေ့များမှာလည်း ဥပုသ်သီတင်း စောင့်သုံးကြသည်"ဟူ၍ ပြောကြားကြောင်းကို မြတ်စွာဘုရားက ဟောထား ခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် တဆယ့်လေးရက် ဥပုသ်နေ့ တဆယ့်ငါးရက် ဥပုသ်နေ့ ရှစ်ရက်ဥပုသ်နေ့ဟူ၍ ခွဲခြားပြောဆိုရခြင်းမှာ လူများကျင့်သုံးကြ သည့်နေ့ကို အစွဲပြုကာ ဟောကြားခြင်းဖြစ်သည်၊ ဤနေ့များမှာမှ ဥပုသ်စောင့်

ရမည်၊ တခြားနေ့များ၌ မစောင့်ရဟူ၍ မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားဆုံးမတော်မူချက် အထူးမရှိဟူ၍ မှတ်ယူရာ၏။

ဤသို့လျှင် တဆယ့်လေးရက် တဆယ့်ငါးရက် ရှစ်ရက်ဥပုသ်နေ့တို့ ဆိုသည်မှာ လူတို့ သတ်မှတ်ပြုလုပ်လေ့ရှိသော ဥပုသ်နေ့များသာဖြစ်၍ ရှေးကလူများ ကျင့်သုံးရိုး အစဉ်အလာအတိုင်း ပကတိဥပုသ်နေ့ သုံးနေ့ရှိရာ နောက်ကာလကျရောက်သောအခါ လူများက ငါးရက်မြောက်ဖြစ်သော ပဋ္ဌမီနေ့၌လည်း ဥပုသ်စောင့်သုံးကြပြန်သဖြင့် ပကတိဥပုသ်နေ့သည် တပက္ခတွင် လေးနေ့ရှိသည်ဟူ၍ အဋ္ဌကထာ၌ ပဋ္ဌမီဥပုသ်နေ့ကို ထည့်သွင်းဖော်ပြခြင်းဖြစ်သည်။ ယခုခေတ်မှာမူ တလလျှင် လေးသီတင်းသာ ဥပုသ်နေ့သတ်မှတ်၍ စောင့်သုံးခြင်း ပြုကြတော့သည်။

ဤသို့လျှင်....ဥပုသ်နေ့အတွက် မြတ်စွာဘုရားက နေ့ရက်သတ်မှတ်ကာ မည်သည့်နေ့များသည် ဥပုသ်နေ့များဖြစ်သည်ဟု ဟောကြားတော်မမူခဲ့၊ ဤသို့မဟောကြားခဲ့ခြင်းမှာလည်း မည်သည့်နေ့မှာမဆို ဥပုသ်စောင့်လိုက စောင့်နိုင်သည်ချည်း ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ ဤနည်းလမ်းအရ ပဋိဇာဂရဥပုသ်နှင့် ပါဋိဟာရိယဥပုသ်နေ့တို့ကိုလည်း လူများ၏ အထူးသတ်မှတ်ကာ စောင့်သုံးကြသည့် အလေ့အထအရ ဖြစ်သင့်သောကြောင့် လူတို့၏ အလေ့အထ ကွဲပြားကြသည်ကို လိုက်ကာ အဋ္ဌကထာဆရာများလည်း ဝါဒအမျိုးမျိုး ရေးသားတော်မူကြခြင်းဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူသင့်ပေ၏။

ဤမျှသာမက....ဤသီလတို့ကို ဟောကြားရာဖြစ်သော အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော် သုတ္တနိပါတ်ပါဠိတော် သံယုတ်ပါဠိတော် ဇာတကပါဠိတော်တို့သည် သုတ္တန်ဒေသနာတော်များ ဖြစ်ကုန်၏။ သုတ္တန်ဒေသနာတော်ကို ဝေါဟာရဒေသနာဟူ၍ ကျမ်းဂန်တို့၌ ပြဆိုသည် (လောကဝေါဟာရ၌ အတုမရှိ လိမ္မာတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် သတ္တလောက၏ ခေါ်ဝေါ်ပညတ်ချက်သို့ လိုက်၍ ဟောကြားအပ်သော ဒေသနာဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်)။ လောက၌ လူတို့၏ ပညတ်ချက်သည် တညီတညွတ်တည်း ဘယ်သောအခါမျှ မဖြစ်နိုင်ချေ။ ဤသို့ ခေါ်ဝေါ်ပညတ်ချက် ကွဲပြားကြသော ဥပုသ်နေ့အရာမှာ ကုသိုလ်ပွါးသည့်အရာချည်း ဖြစ်သောကြောင့် မည်သည့်အယူဝါဒက မှန်သည်၊ မည်သည့်အယူဝါဒက မှားသည်ဟု စစ်ဆေးနေဖွယ် မလို။ သုတ္တနိပါတ်အဋ္ဌကထာ၌ ဝါဒသုံးပါး ထုတ်ပြပြီးလျှင် ကြိုက်နှစ်သက်ရာ ဝါဒကို ယူလေဟု ညွှန်ကြားထားချက်မှာ မိမိနှစ်သက်ရာ ဝါဒကို အမှန်ထား၍ အခြားဝါဒများကို အမှားပြုလုပ်ရန် ညွှန်ကြားခြင်းမဟုတ်၊ ဥပုသ်စောင့်သုံးလိုသော သူတို့သည် နှစ်သက်ရာဝါဒအတိုင်း ဥပုသ်စောင့်သုံးလေဟူ၍ ညွှန်ကြားတော်မူလိုရင်း ဖြစ်ပေသည်။

သီတင်းသည်တို့သည် မိမိတို့ နှစ်သက်ရာ အကြောင်းညီညွတ်ရာ နေ့များကို သတ်မှတ်၍ အမျိုးမျိုး အဖုံဖုံ ဥပုသ်စောင့်သုံးကြသည်၊ ထိုသို့ စောင့်သုံးကြသမျှမှာလည်း ကုသိုလ်တရား ပွါးများသည်ချည်းဖြစ်၍ ထိုသီတင်းသည်တို့ စောင့်သုံးကြပုံ အထူးထူး အပြားပြားသို့ လိုက်ကာ အဋ္ဌကထာဆရာတော်များ ရေးသားတော်မူကြခြင်းဖြစ်သည်။ သုတ္တန်ဒေသနာအရာ၌ မြတ်စွာဘုရားသော်မှ သတ္တဝါတို့၏ လောကဝေါဟာရ အပိုင်းအခြားကို မလွန်စေမူ၍ တရားဟောတော်မူသည်။ ထိုသို့ ဟောတော်မူခြင်းမှာ လောက၌ အကုသိုလ်မှု မဟုတ်သည့် ရှေးအစဉ်အလာ အပိုင်းအခြား စည်းကမ်းကို သတ္တဝါတို့ မလွန်ကျူးကြရန် ရည်သန်တော်မူသည့်အတွက် ဖြစ်သည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် သတ္တဝါတို့အား မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်လွယ်စေရန် ရုပ်နာမ်ပရမတ္ထတရားတို့ကိုသာ ဟောပြတော်မူလိုရင်း ဖြစ်၏။ ပရမတ္ထတရားသက်သက်ကိုသာ ဟောကြားလျှင် ယောနိသောမနသိကာရ ရှိသူတို့အတွက် အကျိုးများမည်ဖြစ်သော်လည်း နှလုံးသွင်းမတတ်သူတို့အတွက် အပါယ်လားကြောင်း မကောင်းမှုဒုစရိုက် ဖြစ်ဖွယ်ရှိပေသည်၊ အဘယ်သို့နည်းဟူမူကား.... ရုပ်နာမ်တရားကို မမှန်မကန်နှလုံးသွင်းသူတို့က "လောက၌ ရုပ်နာမ်သာရှိသည်၊ ငါမရှိ၊ သူတပါးမရှိ၊ သူတပါးဟူ၍ မရှိလျှင် သူတပါး၏ အသက်ကို သတ်ခြင်း ပါဏာတိပါတ ဒုစရိုက်လည်း မရှိ၊ ငါသူတပါး မရှိသည့်အတွက် ငါ့ဥစ္စာ သူ့ဥစ္စာဟူ၍ မရှိရကား အဒိန္နာဒါန် ဒုစရိုက်မှုလည်း မရှိ၊ သူတပါး မရှိသည့်အတွက် သူ့သားမယားကို ပြစ်မှားလျှင်လည်း ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ ဒုစရိုက်မဖြစ်" ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့် လောကအပိုင်းအခြား စည်းကမ်းကို ကျူးကျော်ကာ မကောင်းမှု ဒုစရိုက်တွေကို တွင်တွင်ကြီး ပြုကြပေတော့မည်။

အမှန်မှာ....ရုပ်နာမ်အစုကို ဟောပြရာတွင် ပရမတ္ထသစ္စာအနေဖြင့် ငါ သူတပါး ယောကျ်ား မိန်းမ စသည်မရှိသော်လည်း သုတ္တန်ဒေသနာတော် နည်းအရ သမ္မုတိသစ္စာအနေဖြင့် လောကအပိုင်းအခြားအတိုင်း ရှိသင့်သေးသည်။ ရုပ်နာမ်အစုချည်းပင်ဖြစ်သော်လည်း ဤအစုကား ငါ၊ အခြားအစုတွေက သူတပါး၊ ဤရုပ်နာမ်အစုကား ကျေးဇူးရှင်ဖြစ်သော အမိအဖ-စသည်ဖြင့် အပိုင်းအခြား အမှတ်အသား ထားနိုင်ကြသည်။ သမ္မုတိသစ္စာအနေဖြင့် ထားရမည်သာဖြစ်သည်။ ဤလောကဝေါဟာရ အပိုင်းအခြား စည်းကမ်းကို ကျူးကျော်လျှင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း မကောင်းမှုဒုစရိုက်တွေကို တွင်တွင်ကြီးပြုလုပ်ကြကာ အပါယ်လေးပါးအစာ ဖြစ်မည့်ဘေးမှ ကာကွယ် စောင့်ရှောက်တော်မူရန် လောကဝေါဟာရအတိုင်း သုတ္တန်ဒေသနာတော်ကို ဟောတော်မူရသည်။

သုတ္တန်ဒေသနာတော်ချည်း သက်သက် ဟောထားလျှင်လည်း လောကမှာ ငါရှိသည် သူတပါးရှိသည် ငါ့သား ငါ့သမီး ငါ့ဇနီး ငါ့ဥစ္စာရှိသည် စသည်ဖြင့်

ဝေါဟာရပညတ် အနေအားဖြင့်သာ အမှတ်ထားရမည်ကို စင်စစ်ကေန် အမှန်ဖြစ်သော ပရမတ္ထအနေအားဖြင့် ရှိသည်ဟု စွဲလမ်းမှတ်ထင်ကာ သက္ကာယဒိဋ္ဌိကြီးမားလှသည့်အတွက် မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို မရနိုင်တော့ချေ။

သို့ဖြစ်၍ မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်သို့အရောက် ပို့ဆောင်ရန် ရုပ်နာမ်ပရမတ္ထ တရားအစုကို ဟောတော်မူရပြန်သည်။ (မြတ်စွာဘုရားသည် သတ္တဝါများကို မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်သို့ ပို့ဆောင်ရန် ပရမတ္ထဒေသနာတော်ကို ဟောတော်မူရာတွင် နှလုံးသွင်းမတတ် သူတို့ အပါယ်လေးပါးအစာ ဖြစ်မည့်ဘေးကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်တော်မူလိုသဖြင့် လောကဝေါဟာရပညတ် အပိုင်းအခြားကို မကျူးကျော်ရန် အရင်းခံထားရသည့် သုတ္တန်ဒေသနာတော်ကိုလည်း ဟောကြားတော်မူရသည်ဟု ဆိုလိုသည်။)

ဥပုသ်သီလနှင့်ဆိုင်ရာ ဒေသနာကျမ်းဂန်တို့မှာလည်း သုတ္တန်ဒေသနာချည်းဖြစ်သောကြောင့် လူတို့၏ ပိုင်းခြားပညတ်ချက်ကို ကျူးလွန်ရမည်မဟုတ်ချေ၊ လူတို့က အသီးသီး နှစ်သက်ရာ နေ့ရက်လတို့ကို ပိုင်းခြားစောင့်သုံးကြပုံ အမျိုးမျိုး ကွဲပြားကြသည့်အတိုင်း အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ပြတော်မူခြင်းဖြစ်သောကြောင့် ဆရာတဦးတည်းပင်ဖြစ်သော်လည်း အယူဝါဒ အထူးထူးဖြစ်၍နေသည်ဟု မှတ်ယူရာ၏။

အချို့ဆရာတို့က "ဝိနည်းပါဠိတော်မှာ ရဟန်းများအား ဥပုသ်နေ့မဟုတ်လျှင် ဥပုသ်မပြုရ၊ ပြုခဲ့လျှင် ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်စေဟု ပညတ်ချက်ရှိသည်။ ဤနည်းအတိုင်းပင် လူတို့မှာလည်း ဥပုသ်နေ့ မဟုတ်လျှင် ဥပုသ်မစောင့်ရ" ဟု အဆုံးအဖြတ်များပင် ရေးသားကြ၏။

ဤသို့ ရေးသားခြင်းမှာ ဒေသနာတော်နည်း၌ မလိမ္မာသောကြောင့်သာဖြစ်သည်။ ဝိနည်းဒေသနာတော်ကို အာဏာဒေသနာဟူ၍ ကျမ်းဂန်တို့၌ ပြဆို၏၊ (မြတ်စွာဘုရား အာဏာထား၍ ဟောကြားပညတ်တော်မူရာ ဒေသနာဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။) သို့ဖြစ်၍ ဝိနည်းဒေသနာတော် အလိုမှာ စိတ်နှလုံးသွင်းကောင်းသည်ဖြစ်စေ မကောင်းသည်ဖြစ်စေ "မပြုလင့်" ဟု တားမြစ်ထားသောအရာကို မပြုပဲနေသောရဟန်းအားသာ အာပတ်လွတ်သည်၊ "ငါ စိတ်ကောင်းဖြင့် ပြုမည်" ဟူ၍ ပြုသော်လည်း တားမြစ်ထားသော အရာဖြစ်က အာပတ်မလွတ်၊ အကြောင်းကား မပြုရဟူသော မြတ်စွာဘုရား၏ အာဏာတော်ကို လွန်ကျူးသောကြောင့်တည်း။ ဤသို့ အာဏာဒေသနာတော်နည်းအရ ရဟန်းများမှာ ဥပုသ်နေ့မဟုတ်ပဲ ဥပုသ်ပြုလျှင် အာပတ်သင့်သည်ကို အထောက်အထားပြုကာ သုတ္တန်ဒေသနာတော်ဆိုင်ရာ လူတို့၏ ဥပုသ်စောင့်သုံးမှု၌လည်း "ဥပုသ်နေ့ မဟုတ်လျှင် ဥပုသ်မစောင့်ရ၊ စောင့်လျှင် အပြစ်

ရှိသည်"ဟူသော အယူသည် ဒေသနာတော်နည်း၌ နားမလည်ခြင်းလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသည်။ အချုပ်အားဖြင့်ဆိုသော် ဥပုသ်ဟူသည် စင်ကြယ်မွန်မြတ်သောအရာဖြစ်၍ မည်သည့်နေ့မှာမဆို စောင့်သုံးနိုင်သည်၊ စောင့်သုံးလျှင် စောင့်သုံးသလောက် အကျိုးကြီးသည်ဟူ၍သာ မှတ်ယူအပ်၏။

ထို့ကြောင့်....

"ဥပေါသထံ ဝုစ္စတိ အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတံ သဗ္ဗဒိဝသေသု ဂဟဋ္ဌေဟိ ရက္ခိတဗ္ဗသီလံ=ဥပုသ်ဟူသည် အင်္ဂါရှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော အလုံးစုံသောနေ့ဟူသမျှတို့မှာ စောင့်သုံးလိုတိုင်း လူများ စောင့်သုံးနိုင်သော သီလပင်ဖြစ်သည်" ဟူ၍ သုတ်မဟာဝါ မဟာသုဒဿနသုတ် အဖွင့်ဋီကာ၌ မိန့်ဆိုတော်မူ၏။(ဤဋီကာသည် မူလဋီကာ၏ အဖွင့်ဖြစ်သော **အနုဋီကာ** ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ ဣတိဝုတ်အဋ္ဌကထာ စသော အဋ္ဌကထာကျမ်းများ ဋီကာကျမ်းများကို ရေးသားတော်မူသည့် အရှင်ဓမ္မပါလ ရေးသားသော ကျမ်းဖြစ်သည်။)

ဘိက္ခုသီလ ဘိက္ခုနီသီလ အနုပသမ္ပန္နသီလ ဂဟဋ္ဌသီလ

လေးပါးပြဆိုချက် ပြီး၏။

တနည်းကား....

(၁) ပကတိသီလ၊

(၂) အာစာရသီလ၊

(၃) ဓမ္မတာသီလ၊

(၄) ပုဗ္ဗဟေတုသီလ—

အားဖြင့် လေးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုလေးပါးတို့တွင်....

(၁) မြောက်ကျွန်းသူ မြောက်ကျွန်းသားတို့၏ ပါဏာတိပါတစသော သိက္ခာပုဒ် ငါးပါးတို့ကို မလွန်ကျူးခြင်းသည် **ပကတိသီလ** မည်၏။ ။(သီလခံယူဆောက်တည်ခြင်း မရှိပဲ မြောက်ကျွန်း၌ ဖြစ်သောသူ ဟူသမျှတို့သည် ပါဏာတိပါတစသော ဒုစရိုက်မှုတို့ကို ပင်ကိုယ်သဘောအားဖြင့် မည်သူမျှ မလွန်ကျူးကြကုန်။ ပင်ကိုယ်သဘောအားဖြင့် ပြည့်စုံသော သီလဟု ဆိုလိုသည်။) ဤမြောက်ကျွန်းသူ မြောက်ကျွန်းသားတို့၏ ကံငါးပါးကို မလွန်ကျူး

ခြင်းမှာ ဆောက်တည်ခြင်း=သမာဒါနဝိရတီ မဖြစ်သော်လည်း ဆိုက်ရောက်တွေ့ကြုံလာသည်ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း တည်းဟူသော သမ္ပတ္တဝိရတီသဘောကို ကား ရနိုင်သည်သာဖြစ်၏။

(၂) အမျိုးအားဖြင့်ဖြစ်စေ အရပ်ဒေသအားဖြင့်ဖြစ်စေ ပါသဏ္ဍ=ခေါ်သော အယူဝါဒအားဖြင့်ဖြစ်စေ မိမိ မိမိတို့၏ ရှေးလူကြီးများက ထားရှိခဲ့သော အပိုင်းအခြား စည်းကမ်းအတိုင်း လိုက်နာကျင့်ကြံခြင်းသည် အာစာရသီလ မည်၏။ ။(မိမိတို့၏ အမျိုးအစဉ်အဆက်က ရှောင်ကြဉ်လာသော မကောင်းမှုဖြစ်သည့်အတွက် ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည် ကုလအာစာရသီလမည်၏။ မိမိတို့နေရာ အရပ်ဒေသမှာ အများရှောင်ကြဉ်ကြသော မကောင်းမှုဖြစ်သည့်အတွက် ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည် ဒေသအာစာရသီလမည်၏။ ပါသဏ္ဍ=ခေါ် အယူဝါဒအရ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည် ပါသဏ္ဍသီလမည်၏။ ပါသဏ္ဍပုဒ်၌ ပါသ+ဍ နှစ်မျိုးကို ပေါင်းစပ်ထားရာ ပါသ=ကျော့ကွင်း၊ တဏှာနှင့်ဒိဋ္ဌိ နှစ်ပါးကို ဆိုလိုသည်၊ ဍ=ဖြစ်စေသည်၊ ပါသဏ္ဍ=တဏှာကျော့ကွင်း ဒိဋ္ဌိကျော့ကွင်းတို့ကို ဖြစ်စေတတ်သောအယူဟု ဆိုလိုသည်။)

(၃) ဘုရားအလောင်းတော် ပဋိသန္ဓေ တည်နေသည့်အခါမှစ၍ မယ်တော်၏သန္တာန်ဝယ် ယောကျ်ားများ၌ ကာမဂုဏ်အတွက် နှစ်သက်မက်မောသည့် စိတ် မရှိခြင်း တည်းဟူသော သီလသည် ဓမ္မတာသီလ မည်၏။ ။(ဘုရားလောင်း၏ မယ်တော်သည် ပင်ကိုယ်ကပင် ငါးပါးသီလ ပြည့်စုံသူဖြစ်၏၊ အခြားသော ယောကျ်ားများကို မဆိုထားဘိ၊ မိမိ၏ အရှင်သခင်လင်ကိုပင် အလောင်းတော် ပဋိသန္ဓေ တည်နေသည်ကစ၍ ကာမဂုဏ်အတွက် နှစ်သက်မက်မောခြင်းမရှိ၊ ဤသို့ မရှိခြင်းမှာ အလွန်တရာ မြင့်မြတ်သော ဘုရားအလောင်းတော်သည် မိမိဝမ်းတိုက်တွင် ကိန်းအောင်းတော်မူသည့်အတွက် ဖြစ်၏။ ဤသီလကို မယ်တော်တိုင်းမှာ ဓမ္မတာအားဖြင့် ပြည့်စုံမြဲဖြစ်၍ ဓမ္မတာသီလဟု ခေါ်၏။)

(၄) အရှင်မဟာကဿပဖြစ်မည့် ပိပ္ပလိလုလင်စသည်တို့ကဲ့သို့ စင်ကြယ်သော ပုဂ္ဂိုလ်များ မဟာသီလဝမင်း စသည်တို့ကဲ့သို့သော ဘုရားအလောင်းတော်ကြီးများမှာ ဟောကြားပြသမည့်သူမရှိပဲ အလိုအလျောက် သီလစောင့်သုံးလိုသော သမ္မာဆန္ဒဖြစ်ကာ သီလကိုစောင့်သုံးခြင်းသည် ပုဗ္ဗဟေတုသီလ မည်၏။ ။(ရှေးရှေးဘဝတို့က ကျင့်သုံးခဲ့ဘူးသော သီလအကြောင်းကံကြောင့် ယခုဘဝမှာ မည်သူကမျှ မဟောပြရပဲ အလိုအလျောက် စောင့်သုံးဖြစ်ပေါ်လာသော သီလဟု ဆိုလိုသည်။)

တနည်းကား....

(၁) ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ၊
(၂) ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ၊
(၃) အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ၊
(၄) ပစ္စယသန္နိဿိတသီလ—

အားဖြင့် လေးပါးအပြားရှိ၏။ ဤလေးပါးတို့မှာ ရဟန်းများနှင့်သာ အထူးသက်ဆိုင်သော သီလဖြစ်ကုန်၏။ အလောင်းတော် သုမေဓာရှင်ရသေ့ သီလပါရမီကို ဆင်ခြင်ရာ၌လည်း ဤသီလလေးပါးကိုပင် ရည်ရွယ်၍...."တထေဝ တွံ စတူသု ဘူမီသု၊ သီလာနိ ပရိပူရယ" ဟူ၍ မြွက်ကြားတော်မူသည်။ ထိုလေးပါးတို့တွင်....

(၁) ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ

စောင့်ရှောက်သောသူကို အပါယ်စသော ဆင်းရဲတို့မှ လွတ်မြောက်စေတတ်သော သီလသည် ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ မည်၏။ ။(ပါတိ=စောင့်ရှောက်သူ၊ မောက္ခ=လွတ်စေသည်။)

ဤသီလကို စောင့်ရှောက်သောသူသည်....(က) ကောင်းမြတ်သော အကျင့်တရား (ခ) ကောင်းမြတ်သော=အပြစ်မရှိသော ကျက်စားရာဌာနတို့နှင့် ပြည့်စုံရသည်။ (ဂ) ပရမာဏုမြူ=ခေါ်သည့် အလွန်အသေးငယ်ဆုံးဖြစ်သော မြူမှုန်မျှလောက်ရှိသည့် အပြစ်ကလေးတွေကိုပင် ရေပေါ် ရေအောက် ယူဇနာပေါင်း တသိန်း ခြောက်သောင်း ရှစ်ထောင် အစောက်ရှိသော မြင်းမိုရ်တောင်ကြီးလောက် ကြောက်ဖွယ်မဟေး ဘေးကြီး အပြစ်ကြီးဟူ၍ ရှုကြည့်လေ့ရှိပြီးလျှင် (ဃ) သိက္ခာပုဒ်တို့ကို ကောင်းစွာဆောက်တည် ကျင့်ကြံရသည်။ထိုစကားရပ်ကို ချဲဦးအံ့....၊

(က) လောက၌ ကျင့်အပ် ကျင့်ထိုက် ကျင့်ကောင်းသည့် အာစာရတရားလည်း ရှိသည်၊ မကျင့်အပ် မကျင့်ထိုက် မကျင့်ကောင်းသည့် အနာစာရတရားလည်း ရှိသည်၊ ပါဏာတိပါတစသော ဒုစရိုက်သုံးပါး (သက်သတ် ခိုးမှု၊ ကာမေသု) တို့ကို ကိုယ်ဖြင့်လွန်ကျူးခြင်း မုသာဝါဒစသော ဒုစရိုက်လေးပါး (မုသာ မိတ်ခွဲ ဆဲရေး ပြိန်ဖျင်း) တို့ကို နှုတ်ဖြင့်လွန်ကျူးခြင်း ထိုဒုစရိုက် ခုနစ်ပါးတို့ကို ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ ကိုယ်နှုတ်တို့ဖြင့် လွန်ကျူးခြင်း ကိုယ်နှုတ်နှစ်ပါးဆိုင်ရာ ဒုစရိုက်ခုနစ်ပါးတို့တွင် မပါဝင်ပဲ အခြားသောသီလပျက်စီးကြောင်း မကောင်းသောအမှုဟူသမျှသည် မကျင့်အပ် မကျင့်ထိုက် မကျင့်ကောင်းသည့် အနာစာရ မည်၏။

သီလပျက်စီးကြောင်း မကောင်းသောအမှုထဲမှ အချို့ကို ထုတ်ပြရသော်.... ဤလောက၌ အချို့သောရဟန်းသည် ဒကာ ဒကာမများအား ဝါးပေးခြင်းဖြင့်သော်၎င်း သစ်ရွက်ပေးခြင်းဖြင့်သော်၎င်း ပန်းပေးခြင်းဖြင့်သော်၎င်း သစ်သီးပေးခြင်းဖြင့်သော်၎င်း ဆပ်ပြာမှုန့် ပေးခြင်းဖြင့်သော်၎င်း ဒန်ပူ ပေးခြင်းဖြင့်သော်၎င်း မိမိကိုယ်ကို နှိမ့်ချကာ ဒကာ ဒကာမတို့၏ မမှန်ကန်သော စကားကိုပင် အတည်ပြုလျက် မိမိကိုယ်ကို ချစ်စေလိုသည့်အတွက် မြှောက်ထိုးပင့်ကော်ပြောဆိုခြင်းဖြင့်သော်၎င်း ပဲနောက်ဟင်းချက်ရာမှာ နူးနပ် မနူးနပ် နှစ်မျိုး ရောနှောပါသကဲ့သို့ စကားပြောရာမှာ အမှန်နည်းပါး အမှားများ၍ ရောနှောပြောဆိုခြင်းဖြင့်သော်၎င်း ဒကာ ဒကာမတို့၏ ကလေးများကို ကလေးထိန်းများပမာ ချီပိုးခြင်း တန်းဆာဆင်ပေးခြင်း စသည်ဖြင့်သော်၎င်း သလုံးမြင်းခေါင်းညောင်းလောက်အောင် သွားလာကာ ဒကာ ဒကာမတို့၏ အစေအပါးကိုခံခြင်းဖြင့်သော်၎င်း ဆေးကုခြင်း ပစ္စည်းဥစ္စာထိန်းပေးခြင်း အစားအသောက် အပြန်အလှန်ပေးပို့ခြင်း စသည့် အခြားအမှတ်မရှိ တပါးပါးသော ဘုရား စက်ဆုပ်အပ်သည့် မကောင်းသော အသက်မွေးမှုဖြင့်သော်၎င်း အသက်မွေးငြားအံ့၊ ထို အသက်မွေးမှုများကို မကောင်းသောအကျင့် (အနာစာရ) ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။

ရဟန်းတို့မှာ ဒကာ ဒကာမတို့က မတောင်းမရမ်းပဲ ပေးသည်ကို မဆိုထားဘိ၊ အသုံးလိုကြောင်းဖြင့် လျှောက်တောင်းလာစေကာမူ ဝါး သစ်ရွက် စသော ပစ္စည်းတို့ကို မပေးကောင်း၊ ထိုသို့ပေးခြင်းများသည် ရဟန်းတို့၏ အလုပ်ကိစ္စမဟုတ်၊ မပြုကောင်းသည့် ထိုအမှုတို့ကို ပြုလုပ်ခဲ့လျှင် ဝိနည်းဒေသနာတော်အရ ကုလဒူသနဟု ခေါ်သည်။ (ဒကာ ဒကာမတို့၏ သဒ္ဓါတရားကို ဖျက်ဆီးခြင်းအမှုဟု ဆိုလိုသည်။)

ဤအရာ၌ "ပစ္စည်းလာတောင်းသူအား ရှိပါလျက်နှင့် မပေးလိုက်လျှင်သာ သဒ္ဓါတရား ပျက်ကွက်မည်ဖြစ်သည်၊ပေးလိုက်ပါမူ ငါ့အလိုရှိရာကို ပေးသောကိုယ်တော်ဟူ၍ ကြည်ညိုခြင်းသဒ္ဓါတရား တိုးပွါး၍လာမည်သာ မဟုတ်ပါလော" ဟု မေးရန်ရှိ၏။ ထိုပစ္စည်းပေးသော ကိုယ်တော်ကို မပေးခင်က ဒကာ ဒကာမတို့၏ စိတ်၌ မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သားတော်အနေဖြင့် ကြည်ညိုခြင်းသည် သဒ္ဓါတရားအစစ်အမှန်ဖြစ်၏၊ ဝါး စသည်ကို ပေးလိုက်သောအခါ 'ငါ့အား ဝါး ပေးသည့်ကိုယ်တော်၊ဟင်းရွက်ပေးသည့်ကိုယ်တော်' စသည်ဖြင့် စိတ်ထဲမှာ ထင်မြင်ကာ သံယောဇဉ်တွယ်လာသည် ဖြစ်သောကြောင့် ပစ္စည်းပေး၍ ကြည်ညိုခြင်းမှာ တဏှာယ်စင်ကြယ်သော သဒ္ဓါတရား အစစ်မဟုတ်၊ သဒ္ဓါတရားအစစ်ကား

ပျက်စီးသွားလေပြီ၊ ဤသို့သဒ္ဓါတရားအစစ် ပျက်စီးစေတတ်သည်ကို ရည်ရွယ်၍ ကုလဒူသန=ဒကာ ဒကာမတို့၏ သဒ္ဓါတရားအစစ်ကို ပျက်စီးစေတတ်သောအမှုဟူ၍ မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူသည်။

ကျင့်အပ် ကျင့်ထိုက် ကျင့်ကောင်းသည့် အာစာရတရားအရမှာ မကျင့်ကောင်းသည့် အနာစာရဋ္ဌ ပြခဲ့သမျှကို ပြောင်းပြန်လှန်၍ယူလျှင် ကျင့်ကောင်းသည့် အာစာရတရားစုဖြစ်လာ၏၊ ပြောင်းပြန်လှန်ဟူသည်ကား....ပါဏာတိပါတ စသော ဒုစရိုက်သုံးပါးတို့ကို ကိုယ်ဖြင့် မကျူးလွန်ခြင်း စသည်ပင်ဖြစ်၏။

(ခ) ကျက်စားရာဌာနမှာလည်း အပြစ်မရှိသော ကျက်စားရာဌာန အပြစ်ရှိသော ကျက်စားရာဌာနဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိ၏။ ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင်....

အပြစ်ရှိသော ကျက်စားရာဌာနဟူသည်ကား....ဤသာသနာတော်၌ အချို့သောရဟန်းသည် ပြည့်တန်ဆာမလျှင် အရောတဝင် ကျက်စားရာရှိတတ်၏၊ (ပြည့်တန်ဆာမအိမ်သို့ အရောတဝင် ဝင်ထွက်သွားလာခြင်းကို ဆိုလိုသည်။) လင်သေ လင်ကွာသောမိန်းမ၊ အပျိုကြီး၊ ပဏ္ဍုက်၊ ဘိက္ခုနီမ၊ သေတင်းကုပ် (ဘုံဆိုင်)လျှင် အရောတဝင် ကျက်စားရာရှိတတ်၏၊ ဘုရင်မင်းတို့နှင့်ငှင်း မင်း၏ အမတ်ကြီးတို့နှင့်ငှင်း တိတ္ထိတို့နှင့်ငှင်း တိတ္ထိများ၏တပည့်တို့နှင့်ငှင်း ရဟန်းတို့အား မသင့်လျော်သော လူတို့၏ရောနှောခြင်းမျိုးဖြင့် ရောနှောနေတတ်၏။ ဘိက္ခု ဘိက္ခုနီ ဥပါသကာ ဥပါသိကာတည်းဟူသော မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သား တပည့်မတို့အား မသဒ္ဓါ မကြည်ညို ဆဲရေးခြိမ်းချောက်စကား ပြောကြား၍ အကျိုးမဲ့ အစီးပွါးမဲ့ ချမ်းသာမဲ့ကို အလိုရှိသည့်အိမ်တို့သို့ မှီဝဲဆည်းကပ်တတ်၏။ ထိုရဟန်း၏ ကျက်စားရာဖြစ်သော ပြည့်တန်ဆာမ၊ လင်သေ လင်ကွာသောမိန်းမ၊ အပျိုကြီး၊ ပဏ္ဍုက်၊ ဘိက္ခုနီမ၊ သေတင်းကုပ်(ဘုံဆိုင် အရက်ဆိုင်)၊ မင်း၊ မင်း၏အမတ်ကြီး၊ တိတ္ထိ၊ တိတ္ထိတို့၏တပည့်များ၊ မြတ်စွာဘုရား၏ ပရိသတ်လေးပါးတပည့်များကို မသဒ္ဓါ မကြည်ညိုသောအိမ် ဤအလုံးစုံသည် အပြစ်ရှိသော ကျက်စားရာဌာနမည်၏။ ထိုရဟန်း၏ ထိုဆိုအပ်ပြီးသော ဌာနတို့၌ ကျက်စားခြင်းကိုလည်း အပြစ်ရှိသော အပြစ်မကင်းသော ကျက်စားခြင်းဟူ၍သာ ဆိုအပ်၏။

ကျက်စားခြင်းဟူသည် မမြတ်သဘော အရောတဝင် မိတ်ဖွဲ့ကျက်စားခြင်းကို ဆိုလိုသည်၊ ပြည့်တန်ဆာမပင် ဖြစ်သော်လည်း တရံတခါ လှူဒါန်းလို၍ ပင့်ဖိတ်လျှင် သတိတရား လက်မလွတ်စေပဲ အလှူခံသွားနိုင်ပေ၏။ ဤ၌ ပြည့်တန်ဆာမ၊ လင်သေ လင်ကွာသောမိန်းမ၊ အပျိုကြီး၊ ပဏ္ဍုက်၊ ဘိက္ခုနီမ ဤငါးဌာနမှာ ကာမဂုဏ်ငါးပါး၏ မှီရာ

နိဿယဖြစ်သောကြောင့် မကျက်စားကောင်းသောဌာန ဖြစ်ရသည်၊ သေတင်းကုပ် ဘုံဆိုင် အရက်ဆိုင်တို့မှာ မြတ်သောအကျင့်၏ အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သောကြောင့် မကျက်စားရာသောဌာနဖြစ်သည်။မင်း၊မင်း၏ အမတ်ကြီးတို့မှာ ရဟန်းတရားအား ကျေးဇူးမများသည့်ပြင် လာဘ်ပူဇော်သက္ကာရတည်းဟူသော မိုးကြိုးစက်ဖြင့် ကြိတ်ဖျက်တတ်သောကြောင့် မကျက်စားအပ်သော ဌာနဖြစ်သည်၊ သဒ္ဓါတရား မရှိသောအိမ် မကြည်ညိုသောအိမ် ဆဲရေးခြိမ်းချောက်သည့်အိမ်တို့မှာ သဒ္ဓါတရား ဆုတ်ယုတ်ခြင်း စိတ်၏တိတ်လန့်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် မကျက်စားအပ်သော ဌာနဖြစ်သည်။

အပြစ်မရှိသော ကျက်စားရာဌာနအရကို ပြအပ်ပြီးသည်ကို ပြောင်းပြန်လှန်သောအားဖြင့် သိအပ်၏။ ပြောင်းပြန်လှန်ဟူသည်မှာ...အကြင်အမျိုးသား အမျိုးသမီးတို့သည် သဒ္ဓါတရားရှိကုန်၏၊ ရတနာသုံးတန် ကံ-ကံ၏အကျိုးကို ယုံကြည်ကြကုန်၏၊ ရဟန်းတို့၏ သောက်သုံး၍မကုန်နိုင်သော ရေတွင်း ရေကန် သဖွယ် ဖြစ်ကြကုန်၏၊ ရဟန်းတို့၏ သင်္ကန်းရောင်ဖြင့် ပြောင်ပြောင်တောက်၍ နေကုန်၏ (အိမ်သို့ ဝင်ထွက်သော ရဟန်းများ မပြတ်သည်ကို ဆိုလိုသည်)၊ ရဟန်းတို့၏ သင်္ကန်း ကိုယ်အင်္ဂါလှုပ်ရှားမှုမှ ဖြစ်သောလေတို့ဖြင့် အမြဲတိုက်ခတ်၍နေကုန်၏၊ ဘိက္ခု ဘိက္ခုနီ ဥပါသကာ ဥပါသိကာတို့၏ အကျိုးစီးပွါး ချမ်းသာခြင်းကို အလိုရှိကုန်၏၊ ထိုသို့ သဘောရှိသော အမျိုးသား အမျိုးသမီးတို့၏ နေအိမ်သည် ရဟန်းတော်များအဖို့ အပြစ်မရှိသော ကျက်စားရာ ဌာနမည်၏ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။

တနည်းကား....ဤဆိုလတ္တံ့ သောနည်းဖြင့်လည်း အာစာရနှင့် ဂေါစရအရကို သိအပ်၏။ အဘယ်သို့ သိအပ်သနည်းဟူမူကား—

မကျင့်ကောင်းသော **အနာစာရတရားသည်** ကိုယ်၌မှီသော **ကာယိက အနာစာရ**, နှုတ်၌မှီသော ဝါစသိက အနာစာရ ဟူ၍ နှစ်ပါးရှိရာ ကိုယ်၌မှီသော ကာယိကအနာစာရဟူသည်မှာ....ရဟန်းဖြစ်လျက် သံဃာ့ဘောင်သို့ ရောက်ရှိသောအခါ ရိုသေသောအခြင်းအရာကို မပြုခြင်း မထေရ်ကြီးတို့ကို ထိပါး ပွတ်တိုက်၍ ရပ်ခြင်း ထိုင်ခြင်း မထေရ်ကြီးတို့၏ရှေ့မှ ရပ်ခြင်း ထိုင်ခြင်း မထေရ်ကြီးတို့၏ အထက်ကျသောနေရာ၌ နေထိုင်ခြင်း ခေါင်းမြီးခြုံ၍ ထိုင်နေခြင်း မတ်တတ်ရပ်၍ စကားပြောခြင်း လက်ကိုဝှေ့၍ ရမ်း၍ မြှောက်၍ စကားပြောခြင်း မထေရ်ကြီးများ ဘိနပ်မစီးပဲ စင်္ကြံသွားနေစဉ် မိမိက ဘိနပ်စီးလျက် စင်္ကြံသွားခြင်း မထေရ်ကြီးများ နိမ့်သောနေရာ၌ စင်္ကြံသွားစဉ် မိမိက မြင့်သောနေရာ၌ စင်္ကြံသွားခြင်း မထေရ်ကြီးများ မြေအပြင်၌ စင်္ကြံသွားစဉ် မိမိက

စကြံ၌ စကြံသွားခြင်း မထေရ်ကြီးတို့ကို တိုးဝှေ့၍ထိုင်ခြင်း တိုးဝှေ့၍ ရပ်ခြင်း သီတင်းငယ်များကို နေရာဖြင့်တားမြစ်ခြင်း (နေရာမပေးခြင်း)၊ မီးတင်းကုပ်ထဲ၌ မထေရ်ကြီးတို့ကို ခွင့်မပန်ပဲ ထင်းထည့်ခြင်း တံခါးပိတ်ခြင်း ရေဆိပ်၌ မထေရ်ကြီးတို့ကို ပွတ်တိုက်ထိပါး၍ဆင်းခြင်း ရှေ့မှဆင်းခြင်း ပွတ်တိုက်ထိပါး၍ ရေချိုးခြင်း ရှေ့မှရေချိုးခြင်း မထေရ်ကြီးတို့ကို ပွတ်တိုက်ထိပါး၍ ကမ်းသို့ တက်ခြင်း ရှေ့မှတက်ခြင်း၊ ရွာတွင်းသို့ဝင်သောအခါ မထေရ်ကြီးတို့ကို ပွတ်တိုက်ထိပါး၍သွားခြင်း ရှေ့မှသွားခြင်း ရှေ့ကသွားသော မထေရ်ကြီးများကို ဘေးမှ ရှောင်တက်ကာ ထိုမထေရ်ကြီးတို့၏ ရှေ့မှသွားခြင်း၊ မြို့ရွာအတွင်းရောက်သောအခါ ဒကာ ဒကမတို့၏ လျှို့ဝှက်အပ်သောတိုက်ခန်း အမျိုးသမီးများ နေထိုင်ရာတိုက်ခန်းအတွင်းသို့ အဆောတလျင်ဝင်ခြင်း၊ ထိုအိမ်ရှိ ကလေးသူငယ်တို့၏ ဦးခေါင်းကို သုံးသပ်ကိုင်တွယ် (ချစ်ခင်သည့် အမူအရာကိုပြ)ခြင်း ဤအလုံးစုံသည် ကိုယ်၌မှီသော(ကိုယ်ဖြင့်ပြုအပ်သော) မကောင်းသောအကျင့်=ကာယိကအနာစာရမည်၏။

နှုတ်၌မှီသော (နှုတ်ဖြင့်ပြောအပ်သော)မကောင်းသောအကျင့်=ဝါစသိကအနာစာရဟူသည်ကား....ရဟန်းဖြစ်လျက် သံဃာ့အောင်သို့ ရောက်ရှိသောအခါ ရှိသေသောအခြင်းအရာကို မပြုမူ၍ မထေရ်ကြီးများကို အခွင့်မပန်ပဲ တရားဟောခြင်း သူတပါးအမေးကို ဖြေဆိုခြင်း ပါတိမောက်ကိုပြခြင်း (ရွတ်ဆိုခြင်း) မတ်တတ်ရပ်၍စကားပြောခြင်း လက်ရုံးဆန့်တန်း ရမ်း၍ စကားပြောခြင်း၊ မြို့တွင်းရွာတွင်းရောက်သောအခါ မိန်းမကြီးများကိုဌင်း မိန်းမပျိုများကို ဌင်း "ဤမည်သောမိန်းမ.... (သုမနာ....စသည်) ဤအနွယ်ရှိသောမိန်းမ.... (ဂေါတမီ....စသည်) ဘာများရှိသနည်း၊ ယာဂုရှိသလော၊ ထမင်းရှိသလော၊ ခဲဖွယ်ရှိသလော၊ ဘာကိုသောက်ရမည်နည်း၊ ဘာကို ခဲရမည်နည်း၊ ဘာကိုစားရမည်နည်း၊ ငါ့အား ဘာကိုပေးလှူမည်နည်း" အစရှိသည်ဖြင့် အထူးထူး အထွေထွေ ဣန္ဒြေမစောင့်မစည်း ပြောဆိုခြင်း ဤအလုံးစုံသည် နှုတ်၌မှီသော(နှုတ်ဖြင့်ပြောအပ်သော)မကောင်းသောအကျင့်=ဝါစသိကအနာစာရမည်၏။

ကျင့်ကောင်းသော အာစာရတရားကိုလည်း ဆိုအပ်ပြီးသည့် မကျင့်ကောင်းသော အနာစာရတရားတို့ကို ပြောင်းပြန်လှန်သောအားဖြင့် သိအပ်၏။ တနည်းကား....ရိုသေခြင်း ကျိုးနွံခြင်း အရှက်အကြောက်နှင့် ပြည့်စုံခြင်း သင်းပိုင်ကို ကောင်းစွာဝတ်ခြင်း ကောစီကို ကောင်းစွာရုံခြင်း ကြည်ညိုဖွယ်ကောင်းသည့် ရှေ့သို့တက်ခြင်း နောက်သို့ဆုတ်ခြင်း တည့်တည့်ကြည့်ခြင်း တစောင်းကြည့်ခြင်း ကွေးခြင်း ဆန့်ခြင်း မျက်လွှာချခြင်း တည်းဟူသော ဣရိယာပုထ်နှင့် ပြည့်စုံခြင်း ဣန္ဒြေတို့၌ လုံခြုံစွာစောင့်ရှောက်ခြင်း အစားအသောက်တို့၌ အတိုင်းအရှည်ပမာဏကိုသိခြင်း နိုးကြားမှုကို အားထုတ်ခြင်း

မမေ့မလျော့ခြင်း အရာရာ၌ သမ္မဇဉ်တရား လက်ရှိထားခြင်း အလိုနည်းခြင်း ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း ကုသိုလ်တရားတို့၌ အားထုတ်သောလုံ့လဝီရိယရှိခြင်း ရှေး၌ ပြဆိုခဲ့သော အာဘိသမာစာရိကသီလအကျင့်တို့၌ ရှိသောစွာ ကျင့်လေ့ရှိခြင်း ဤတရားစုကို ကောင်းသောအကျင့် ကျင့်ကောင်းသော အာစာရတရားဟူ၍ ဆိုအပ်၏။

ကျက်စားရာဂေါစရကား (၁) ဥပနိဿယဂေါစရ=သီလစသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့၏ အားကြီးသော အကြောင်းဖြစ်သည့် ကျက်စားရာ၊ (၂) အာရက္ခဂေါစရ=စိတ်ကို စောင့်ရှောက်တတ်သောကျက်စားရာ၊ (၃) ဥပနိဗန္ဓဂေါစရ=စိတ်ကို ဖွဲ့ချည်၍ထားရာဖြစ်သော ကျက်စားရာ ဟူ၍ သုံးပါး အပြားရှိ၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင်....

(၁) ဝဋ်မှထွက်မြောက်ကြောင်း စကားကောင်း ဆယ်မျိုးကိုသာ ပြောကြားခြင်းတည်းဟူသော ဂုဏ်ကျေးဇူးနှင့်ပြည့်စုံသည့် ကလျာဏမိတ်ဆွေသည် ဥပနိဿယဂေါစရမည်၏။ ယင်းကလျာဏမိတ်ဆွေကိုအမှီပြု၍ မကြားဘူးသည်ကို ကြားနာရခြင်း ကြားနာပြီးသောတရားကို စင်ကြယ်စေခြင်း ယုံမှားကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း အယူကို ဖြောင့်စွာပြုနိုင်ခြင်း စိတ်ကြည်လင်ခြင်း အကျိုးတို့ကို ရနိုင်သည့်ပြင် ယင်းသည့်ကလျာဏမိတ်ဆွေကို အတုလိုက်၍ ကျင့်ခြင်းဖြင့် သဒ္ဓါ သီလ သုတ စာဂ ပညာတရားတို့ တိုးပွါးနိုင်ပေသည်။ သို့ရကား ထိုကလျာဏမိတ်ဆွေသည် သီလစသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ တိုးပွါးရန် အားကြီးသော အကြောင်းဖြစ်သည့်=ဥပနိဿယဂေါစရမည်၏။

ဝဋ်မှထွက်မြောက်ကြောင်း စကားကောင်းဆယ်မျိုးဟူသည်ကား....

(၁) အပ္ပိစ္ဆကထာ=အလိုနည်းကြောင်းစကား၊

(၂) သန္တုဋ္ဌိကထာ=မိမိမှာရှိသော ပစ္စည်းဖြင့်သာ နှစ်သိမ့်ကျေနပ်ကြောင်း စကား၊

(၃) ပဝိဝေကကထာ=ဆိတ်ငြိမ်ရာအရပ်၌ နေသင့်ကြောင်းစကား၊

(၄) အသံသဂ္ဂကထာ=မရောနှောထိုက်သောသူတို့နှင့် မရောနှောသင့်ကြောင်း စကား၊

(၅) ဝီရိယာရမ္ဘကထာ=အားထုတ်ရမည့် အရာတို့မှာ ကောင်းစွာ အားထုတ်သင့်ကြောင်း စကား၊

(၆) သီလကထာ=ကောင်းမြတ်သောသီလနှင့် စပ်လျဉ်းသောစကား၊

(၇) သမာဓိကထာ=တည်ကြည်ခြင်းသမာဓိနှင့်စပ်လျဉ်းသောစကား၊

(၈) ပညာကထာ=ဝိပဿနာဉာဏ် မဂ်ဉာဏ်တို့နှင့် စပ်လျဉ်းသော စကား၊

(၉) ဝိမုတ္တိကထာ=ဖိုလ်နှင့် စပ်လျဉ်းသောစကား (တနည်း ဝိမုတ္တိငါးမျိုးနှင့် စပ်လျဉ်းသောစကား)၊

(၁၀) ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနကထာ=မဂ်ဖိုလ်တို့ကို ဆင်ခြင် သိမြင်သည့် ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်နှင့် စပ်လျဉ်းသောစကား—

ဤဆယ်ပါးတို့ဖြစ်သည်။

အကျဉ်းချုပ်ပြဆိုလျှင် ဖော်ပြရာ၌ ဝဋ်မှထွက်မြောက်ကြောင်း စကားကောင်း ဆယ်ပါးတို့ကိုသာ ပြောဆိုလေ့ရှိသဖြင့် မကြားနာဘူးသေးသည်ကို ကြားနာရခြင်းစသော အကျိုးငါးပါးကို ရစေနိုင်သည့်ပုဂ္ဂိုလ် သဒ္ဓါ သီလ သုတ စာဂ ပညာ တရားငါးပါးတို့ကို တိုးပွါးစေတတ်သည့် ကလျာဏမိတ်ဆွေပုဂ္ဂိုလ် ဤပုဂ္ဂိုလ်များသည် ဥပနိဿယဂေါစရ=သီလစသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ တိုးပွါးရန် အားကြီးသောအကြောင်းဖြစ်သည့် ကျက်စားရာမည်၏။

(၂) စိတ်ကို စောင့်ရှောက်တတ်သည့် သတိတရားသည် အာရက္ခဂေါစရ မည်၏။ အာရက္ခ=စိတ်ကိုစောင့်ရှောက်တတ်သည့်၊ ဂေါစရ=ကျက်စားရာသတိတရား၊ ယင်းသည့် သတိတရားတည်းဟူသော ကျက်စားရာ ဂေါစရ၌ ကျက်စားသော ရဟန်းသည် မြို့ရွာအတွင်း ဆွမ်းခံဝင်သောအခါ မျက်လွှာကိုချ ထမ်းပိုးတပြန်မျှကြည့်၍ ဣန္ဒြေကို စောင့်စည်း၍ သွားလေ့ရှိပေ၏၊ ဆင်တပ် မြင်းတပ် ရထားတပ် ခြေလျင်တပ် မိန်းမယောကျ်ားတို့ကို မကြည့်မူ၍ သွား၏၊ အထက်ကိုလည်း မော့၍မကြည့်၊ အောက်ကိုလည်း ငုံ့၍မကြည့်၊ အရပ်ရှစ်မျက်နှာ မှာမှာ အရပ်တို့ကို မကြည့်မူ၍သာလျှင် သွား၏။ သတိတည်းဟူသော အာရက္ခဂေါစရ၌ မကျက်စားသော ရဟန်းကား မြို့ရွာအတွင်း ဆွမ်းခံဝင်သော အခါ ကြီးကျား တောင်းမှောက် တောင်မြောက်ထွေလာ ကြည့်၍သာ သွားတတ်၏။ သို့ရကား သတိတရားသည် ရဟန်း၏စိတ်ကို အကုသိုလ်များ မဝင်ရောက်အောင် စောင့်ရှောက်တတ်သည့် ကျက်စားရာ=အာရက္ခဂေါစရ မည်၏။

(၃) သတိပဋ္ဌာန်တရားလေးပါး ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည် စိတ်ကို ဖွဲ့ချည်ထားရာ စားကျက်ကြီးများ ဖြစ်ကြသောကြောင့် ဥပနိဗန္ဓဂေါစရ မည်ကုန်၏။ (ဥပနိဗန္ဓ=စိတ်ကိုဖွဲ့ချည်ထားရာ၊ ဂေါစရ=စားကျက်ကြီးများ။)

ပါတိမောက္ခသံဝရသီလကို ထက်ဝန်းကျင် ဖြူစင်အောင် ဖြည့်ကျင့်လိုသော ရဟန်းသည် ဖော်ပြရာပါ ကောင်းမြတ်သော အာစာရတရား, ဂေါစရတရား တို့နှင့် ပြည့်စုံရသည့်ပြင် အဏုမြူမျှလောက်သော အပြစ်ငယ်ကဏလေးတို့ကိုပင် သော်လည်း ကြောက်ဖွယ်မဟေး ဘေးကြီး အပြစ်ကြီးဟူ၍ ရှုလေ့ရှိပြီးလျှင် သိက္ခာပုဒ်တို့ကို ကောင်းစွာဆောက်တည် ကျင့်ကြံရလေသည်။

ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ ပြီး၏။

---

(၂) ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ

ဣန္ဒြေတို့ကို စောင့်ရှောက်ခြင်းသည် ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ မည်၏။ (မျက်စိ နား နှာခေါင်း လျှာ ကိုယ် စိတ် ဤခြောက်ပါးတို့ကို ဣန္ဒြိယ=ဣန္ဒြေ ဟူ၍ ခေါ်၏။ ဣန္ဒြေဟူသည် အစိုးရခြင်းပင်တည်း။ အဆင်းရူပါရုံကို မြင်မှု၌ မျက်စိ (စက္ခုပသာဒ)ကသာ အစိုးရ၏၊ မျက်စိ (စက္ခုပသာဒ) ချို့ယွင်းလျှင် မမြင်နိုင် တော့ပြီ(စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်မဖြစ်နိုင်တော့ပြီ)၊သို့ဖြစ်၍ မျက်စိ(စက္ခုပသာဒ)ကို စက္ခုန္ဒြေဟူ၍ မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူသည်။ ဤနည်းအတူ အသံ အမျိုးမျိုးတို့ကို ကြားရာ၌ နား (သောတပသာဒ)သည် အစိုးရ၏၊ နား (သောတပသာဒ)ချို့ယွင်းလျှင် အသံကို မကြားနိုင်တော့ပြီ (သောတဝိညာဏ် စိတ် မဖြစ်နိုင်)၊ သို့ဖြစ်၍ နား(သောတပသာဒ)ကို သောတိန္ဒြေဟူ၍ မြတ်စွာ ဘုရား ဟောကြားတော်မူသည်။ အနံ့အမျိုးမျိုးတို့ကို နမ်းရှူရာ၌ နှာခေါင်း (ဃာနပသာဒ)သည် အစိုးရ၏၊ နှာခေါင်း (ဃာနပသာဒ) ချို့ယွင်းလျှင် အနံ့ ကို မနမ်းရှူနိုင်တော့ပြီ (ဃာနဝိညာဏ်စိတ် မဖြစ်နိုင်)၊ သို့ဖြစ်၍ နှာခေါင်း (ဃာနပသာဒ)ကို ဃာနိန္ဒြေဟူ၍ မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူသည်။ အရသာအမျိုးမျိုးကို လျက်ရာ စားရာ၌ လျှာ(ဇိဝှါပသာဒ) သည် အစိုးရ၏၊ လျှာ(ဇိဝှါပသာဒ) ချို့ယွင်းလျှင် အရသာကို မလျက်နိုင် မစားနိုင်တော့ပြီ (ဇိဝှါဝိညာဏ်စိတ် မဖြစ်နိုင်)၊ သို့ဖြစ်၍ လျှာ (ဇိဝှါပသာဒ)ကို ဇိဝှိန္ဒြေဟူ၍ မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူသည်။ တွေ့ထိဖွယ်အမျိုးမျိ ကို တွေ့ထိရာ၌ ကိုယ် (ကာယပသာဒ)သည် အစိုးရ၏၊ ကိုယ်(ကာယပသာဒ)ပျက်စီး ချို့ယွင်း နေလျှင် တွေ့ထိဖွယ်အမျိုးမျိုးကို မတွေ့ထိနိုင်တော့ပြီ (ကာယဝိညာဏ်စိတ် မဖြစ်နိုင်)၊ သို့ဖြစ်၍ ကိုယ်(ကာယပသာဒ)ကို ကာယိန္ဒြေဟူ၍ မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူသည်။ သိဖွယ်အာရုံအမျိုးမျိုးကို သိရာ၌ စိတ် (မနော) သည် အစိုးရ၏၊ စိတ်မရှိလျှင် မသိနိုင်တော့ပြီ၊ သို့ဖြစ်၍ စိတ်ကို မနိန္ဒြေဟူ၍ မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူသည်။ ဤဣန္ဒြေခြောက်ပါးတို့ကို စောင့်စည်း ခြင်းသည် ဣန္ဒြိယသံဝရသီလမည်၏ဟု ဆိုလိုသည်။)

ဣန္ဒြေတို့ကို စောင့်စည်းဟန်ကား....မျက်စိဖြင့် အဆင်းရူပါရုံကို မြင်သော အခါ မြင်သည့်အတိုင်းသာ (ရူပါရုံအနေဖြင့်သာ) စိတ်ထဲမှာ တည်ရှိစေရမည်၊ မြင်သည့်အတိုင်း (ရူပါရုံအနေ)ထက် ပို၍ ဤကား မိန်းမဖြစ်သည် ယောကျ်ား ဖြစ်သည် တင့်တယ်လှပသည်စသည်ဖြင့် ကိလေသာဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းတို့ကို မမှတ်မယူရ၊ ထိုမိန်းမ ယောကျ်ားစသော အကြောင်းနိမိတ်အာရုံထဲမှာပင် အဖန်ဖန် ကိလေသာဖြစ်ပွါးရန် ဖော်ပြတတ်သည့် လက်-ခြေ-ပြုံးခြင်း-ရွှင်ခြင်း-စကားပြောခြင်း-တစောင်းကြည့်ခြင်းစသော အနုဗျဉ္ဇနခေါ် အခြင်းအရာတို့ကို လည်း အာရုံမပြုရ။

မဟာတိဿမထေရ်ဝတ္ထု

ဤစက္ခုန္ဒြေကို စောင့်စည်းရာမှာ စေတိယတောင်ထိပ်၌ သီတင်းသုံးနေ တော်မူသော မဟာတိဿမထေရ်ကို ပုံစံပြုရာ၏....၊ မဟာတိဿမထေရ်သည် သီဟိုဠ်ကျွန်း စေတိယတောင်မှ အနုရာဓမြို့တွင်းသို့ ဆွမ်းခံကြွလာရာ၊ အနုရာဓ မြို့ထဲမှ မိန်းမတဦး လင်နှင့်ရန်ဖြစ်ကာ အလွန်လှပစွာ တန်းဆာဆင်လျက် မိဖရပ်ဌာန် ပြန်မည်ဟု ထွက်လာသောအခါ စက္ခုန္ဒြေကို စောင့်စည်း၍ ကြွလာသော မဟာတိဿမထေရ်ကို မြင်လေလျှင် ဤရဟန်းကိုပင် သွေး ဆောင်၍ ငါယူတော့မည်ဟူသောအကြံဖြင့် (သူမကို မထေရ်ကကြည့်အောင်) အသံကျယ်လောင်စွာ ရယ်လိုက်လေသည်။ မဟာတိဿမထေရ်သည် ဘာပါ လိမ့်ဟု ကြည့်လိုက်ရာ ထိုသူမ၏ သွားရိုး၌ အသုဘသညာကို ရရှိကာ ရဟန်း တရား ဆက်လက်ပွါးများ၍ ရဟန္တာဖြစ်တော်မူလေသည်။

သူမ၏ လင်ယောကျ်ားဖြစ်သူသည် မယားကို ခေါ်မည်ဟု လိုက်လာရာ မထေရ်ကို တွေ့မြင်၍ "အရှင်ဘုရား ကြွတော်မူခဲ့ရာ လမ်းတွင် မိန်းမတယောက်ကို တွေ့မြင်ပါသလော" ဟု မေး၏။ ထိုယောကျ်ားကို မထေရ်က—

နာဘိဇာနာမိ ဣတ္ထီ ဝါ၊ ပုရိသော ဝါ ဣတော ဂတော။

အပိစ အဋ္ဌိသင်္ဃာတော၊ ဂစ္ဆတေသ မဟာပထေ။

ဒါယကာ ဤအရပ်မှသွားသောသူကို ယောကျ်ားဟူ၍ငှင်း မိန်းမဟူ၍ငှင်း ငါမသိလိုက်ပါ၊ စင်စစ်မှာ အရိုးစုကြီးတခုသည် ဤခရီးကြောင်းကြီးသို့ လျှောက်သွားပေသည်ဟု ပြန်ကြား အမိန့်ရှိတော်မူသည်။

ဤမထေရ်မြတ်သည် မိန်းမ၏အဆင်းကို မြင်သော်လည်း မြင်ရုံမျှသာဖြစ်၍ မိန်းမဖြစ်သည့် အကြောင်းကိုပင် နှလုံးမထားပဲ မိမိ၏ ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကိုသာ ပွါးများတော်မူကာ ရဟန္တာဖြစ်တော်မူသည့်အကြောင်းကို ကောင်းစွာ ပုံစံပြု ရာ၏။

စက္ခုန္ဒြေကို မစောင့်စည်းခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ထိုမစောင့်စည်းသောရဟန်းကို (ထိုမြင်အပ်သည့် အာရုံက နှစ်သက်မက်မောဖွယ်ဖြစ်လျှင်) နှစ်သက်မက်မောခြင်းဘည်းဟူသော အဘိဇ္ဈာတရား (စက်ဆုပ်ဖွယ် ဖြစ်လျှင်) စိတ်မချမ်းသာခြင်းဟူသော ဒေါမနဿ အကုသိုလ်တရားတို့ ဖြစ်ပွါးကုန်ရာ၏။ ထိုအကုသိုလ်တရားတို့ မဖြစ်ပွါးအောင် သတိဖြင့် စောင့်ရှောက်တားမြစ်ခြင်းငှါ ကျင့်ရာ၏။

ထို့အတူ နားဖြင့် အသံအမျိုးမျိုးကို ကြားရာ၌၎င်း နှာခေါင်းဖြင့် အနံ့အမျိုးမျိုးကို နမ်းရှူရာ၌၎င်း လျှာဖြင့် အရသာအမျိုးမျိုးကို လျက်ရာ၌၎င်း ကိုယ်ဖြင့် တွေ့ထိဖွယ်အမျိုးမျိုးကို တွေ့ထိရာ၌၎င်း စိတ်ဖြင့် တရားသဘာဝအမျိုးမျိုးကို သိရာ၌၎င်း ရှေးဆိုခဲ့ပြီး ကိလေသာဖြစ်ပွါးကြောင်းနိမိတ် ထိုနိမိတ်နှင့်စပ်၍ အစိတ်အပိုင်း အခြင်းအရာတို့ကို မယူမူ၍ သတိဖြင့် စောင့်ရှောက်တားမြစ်ခြင်းငှါ ကျင့်ရာ၏။

ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ ပြီး၏။

---

(၃) အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ

ဝိနည်းဒေသနာတော်လာ အသက်မွေးခြင်း တည်းဟူသော အကြောင်းနှင့်စပ်၍ ပညတ်တော်မူအပ်သော သိက္ခာပုဒ်ခြောက်ခုတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်၎င်း အခြားယုတ်မာသောတရားတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်၎င်း ဖြစ်စေအပ်သည့် ပစ္စည်းတို့ကိုမှီ၍ အသက်မွေးခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည် **အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလမည်၏။**

အသက်မွေးမှုဟူသော အကြောင်းကြောင့် ပညတ်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်ခြောက်ပါးတို့ ဟူသည်မှာ....

(၁) ယုတ်မာသော အလိုဆိုးရှိသည်ဖြစ်၍ ထိုအလိုဆိုးဖြင့် နှိပ်စက်အပ်ရကား မိမိမှာ ထင်ရှားရှိဆဲလည်းမဟုတ်သော ဖြစ်ခဲဘူးသည်လည်း မဟုတ်သော ဈာန်မဂ်ဖိုလ်တရားတို့ကို ရလေဟန် ဝါကြွား ပလွှား ပြောဆိုငြားအံ့၊ ပါရာဇိက အာပတ်သင့်စေဟူ၍ ပညတ်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်၊

(၂) အသက်မွေးမှုကို အကြောင်းပြုကာ ယောကျ်ား မိန်းမတို့အား အောင်သွယ်ပေးသည်ဖြစ်အံ့၊ သံဃာဒိသိသ် အာပတ် သင့်စေဟူ၍ ပညတ်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်၊

(၃) အသက်မွေးမှုကို အကြောင်းပြုကာ မိမိကိုယ်ကို 'ငါ ရဟန္တာ' ဟူ၍ ကား တိုက်ရိုက်မပြောပဲ "အကြင်ရဟန်းသည် သင်၏ကျောင်းမှာ နေ၏၊ ထိုရဟန်းသည် ရဟန္တာဖြစ်သည်"ဟူ၍ ပြောဆိုရာ ဒါယကာကလည်း စကားကို နားလည်သည်ဖြစ်အံ့၊ ထုလ္လစ္စည်းအာပတ် သင့်စေဟူ၍ ပညတ်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်၊

(၄) အသက်မွေးမှုကို အကြောင်းပြုကာ မြတ်သောဘောဇဉ်ခဲဖွယ်ကို ကျန်းမာလျက်နှင့် မိမိအတွက် တောင်း၍ စားသောက်ငြားအံ့၊ ပါစိတ်အာပတ် သင့်စေဟူ၍ ပညတ်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်၊

(၅) အသက်မွေးမှုကို အကြောင်းပြုကာ မြတ်သော ဘောဇဉ်ခဲဖွယ်ကို မိမိအတွက် ကျန်းမာပါလျက်နှင့် တောင်း၍စားသော ဘိက္ခုနီမအား ပါဋိ-ဒေသနီအာပတ် သင့်စေဟူ၍ ပညတ်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်၊ (ဤ ၄-၅-စကား ရပ်တို့၌ ပါရှိသော မြတ်သောဘောဇဉ်ဟူသည်မှာ ထောပတ်-ဆီဦ-ဆီ-ပျား-တင်လဲ-ငါး-အမဲ-နို့ရည်-နို့ ဓမ်းတို့နှင့် ရောနှောသော ဘောဇဉ်ကို ခေါ်သည်။)

(၆) အသက်မွေးမှုကို အကြောင်းပြုကာ ဟင်းကိုဖြစ်စေ ဆွမ်းကိုဖြစ်စေ ကျန်းမာလျက်နှင့် မိမိအတွက် တောင်း၍စားသောရဟန်းအား ဒုက္ကဋ်အာပတ် သင့်စေဟူ၍ ပညတ်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်အားဖြင့် ဤခြောက်ပါးတို့ ဖြစ်ကုန်၏။

အခြား ယုတ်မာသော တရားတို့ ဟူရာ၌....(က) ကုဟန (ခ) လပန (ဂ)နေမိတ္တိကတာ (ဃ) နိပ္ပေသိကတာ (င) လာဘေန လာဘံ နိဇိဂီသနတာ စသော မိစ္ဆာဇီဝတရားများကို ဆိုလိုသည်။ ထိုတွင်....

(က) အယောင်ဆောင် အံ့ဖွယ်မှုပြုခြင်းကို ကုဟနဟူ၍ ခေါ်၏၊ ဤ အယောင်ဆောင် အံ့ဖွယ်မှု ပြုခြင်းတည်းဟူသော ကုဟနသည်လည်း....

(၁) ပစ္စည်းကို မှီဝဲခြင်းဖြင့် ဖြစ်သော ကုဟန၊

(၂) ဈာန်မဂ်ဖိုလ်၏ အနီးအပါး စကားနှင့်စပ်၍ ပြောဆိုခြင်း ကုဟန၊

(၃) အထင်ကြီးအောင် ဣရိယာပုထ်ကို အမျိုးမျိုး ပြင်ဆင်ခြင်း ကုဟန-အားဖြင့် သုံးပါး အပြားရှိ၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင်....

(၁) မိမိမှာ ထင်ရှားမရှိသည့်ဂုဏ်ကို ရှိလေဟန်ပြဆိုခြင်း တည်းဟူသော ယုတ်မာသော အလိုဆိုးရှိသည်ဖြစ်၍ ဒါယကာ ဒါယိကာမတို့က သင်္ကန်းစသော ပစ္စည်းကိုလှူဒါန်းသောအခါ စိတ်ထဲကအလိုရှိပါလျက်နှင့်တိုး၍လှူဒါန်းအောင် (သင်္ကန်းအတွက်) "ရဟန်းတော်အား အဖိုးတန်သော သင်္ကန်းဖြင့် အဘယ်